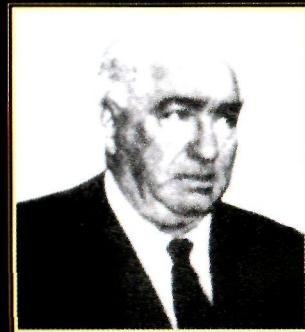

WILHELM REICH

Ο Βίλχελμ Ράιχ γεννήθηκε το 1987. Το 1920, φοιτητής ακόμη της ιατρικής σχολής του πανεπιστήμου της Βιένης, έγινε μέλος της Ψυχαναλυτικής Εταιρίας υπό τη διεύθυνση του Ζίγκμουντ Φρόιντ, με τον οποίο διατήρησε επί μακρόν φιλικές σχέσεις.

Κατά το 1930 μετέβη στη Γερμανία και πιο συγκεκριμένα στο Βερολίνο. Η άνοδος των Ναζιστών τον υποχρέωσε να φύγει απ' τη Γερμανία. Πέρασε διαδοχικά από τη Δανία, τη Σουηδία και τη Νορβηγία, για να καταλήξει στις Η.Π.Α.. Στη Ν. Υόρκη εγκατέστησε το εργαστήριό του, όπου εργάστηκε αναπτύσσοντας τη μέθοδο της οργανοθεραπείας. Στο ιατρικό του ημερολόγιο έχουν καταχωρηθεί επιτυχημένες θεραπείες σε δερματικές ασθένειες, καθώς και σε προχωρημένα στάδια του καρκίνου.

Όπως ήταν φυσικό δέχτηκε την επίθεση του ιατρικού κατεστημένου και των φαρμακευτικών εταιριών της εποχής του. Τον έσυραν στα δίκαστηρια μέσω του Οργανισμού Τροφίμων και Φαρμάκων και πέτυχαν την

Άκου Ανδρωπάκο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΑΜΒΛΙΧΟΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΑΚΟΥ, ΑΝΘΡΩΠΑΚΟ

ΑΚΟΥ, ΑΝΘΡΩΠΑΚΟ

ΒΙΛΧΕΛΜ ΡΑΪΧ

Μετάφραση
Νατάσσα Βαρσάκη

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ

Πέρα από ψυχοθεραπευτής, ο Βίλχελμ Ράιχ υπήρξε ένας από τους κορυφαίους φιλόσοφους και επαναστάτες της εποχής που πέρασε. Όπως και άλλοι πρωτοπόροι της επιστήμης, θέλησε να δώσει νέα συνειδητικά μονοπάτια στην ανθρωπότητα, νέους δρόμους να πορευτεί στις αναζητήσεις της.

Το έργο του Άκου Ανθρωπάκο γράφιτκε ως απάντηση στους επικριτές του και τα συμφέροντα που τους υποκίνησαν σε μια επίθεση διαρκείας εναντίον του. Επίθεση που τον οδήγησε στις φυλακές του Λούισμπρουγκ και το θάνατό του. Ο Ράιχ παρακολουθεί, στην αρχή με αφέλεια, κατόπιν με απορία και τέλος με τρόμο το ράκοντας ο Ανθρωπάκος στον εαυτό του, με ποιο τρόπο δολοφονεί όσους φροντίζουν για την πραγματική του ευτυχία.

Το Άκου Ανθρωπάκο είναι μια καταγγελία και έκκληση συνάμα ενός πρωτοπόρου που κυνηγήθηκε αδυσώπητα από το κατεστημένο της εποχής και τιμωρήθηκε απάνθρωπα για το ελεύθερο πνεύμα του. Το έργο αυτού του μεγάλου κοινωνικού φιλόσοφου είναι περισσότερο από ποτέ επίκαιρο. Οι αλλαγές που έγιναν από το θάνατό του μέχρι τώρα στην ανθρώπινη συνείδηση είναι πολύ λίγες, γεγονός που αντανα-

κλάται στην παγκόσμια κατάσταση. Οι πρόσφατες αναταράξεις σε παγκόσμιο επίπεδο και οι επιδράσεις τους για μια παγκόσμια συνειδησιακή αλλαγή, ίσως μας οδηγήσουν να δούμε τον κόσμο με απλότητα και αγάπη, με μια θέληση για απελευθέρωση από τις προκαταλήψεις που μας ταλανίζουν επί σειρά αιώνων.

Για αυτό, η οπτική γωνία του Βίλχελμ Ράιχ είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαία για την κατανόηση του εαυτού και του περιβάλλοντος. Μια υπενθύμιση για το βασικό γεγονός πως έχουμε απομακρυνθεί από τις απλές, τις μεστές αλήθειες της ζωής.

Αθήνα 1999

ΑΚΟΥ, ΑΝΘΡΩΠΑΚΟ

Σε φωνάζουν Ανθρωπάκο, Κοινό Ανθρωπο. Λένε πως κάραξε η εποχή σου, η «Εποχή του Κοινού Ανθρώπου».

Μα δεν είσαι συ που το λες, ανθρωπάκο. Το λένε εκείνοι, οι αντιπρόεδροι των μεγάλων εθνών, οι εργατοπατέρες, οι μετανιωμένοι γιοι των αστών, οι πολιτικοί και οι φιλόσοφοι. Σου προσφέρουν το μέλλον, μα δε ρωτούν για το παρελθόν σου.

Κι όμως, είσαι κληρονόμος ενός τρομερού παρελθόντος. Τούτη η κληρονομιά καίει στην κούφτα σου σα διαμάντι φλεγόμενο. Εγώ αυτό έχω να σου πω.

Ο γιατρός, ο τσαγκάρης, ο μπχανικός ή ο εκπαιδευτικός, για να προκόψουν στη δουλειά τους και να κερδίσουν το ψωμί τους, πρέπει να γνωρίζουν τις ελλείψεις τους. Εδώ και κάμποσες δεκαετίες παίρνεις παγκοσμίως τα πνίγα στα χέρια σου. Το μέλλον της ανθρωπότητας θα εξαρτηθεί από τις σκέψεις και τις πράξεις σου. Όμως, οι δάσκαλοι κι οι αφέντες σου δε σου μιλάνε για τον τρόπο που σκέφτεσαι πραγματικά. Δε σου λένε ποιος είσαι στα αλήθεια. Κανένας δεν τολμά να σε φέρει αντιμέτωπο με τη μοναδική πραγματικότητα που έχει τη δύ-

να μη να σε καταστήσει κύριο του πεπρωμένου σου. Είσαι «ελεύθερος» από μια άποψη μονάχα: ελεύθερος από την αυτοκριτική, που μπορεί να σε βοηθήσει να κουμαντάρεις τη ζωή σου.

Δε σ' άκουσα να παραπονιέσαι ποτέ: «Με εκθειάζετε σαν το μελλοντικό αφέντη του εαυτού μου και του κόσμου μου. Άλλα δε μου λέτε πώς γίνεται κανείς αφέντης του εαυτού του. Δε μου λέτε ποια είναι τα λάθη και τα ελαπτώματά μου, που σφάλλω στον τρόπο που σκέφτομαι και πράττω».

Επιτρέπεις στους ισχυρούς να απαιτούν τη δύναμη εν ονόματι «του ανθρωπάκου». Όμως, εσύ ο ίδιος παραμενείς βουβός. Ενισχύεις τους ισχυρούς με περισσότερη δύναμη. Επιλέγεις για εκπροσώπους ανθρώπους αδύναμους και κακοήθεις. Τελικά διαπιστώνεις πάντα, πολύ αργά, πως σ' έπιασαν κορδίδο.

Σε καταλαβαίνω! Κι ετούτο επειδή αντίκρισα αμέτρητες φορές γυμνό το κορμί και την ψυχή σου. Σε είδα δίχως τη μάσκα σου, την κομματική σου ταυτότητα ή την εθνική σου υπερφάνεια. Γυμνό σα νεογέννητο, γυμνό σα στρατάρχη ξεβράκωτο. Σ' άκουσα να κλαις και να οδύρεσαι. Μου μίλησες για τα προβλήματά σου, τις αγάπες και τους πόθους σου. Σε ξέρω και σε καταλαβαίνω. Και θα σου πω τι είσαι, ανθρωπάκο, επειδή πιστεύω πραγματικά στο τρανό σου μέλλον. Μα επειδή το μέλλον σου ανήκει, αναμφίβολα σου ανήκει, ρίζε μια ματιά στον εαυτό σου. Κοίτα τον όπως είναι πραγματικά. Άκου αυτό που κανένας από τους ηγέτες και τους αντιπροσώπους σου δεν τολμά να σου πει:

Είσαι «άνθρωπος μικρός, κοινός». Συλλογίσου τη διπλή έννοια που έχουν τούτες οι λέξεις, «μικρός» και «κοινός»...

Μνη το βάζεις στα πόδια! Βρες το κουράγιο να αντικρίσεις τον εαυτό σου!

«Με ποιο δικαίωμα μου κάνεις κήρυγμα;» Βλέπω την ερώτηση στο τρομαγμένο βλέμμα σου. Σ' ακούω να την ξεσπομίζεις όλο αυθάδεια. Φοβάσαι να αντικρίσεις τον εαυτό σου, ανθρωπάκο. Φοβάσαι την κριτική, όσο και τη δύναμη που σου υποσχέθηκαν. Αλήθεια, πώς σκέφτεσαι να χρησιμοποιήσεις τη δύναμή σου; Δεν ξέρεις. Φοβάσαι και να σκέφτεις ακόμη πώς μπορεί κάποια μέρα να σαι διαφορετικός: ελεύθερος αντί φοβισμένος, ειλικρινής αντί ραδιούργος, να χαίρεσαι τον έρωτα, όχι σαν τον κλέφτη μες στην υγεία, αλλά ανοικτά, στο φως του ήλιου. Απεχθάνεσαι τον εαυτό σου, ανθρωπάκο. Αναρωτιέσαι, «Ποιος είμαι εγώ που θα 'χω άποψη, θα κουμαντάρω τη ζωή μου και θα αποκαλώ ολάκερη την οικουμένη δική μου;» Δίκιο έχεις. Ποιος είσαι εσύ που θα διεκδικήσεις τη ζωή σου; Ε, λοιπόν, θα σου πω ποιος είσαι.

Διαφέρεις από τον ισχυρό σε τούτο μόνο, ο ισχυρός υπήρξε κάποτε ένας πολύ μικρός ανθρωπάκος, αλλά ανέπιυξε μια σημαντική ικανότητα. Αναγνώρισε την ποταπότητα και την ανεπάρκεια των σκέψεων και των πράξεών του. Κάτω από την πίεση κάποιου έργου που θεώρησε σημαντικό, έμαθε να διακρίνει ότι η μικρότητα κι η ευτέλειά του απειλούσαν την ευτυχία του. Με άλλα λόγια ο ισχυρός γνωρίζει πότε και σε τι είναι ανθρωπάκος. Ο ανθρωπάκος, όμως, δε γνωρίζει ότι είναι ποταπός και

φοβάται να το μάθει. Κρύβει την ποταπότητα και την ανεπάρκειά του πίσω από αυταπάτες δύναμης και μεγαλείου, τη δύναμη και του μεγαλείου κάποιου άλλου. Είναι περήφανος για τους μεγάλους στρατηγούς του, αλλά όχι για τον εαυτό του. Θαυμάζει την ιδέα που δεν είχε κι όχι εκείνη που είχε. Όσο λιγότερο καταλαβαίνει κάτι, τόσο περισσότερο πιστεύει σ' αυτό. Κι όσο καλύτερα αντιλαμβάνεται μια ιδέα, τόσο η πίστη του σ' αυτήν κλονίζεται.

Ας αρχίσω, όμως, από τον ανθρωπάκο που έχω μέσα μου.

Επί εικοσιπέντε χρόνια υπερασπίζομαι, γραπτά και προφορικά, το δικαίωμά σου στην ευτυχία. Κατακρίνω την ανικανότητά σου να καρπώνεσαι εκείνο που σου ανήκει, να διασφαλίζεις όσα κέρδισες με αίμα στο Παρίσι και στη Βιέννη, στον αμερικανικό εμφύλιο και τη ρωσική επανάσταση. Μα το Παρίσι σου κατέληξε στον Πετέν και τον Λαβάλ, η Βιέννη σου στον Χίτλερ, η Ρωσία σου στον Στάλιν και η Αμερική σου κινδυνεύει να καταλήξει στα χέρια της Κου Κλουξ Κλαν! Καταφέρνεις να κερδίζεις την ελευθερία σου, μα δεν μπορείς να τη διασφαλίσεις για τον εαυτό σου και τους άλλους. Αυτό το γνώριζα από καιρό. Εκείνο, όμως, που δεν καταλάβαινα ήταν γιατί, αφού κατόρθωνες να βγεις παλεύοντας απ' το βούρκο, βούλιαζες κάθε φορά σ' ένα χειρότερο. Έπειτα, ψηλαφιστά, παρατηρώντας προσεκτικά γύρω μου, ανακάλυψα σταδιακά ποιο είναι εκείνο που σε κρατά δέσμιο: είσαι δεσμώτης του εαυτού σου. Ο μόνος υπεύθυνος για τη σκλαβιά σου είσαι εσύ ο ίδιος. Μόνον εσύ και κανένας άλλος, άκου που σου λέω!

Δεν το 'χεις ξανακούσει αυτό, έτσι; Οι ελευθερωτές σου λένε πως ο Κάιζερ, ο Τσάρος, ο Πάπας Γρηγόριος ο ΚΖ, ο Μόργκαν, ο Κρουπ κι ο Φορντ, αυτοί είναι οι δυνάστες σου. Και ποιοι είναι οι ελευθερωτές σου; Ο Μουσολίνι, ο Ναπολέων, ο Χίτλερ και ο Στάλιν.

Γι' αυτό σου λέω: «Εσύ μονάχα μπορείς να γίνεις ελευθερωτής του εαυτού σου!»

Σ' αυτό το σημείο διστάζω. Ισχυρίζομαι πως αγωνίζομαι για την αλήθεια και την αγνότητα. Όμως, ενώ αποφάσισα να σου πω την αλήθεια για τον εαυτό σου, τώρα διστάζω. Σε φοβάμαι, εσένα και τη στάση σου απέναντι στην αλήθεια. Όταν η αλήθεια σε αφορά, γίνεται επικίνδυνη. Μπορεί να είναι ευεργετική, μα μπορεί επίσης να γίνει λάθαρο στα χέρια της κάθε συμμορίας. Αν δεν ήταν έτσι, δε θα ήσουν στη θέση που βρίσκεσαι σήμερα.

Ο νους μού υπαγορεύει: «Πες την αλήθεια, ανεξάρτητα απ' το τίμημα». Ο ανθρωπάκος μέσα μου λεει: «Θα ήταν βλακεία να εμπιστευτείς τον εαυτό σου στο έλεος του ανθρωπάκου. Ο ανθρωπάκος δε θέλει να ακούσει την αλήθεια για τον εαυτό του. Δε θέλει να σπκώσει το φορτίο της μεγάλης ευθύνης που τον βαρύνει, είτε του αρέσει, είτε όχι. Θέλει να παραμείνει ανθρωπάκος, ή να γίνει μεγάλος ανθρωπάκος. Θέλει να γίνει πλούσιος, εργατοπατέρας, επικεφαλής του συλλόγου βετεράνων ή πρόεδρος του φιλόπτωχου. Δε θέλει, όμως, να αναλάβει την ευθύνη για τη δουλειά του, για τα αποθέματα τροφίμων, για το οικιστικό, τη συγκοινωνία, την παιδεία, τις επιστημονικές έρευνες, τη διοίκηση ή οιδίποτε άλλο». Ο ανθρωπάκος μέσα μου λέει:

«Έγινες πια μεγάλος και τρανός, γνωστός σε Γερμανία, Αυστρία, Σκανδιναβία, Αγγλία, Αμερική και Παλαιστίνη. Οι κομμουνιστές σε πολεμούν. Οι “σωτήρες των πολιτιστικών αξιών” σε μισούν. Τα θύματα της συναισθηματικής πανούκλας σε διώκουν. Έχεις γράψει δώδεκα βιβλία και εκατόν πενήντα άρθρα για την αθλιότητα της zωής, την αθλιότητα του ανθρωπάκου. Το έργο σου διδάσκεται στα πανεπιστήμια και άλλοι μεγάλοι, μοναχικοί άνθρωποι, λένε πως είσαι πολύ μεγάλος άνθρωπος. Συγκαταλέγεσαι ανάμεσα στους κολοσσούς της επιστήμης. Ανακαλύπτοντας την κοσμική ενέργεια της zωής και τους νόμους που διέπουν τη zωντανή ύλη, έκανες τη μεγαλύτερη ανακάλυψη των τελευταίων αιώνων. Βοήθησες να γίνει κατανοπήνη φύση του καρκίνου. Είπες την αλήθεια. Γι' αυτό σε κυνηγούν από χώρα σε χώρα. Τώρα δικαιούσαι να ξεκουραστείς. Απόλαυσε την επιτυχία και τη φήμη σου. Σε λίγα χρόνια το όνομά σου θα ακούγεται παντού. Αρκετά έκανες. Φτάνει πια. Αφοσιώσου πλέον στις μελέτες σου για το λειτουργικό νόμο της φύσης».

Έτσι λεει ο ανθρωπάκος μέσα μου, επειδή σε φοβάται, ανθρωπάκο.

Για πολλά χρόνια ήμουν σε στενή επαφή μαζί σου. Μέσα από τις προσωπικές μου εμπειρίες γνώριζα τη zωή σου και ήθελα να σε βοηθήσω. Διατηρούσα τούτη την επαφή, επειδή έβλεπα ότι σε βοηθούσα πραγματικά κι ότι δεχόσουν πρόθυμα τη βοήθειά μου, συχνά με δάκρυα στα μάτια. Λίγο-λίγο, όμως, άρχισα να καταλαβαίνω ότι ενώ ήσουν πρόθυμος να δεχτείς τη βοήθειά μου, ήσουν ανίκανος να την υπερασπιστείς. Την υπερασπίστηκα εγώ για σένα και πάλεψα σκληρά για λογαριασμό

σου. Μα πήρθαν οι πγέτες σου και κατέστρεψαν το έργο μου· κι εσύ τους ακολούθησες, δίχως να βγάλεις άκνα. Μετά απ' αυτό διατήρησα την επαφή μαζί σου, ελπίζοντας να ανακαλύψω τον τρόπο που θα μπορούσε κανείς να σε βοηθήσει χωρίς να καταστραφεί, είτε ως πγέτης, είτε ως θύμα σου. Ο ανθρωπάκος μέσα μου ήθελε να σε κερδίσει, να σε «σώσει», να τον θωρείς με το ίδιο δέος που αντιμετωπίζεις τα «ανώτερα μαθηματικά», επειδή δεν έχεις ιδέα τι είναι. Όσο λιγότερο καταλαβαίνεις, τόσο περισσότερο δέος νιώθεις. Ξέρεις τον Χίτλερ καλύτερα από τον Νίτσε, τον Ναπολέοντα καλύτερα από τον Πεσταλότσι. Θεωρείς κάποιον βασιλιά σημαντικότερο απ' τον Σίγκμουντ Φρόιντ. Ο ανθρωπάκος μέσα μου θέλει να σε κερδίσει, όπως σε κερδίζουν συνήθως με τα ταμτάμ της πγεσίας. Όταν ο ανθρωπάκος μέσα μου ονειρεύεται να «σε οδηγήσει στην ελευθερία», σε φοβάμαι. Υπάρχει κίνδυνος να ανακαλύψεις μέσα μου τον εαυτό σου κι εμένα μέσα σου, να τρομάξεις και γυρεύοντας να δολοφονήσεις τον εαυτό σου, να δολοφονήσεις εμένα. Μα δεν είμαι πια πρόθυμος να πεθάνω, υπερασπίζοντας την ελευθερία σου να είσαι σκλάβος του καθενός.

Δεν καταλαβαίνεις τι εννοώ. Αντιλαμβάνομαι ότι η «ελευθερία να είσαι σκλάβος του καθενός» δεν είναι ευκολονόπτη ιδέα.

Προκειμένου να ξεφύγεις από την κατάσταση του σκλάβου που είναι αφοσιωμένος σε έναν και μοναδικό αφέντη και να γίνεις σκλάβος του καθενός, πρέπει πρώτα να σκοτώσεις το συγκεκριμένο δυνάστη, τον τσάρο ας πούμε. Δίχως, όμως, επαναστατικά κίνητρα και υψηλά ιδανικά περί ελευθερίας, δεν μπορείς να διαπράξεις έ-

ναν τέτοιο πολιτικό φόνο. Συνεπώς, ιδρύεις ένα επαναστατικό κόμμα κάτω από την πγεσία ενός πραγματικά μεγάλου ανθρώπου, του Ινσού, ας πούμε, του Μαρξ, του Λίνκολν ή του Λένιν. Τούτος ο πραγματικά μεγάλος άνθρωπος παίρνει πολύ σοβαρά το θέμα της ελευθερίας σου. Αν θέλει να πετύχει πρακτικά αποτελέσματα, είναι υποχρεωμένος να μαρεψει γύρω του ένα σωρό ανθρωπάκια, βοηθούς κι εκτελεστικά όργανα, επειδή δεν μπορεί να φέρει σε πέρας ένα τέτοιο κολοσσιαίο έργο μονάχος.

Αν δε συγκέντρωνε γύρω του μερικά μεγάλα ανθρωπάκια, δε θα τον καταλάβαινες, θα τον αγνοούσες. Περιβάλλεται από μεγάλα ανθρωπάκια για να αποκτήσει δύναμη για χάρη σου, να κατακτήσει μιαν αλήθεια, ή να θεμελιώσει μια νέα, καλύτερη πίστη. Γράφει ευαγγέλια, φτιάχνει νόμους για να διασφαλίσει την ελευθερία σου κι υπολογίζει στη βοήθειά σου και την προθυμία σου να τον συνδράμεις. Σε τραβάει έξω από τον κοινωνικό βούρκο, όπου είκες βουλιάξει. Προκειμένου, όμως, να κρατήσει ενωμένα όλα τα μεγάλα ανθρωπάκια και να μη χάσει την εμπιστοσύνη σου, ο πραγματικά μεγάλος άνθρωπος αναγκάζεται, λίγο-λίγο, να θυσιάσει τη μεγαλοσύνη που ανέπιυξε με μόχθο, σε βαθιά πνευματική απομόνωση, μακριά από σένα και τη σύγχυση της καθημερινότητάς σου, μα πάντα σε στενή επαφή με τη ζωή σου. Προκειμένου να σε καθοδηγεί, πρέπει να σου επιτρέψει να τον λατρεύεις σαν απρόσιτο Θεό. Δε θα του είκες καμιά εμπιστοσύνη αν παρέμενε ο απλός άνθρωπος που ήταν και πριν, αν συζούσε, για παράδειγμα, με μια γυναίκα, δίχως να έχουν ενωθεί με τα δεσμά του γάμου.

Έτσι, εσύ ο ίδιος δημιουργείς τον καινούργιο αφέντη σου. Όμως, εξυψωμένος στο βαθμό του καινούργιου αφέντη, ο μεγάλος άνθρωπος χάνει τη μεγαλοσύνη του, που ήταν συνισταμένη ακεραιότητας, απλότητας, θάρρους και επαφής με την πραγματικότητα της ζωής. Τα μεγάλα ανθρωπάκια, που αντλούν το κύρος τους από το μεγάλο άνθρωπο, καταλαμβάνουν καίριες θέσεις στην οικονομία, τη διπλωματία, την κυβέρνηση, τις τέχνες και τις επιστήμες. Εσύ παραμένεις εκεί που ήσουν εξαρχής, στο βούρκο! Εξακολουθείς να περιφέρεσαι ρακένδυτος, για χάρη του «μέλλοντος του σοσιαλισμού», ή του «Τρίτου Ράιχ». Εξακολουθείς να ζεις σε λασποκαλύβες, σοβαντισμένες με κοπριά. Είσαι, όμως, περήφανος για το Μέγαρο του Πολιτισμού. Είσαι ικανοποιημένος με την φευδαρισθηση πως έχεις δύναμη... Μέχρι τον επόμενο πόλεμο και την πτώση των καινούργιων αφεντάδων.

Άλλα ανθρωπάκια σε μακρινές χώρες μελέτησαν διεξοδικά τον πόθο σου να είσαι σκλάβος του καθενός. Κι αυτό τους δίδαξε πώς να γίνονται μεγάλα ανθρωπάκια, με τη μικρότερη νοντική προσπάθεια. Τούτα τα μεγάλα ανθρωπάκια δε γεννήθηκαν σε επαύλεις· αναδύθηκαν από τις δικές σου τάξεις. Πείνασαν, όπως κι εσύ. Υπέφεραν, όσο κι εσύ. Ανακάλυψαν έναν ταχύτερο τρόπο να αλλάζουν αφέντες. Επί εκατοντάδες χρόνια αληθινά μεγάλοι διανοτέρες έκαναν ανυπολόγιστες θυσίες. Αφιέρωσαν το νου και τη ζωή τους για να σου εξασφαλίσουν την ελευθερία και την ευημερία σου. Ε, λοιπόν, τα ανθρωπάκια που αναδύθηκαν από τους κόλπους σου, ανακάλυψαν πως δε χρειάζεται να καταβάλει κανείς τόσο κόπο και μόχθο. Εκείνο που κατόρθωσαν, μετά από δο-

κιμασίες και σκληρό πνευματικό αγώνα πολλών χρόνων, οι αληθινά μεγάλοι διανοητές, αυτοί κατάφεραν να το καταστρέψουν σε λιγότερο από πέντε. Μάλιστα, τα ανθρωπάκια από τις τάξεις σους ανακάλυψαν τον τρόπο να επισπεύδουν τη διαδικασία. Η μέθοδός τους είναι χυδαία και κτηνώδης. Σου λένε απερίφραστα ότι εσύ κι η ζωή σου, τα παιδιά κι η οικογένειά σου δεν αξίζουν πεντάρα· ότι είσαι ένα πλίθιο ανδράποδο που μπορούν να το κάνουν ό,τι θέλουν. Δε σου υπόσχονται ατομικές, μα εθνικές ελευθερίες. Δε λένε λέξην περί αυτοσεβασμού. Σου λένε μονάχα να σέβεσαι το κράτος. Δε σου υπόσχονται προσωπική μεγαλοσύνη, αλλά εθνικό μεγαλείο. Εφόσον η «ατομική ελευθερία» και η «ατομική μεγαλοσύνη» δε σημαίνουν για σένα το παραμικρό, ενώ η «εθνική ελευθερία» και τα «εθνικά συμφέροντα» διεγείρουν τις φωνητικές σου χορδές ακριβώς όπως τρέχουν τα σάλια του σκύλου μπροστά στο κόκαλο. Ο πίκος αυτών των λέξεων σε κάνει να γπτωκραυγάζεις. Φυσικά, κανένα από αυτά τα ανθρωπάκια δεν πληρώνει το τίμημα της γνήσιας ελευθερίας που πλήρωσε ο Τζιορντάνο Μπρούνο, ο Ινσούς, ο Καρλ Μαρξ ή ο Λίνκολν. Δε σ' αγαπούν, ανθρωπάκο· σε περιφρονούν, επειδή περιφρονείς τον εαυτό σου. Σε ξέρουν απ' έξω κι ανακατωτά, καλύτερα απ' ό,τι σε ξέρουν οι Ροκφέλερ και οι Τόρις. Γνωρίζουν τις χειρότερες αδυναμίες σου, όπως θα έπρεπε να τις γνωρίζεις εσύ. Σε θυσίασαν σ' ένα σύμβολο κι εσύ τους έδωσες τη δύναμη να σ' εξουσιάζουν. Εσύ ο ίδιος τους αναγόρευσες αφεντικά σου και συνεχίζεις να τους σπηλίζεις, παρόλο που πέταξαν τις μάσκες τους. Στο 'παν κατάμουτρα: «Είσαι και θα είσαι πάντα κατώτερος, ανί-

κανος να αναλάβεις την παραμικρή ευθύνη». Κι εσύ τους αποκαλείς καθοδηγητές και σωτήρες και φωνάζεις «ζήτω, ζήτω».

Σε φοβάμαι, ανθρωπάκο. Σε τρέμω, επειδή από σένα εξαρτάται το μέλλον της ανθρωπότητας. Σε φοβάμαι, επειδή το κυριότερο μέλημά σου στη ζωή είναι να δραπετεύεις από τον εαυτό σου. Είσαι άρρωστος, ανθρωπάκο, άρρωστος βαριά. Δε φταις εσύ γι' αυτό, μα έχεις υποχρέωση να γιατρευτείς. Θα 'χες από καιρό αποτινάξει τα δεσμά σου, αν δεν ενθάρρυνες ο ίδιος την καταπίεση και δεν τη σπήριζες άμεσα με τις πράξεις σου. Καμία αστυνομική δύναμη στον κόσμο δε θα ήταν ικανή να σε συντρίψει, αν διέθετες στην καθημερινή σου ζωή έστω και μια στάλα αυτοσεβασμό· αν συνειδηποιούσες, πραγματικά συνειδηποιούσες, πως χωρίς εσένα η ζωή δε θα συνέχιζε ούτε μια ώρα. Στο είπε αυτό ο ελευθερωτής σου; Σε αποκάλεσε «Προλετάριο του Κόσμου», αλλά δε σου είπε ότι εσύ, και μόνο εσύ, είσαι υπεύθυνος για τη ζωή σου (κι όχι για την τιμή της πατρίδας σου).

Πρέπει να συνειδηποιήσεις ότι εσύ αναγορεύεις τα ανθρωπάκια σου καταπιεστές και φοράς το αγκάθινο στεφάνι του μαρτυρίου στους πραγματικά μεγάλους ανθρώπους. Ότι τους σταυρώνεις και τους λιθοβολείς, ή τους αναγκάζεις σε λιμοκτονία. Ότι δεν τους σκέφτεσαι ποτέ, ούτε λογαριάζεις όσα έκαναν για σένα. Ότι δεν έχεις ιδέα σε ποιους χρωστάς όσα απολαμβάνεις στη ζωή.

«Πριν σε εμπιστευτώ, θέλω να μάθω τι πρεσβεύεις».

Αν σου πω τι πρεσβεύω, θα τρέξεις γραμμή στον εισαγγελέα ή την Επιτροπή Αντιαμερικανικής Δραστηριό-

ιπτας, στο FBI ή τη GPU, στην αγαπημένη σου παλιοφυλλάδα, την Κου Κλουξ Κλαν ή τους διάφορους πηγέτες του παγκόσμιου προλεταριάτου.

Δεν είμαι λευκός μήτε μαύρος, κόκκινος ή κίτρινος.

Δεν είμαι Χριστιανός, ούτε Εβραίος, Μουσουλμάνος ή Μορμόνος. Δεν είμαι πολύγαμος, μήτε ομοφυλόφιλος ή αναρχικός.

Όταν αγκαλιάζω μια γυναίκα, είναι επειδή την αγαπώ και την ποθώ κι όχι επειδή έχω πιστοποιητικό γάμου ή είμαι σεξουαλικά πεινασμένος.

Δε δέρνω τα παιδιά. Δεν ψαρεύω, δεν κυνηγώ κι ας είμαι καλός σκοπευτής κι ας αγαπώ τη σκοποβολή. Δεν πάζω μπριτ και δε δίνω πάρτι για να διαδώσω τις ιδέες μου. Αν οι ιδέες μου ευσταθούν, θα διαδοθούν από μόνες τους.

Δεν υποβάλλω τις εργασίες μου σε καμιά ιατρική αυθεντία, εκτός κι αν τις κατανοεί καλύτερα από μένα. Εγώ αποφασίζω ποιος κατανοεί τις ανακαλύψεις μου και ποιος όχι.

Τηρώ κάθε λογικό νόμο κατά γράμμα, αλλά μάχομαι τους απαρχαιωμένους ή τους εξωφρενικούς. (Μη βιαστείς να καταφύγεις στον εισαγγελέα, ανθρωπάκο! Αν είναι έντιμος άνθρωπος, το ίδιο κάνει κι εκείνος).

Θέλω τα παιδιά και οι νέοι να απολαμβάνουν το σωματικό έρωτα δίχως αναστολές.

Δε θεωρώ ότι για να είναι κανείς θρίσκος, με την καλύτερη, αυθεντικότερη έννοια, πρέπει να καταστρέψει την ερωτική του zωή και να μουμιοποιηθεί, στην ψυχή και το σώμα.

Γνωρίζω πως εκείνο που αποκαλείς «Θεός» υπάρχει πραγματικά, αλλά όχι με τη μορφή που φαντάζεσαι. Ο Θεός είναι η πρωταρχική κοσμική ενέργεια, ο έρωτας στο κορμί σου, η ακεραιότητα του χαρακτήρα σου και το αίσθημα της φύσης, μέσα σου και γύρω σου.

Αν δοκίμαζε κανείς με οποιοδήποτε πρόσοχημα να επέμβει στο έργο μου ως γιατρός ή εκπαιδευτικός, θα τον πετούσα έξω από την πόρτα. Κι αν με καλούσαν στο δικαστήριο, θα του έθετα μερικές απλές, ξεκάθαρες ερωτήσεις, στις οποίες δε θα μπορούσε να απαντήσει δίχως να ντρέπεται σ' όλη την zωή. Κι αυτό γιατί γνωρίζω τι είναι εσωτερικά ο άνθρωπος. Γνωρίζω πως κάθε ανθρώπινο ον, έχει την ιδιαίτερη αξία του. Θέλω, επίσης, να κυβερνάται ο κόσμος με γνώμονα το έργο και όχι τις απόψεις περί έργου. Έχω τις δικές μου απόψεις και μπορώ να διακρίνω το ψέμα από την αλήθεια. Τη χρησιμοποιώ καθημερινά σαν εργαλείο στη δουλειά μου· την καθαρίζω όταν τελειώνω και τη διατηρώ καθαρή.

Σε φοβάμαι, ανθρωπάκο, σε φοβάμαι πολύ. Δεν ήμουν έτσι πάντα. Ήμουν κι εγώ ανθρωπάκος, ανάμεσα σε εκατομμύρια άλλα ανθρωπάκια. Κατόπιν έγινα επιστήμονας και ψυχίατρος. Έμαθα να διακρίνω πόσο άρρωστος είσαι και πόσο επικίνδυνη είναι η αρρώστια σου. Έμαθα να διακρίνω ότι αυτό που σε καθηλώνει –καθημερινά, κάθε ώρα της μέρας, ακόμα και δίχως την ενίσχυση κάποιας εξωτερικής πίεσης– είναι η ψυχική διαταραχή σου κι όχι κάποια ανώτερη δύναμη, έξω από σένα. Αν ήσουν εσωτερικά zωντανός και υγιής, θα 'χες ανατρέψει τους τύραννους, από καιρό. Στο παρελθόν οι δυνάστες σου προέρχονταν από τα ανώτερα κοινωνικά

στρώματα, μα σήμερα ξεπιδούν από τους κόλπους σου. Είναι κι αυτοί ανθρωπάκια σαν κι εσένα, ανθρωπάκο. Και πρέπει να είναι σ' αλήθεια πολύ μικροί και ποταποί για να γνωρίζουν, από πείρα, την αθλιότητά σου και με βάση τούτη τη γνώση να σε καταπιέζουν αποτελεσματικότερα και συγνότερα από ποτέ.

Δεν έχεις κανένα αισθητήριο για να διακρίνεις τον πραγματικά μεγάλο άνθρωπο. Ο χαρακτήρας του, τα βάσανά του, η λαχτάρα του, η οργή του κι ο αγώνας του για σένα σου είναι άγνωστα. Αγνοείς εντελώς πως υπάρχουν άντρες και γυναίκες που, από φύση τους, είναι ανίκανοι να σε καταπιέσουν και να σε εκμεταλλευτούν· άντρες και γυναίκες που θέλουν να είσαι ελεύθερος, πραγματικά κι αληθινά ελεύθερος. Μα αντιπαθείς τούτους τους άντρες και τις γυναίκες, επειδή είναι έξω από τη φύση σου. Είναι απλοί και ειλικρινείς. Εκτιμούν την αλήθεια, όσο εκτιμάς εσύ την κομπίνα. Βλέπουν μέσα σου σα να 'σαι διάφανος, αλλά δε σε περιφρονούν. Θλίβονται για την κατάντια του ανθρώπου. Μα διαισθάνεσαι πως βλέπουν μέσα σου και νιώθεις να απειλείσαι. Αναγνωρίζεις τη μεγαλοσύνη τους, ανθρωπάκο, μόνο όταν πολλά άλλα ανθρωπάκια σου πουν ότι είναι μεγάλοι. Φοβάσαι τους μεγάλους ανθρώπους, την επαφή τους με τη ζωή και την αγάπη τους γι' αυτή. Όμως ο μεγάλος άνθρωπος σε αγαπά, όπως θα αγαπούσε κάθε ζωντανό πλάσμα. Δε θέλει να υποφέρεις, όπως υποφέρεις χιλιάδες χρόνια τώρα. Δε θέλει να λες ανοποίες, όπως λες εδώ και χιλιάδες χρόνια. Δε θέλει να δουλεύεις σαν μουλάρι, επειδή αγαπά τη ζωή και θέλει να την απαλλάξει από τα βάσανα και τον εξευτελισμό.

Ωθείς τους πραγματικά μεγάλους ανθρώπους να σε περιφρονούν, να αποστρέφουν με θλίψη το κεφάλι στη θέα της μικρότητάς σου, να σε αποφεύγουν και, το χειρότερο, να σε λυπούνται. Κι αν τύχει, ανθρωπάκο, να είσαι ψυχίατρος, ένας Λαμπρόσσο για παράδειγμα, χαρακτηρίζεις τον αληθινά μεγάλο άνθρωπο εγκληματία ή εν δυνάμει εγκληματία και τρελό, επειδή ο μεγάλος άνθρωπος, αντίθετα από σένα, δε βάζει στόχο στη ζωή του τα πλούτη, την κοινωνική αποκατάσταση της κόρης του μ' έναν καλό γάμο, την πολιτική καριέρα ή τους ακαδημαϊκούς τίτλους. Έτσι, επειδή είναι διαφορετικός από σένα, τον αποκαλείς «μεγαλοφυΐα» ή «παλαβιάρη». Εκείνος από την πλευρά του είναι πρόθυμος να παραδεχτεί πως δεν είναι μεγαλοφυΐα, μα ένα απλό, ζωντανό πλάσμα. Τον χαρακτηρίζεις ακοινώντο, επειδή προτιμά να μένει μόνος με τις σκέψεις του, παρά να ακούει ανόπτες φλυαρίες στις κοινωνικές εκδηλώσεις σου. Τον αποκαλείς τρελό επειδή ξοδεύει τα λεφτά του σε επιστημονικές έρευνες, αντί να τα επενδύει στο χρηματιστήριο, όπως εσύ. Έχεις το θράσος, ανθρωπάκο, στον αβυσσαλέο εκφυλισμό σου, να αποκαλείς έναν απλό, ειλικρινή άνθρωπο «ανώμαλο». Τον συγκρίνεις με τον εαυτό σου, τον μετράς με τα ευτελή σου κριτήρια και βρίσκεις πως δε φτάνει τις απαιτήσεις της δικής σου ομαλότητας. Δεν μπορείς να δεις, ανθρωπάκο. Αρνείσαι να αναγνωρίσεις ότι εξωθείς αυτόν τον άνθρωπο, που σε αγαπά και θέλει να σε βοηθήσει, μακριά από κάθε μορφή κοινωνικής ζωής, επειδή την έχεις καταντήσει αφόρητη, είτε στο σαλόνι, είτε στην ταβέρνα. Ποιος τον έκανε αυτό που είναι σήμερα, μετά από βάσανα κι απόγνωση δεκαετιών; Εσύ,

με την αναλγυσία σου, τη στενοκεφαλιά σου, το διεστραμμένο τρόπο σκέψης και τις «απαράβατες αξίες» σου, που είναι ανίκανες να αντέχουν τις κοινωνικές εξελίξεις μιας δεκαετίας. Σκέψου μόνο όλα εκείνα τα αδιαμφισβήτητα στα οποία ορκιζόσουν τα χρόνια που μεσολάθησαν μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου. Πες μου ειδικρινά, ανθρωπάκο, πόσα αναθεώρησες από αυτά; Κανένα, ανθρωπάκο. Ο μεγάλος άνθρωπος σκέφτεται προσεκτικά, αλλά όταν αφοσιωθεί σε μια ιδέα, βλέπει πολύ μακριά. Κι εσύ, ανθρωπάκο, όταν η ιδέα του αποδεικνύεται σωστή κι αντέχει στο πέρασμα του χρόνου, εκεί που η δική σου είναι ρηχή κι εφήμερη, του φέρεσαι σαν να 'ναι απόβλητος. Εξωθώντας τον στο περιθώριο, σπέρνεις μέσα του τον τρομερό σπόρο της μοναξιάς. Όχι το σπόρο που γεννά μεγάλες πράξεις, αλλά το σπόρο του φόβου πως θα τον παρεξηγήσεις και θα τον προσθάλεις. Γιατί είσαι «ο λαός», «η κοινή γνώμη», «η συνείδηση της κοινωνίας». Αναλογίστηκες ποτέ σου, ανθρωπάκο, τη γιγάντια ευθύνη που συνεπάγεται αυτή η ιδιότητά σου; Αναρωτήθηκες ποτέ –πες μου ειδικρινά!– κατά πόσο, από την άποψη της μακροπρόθεσμης κοινωνικής εξέλιξης, της φύσης, ή των μεγάλων επιπεύξεων της ανθρωπότητας, από τη σκοπιά του Ιησού, για παράδειγμα, ο τρόπος σκέψης σου είναι σωστός ή λάθος; Όχι, δεν αναρωτιέσαι ποτέ αν ο τρόπος σκέψης σου είναι σωστός ή λάθος. Αναρωτιέσαι μονάχα τι θα πει ο γείτονάς σου ή, αν πράπτεις το σωστό, πόσα λεφτά θα σου κοστίσει. Αυτά είναι τα μόνα που αναρωτιέσαι, ανθρωπάκο· αυτά και τίποτ' άλλο!

Μα αφού ώθησες το μεγάλο άνθρωπο στην απομόνωση, ξεχνάς τι του έκανες. Είπες απλά μερικές βλακείες παραπάνω, έκανες μια μπαγαποντιά ακόμα, προκάλεσες κι άλλο βαθύ πόνο. Ξεχνάς! Ο μεγάλος άνθρωπος, όμως, δεν ξεχνά. Δε σκεδιάζει την εκδίκησή του, μα προσπαθεί να καταλάβει γιατί συμπεριφέρεσαι τόσο ελεεινά. Ξέρω ότι κι αυτό είναι έξω από τη φύση σου. Πίστεψέ με, όμως! Όσες φορές κι αν τον πονέσεις, όσες αγιάτρευτες πληγές κι αν του προκαλέσεις, ακόμα κι αν σ' ένα λεπτό έχεις κιόλας ξεχάσει τη μικρόψυχη κατεργαριά σου, ο μεγάλος άνθρωπος υποφέρει για τις κατεργαριές σου, αντί για σένα. Όχι επειδή είναι σημαντικές, αλλά ακριβώς επειδή είναι ασήμαντες. Προσπαθεί να καταλάβει τι είναι εκείνο που σε κάνει να πετάς λάσπη στο σύνυγο ή τη σύνυγο που σε απογοήτευσε· να βασανίζεις ένα παιδί επειδή το αντιπαθεί κάποιος κακοήθης γείτονας· να προδίδεις τους φίλους σου, να γελοιοποιείς τους πονόψυχους, ενώ τους εκμεταλλεύεσαι στο έπακρο και να γαρώνεις κάτω από το μαστίγιο. Προσπαθεί να καταλάβει τι είναι εκείνο που σε κάνει να πάρνεις ό,τι σου δίνουν, να δίνεις ό,τι απαιτούν από σένα κι όμως να μη δίνεις ποτέ με τη θέλησή σου, ποτέ από αγάπη· τι σε κάνει να κλωτσάς εκείνους που έχουν πέσει ή κοντεύουν να πέσουν, να ψεύδεσαι αντί να λες την αλήθεια και να διώκεις όχι το ψεύδος, μα την αλήθεια. Ανθρωπάκο, είσαι πάντα με το μέρος των διωκτών.

Προκειμένου να κερδίσει την εύνοιά σου, ανθρωπάκο, να κερδίσει την άχροστη φιλία σου, ένας μεγάλος άνθρωπος πρέπει να προσαρμοστεί στο δικό σου τρόπο ζωής, να λέει εκείνο που θα 'θελες να ακούσεις, να στο-

λιστεί τις αρετές σου. Μα τότε δε θα ήταν μεγάλος, αληθινός κι απλός. Αν είχε τις δικές σου αρετές, τη γλώσσα και τη φιλία σου, δε θα 'ταν μεγάλος άνθρωπος. Άλλωστε, το βλέπεις καθαρά ότι οι φίλοι σου, αυτοί που λένε ότι θες να ακούσεις, δεν υπήρξαν ποτέ μεγάλοι άνθρωποι.

Όχι πως πιστεύεις ότι ο φίλος σου θα μπορούσε ποτέ να κάνει κάτι μεγάλο. Περιφρονείς τον εαυτό σου στα κρυφά, ιδιαίτερα όταν επιδεικνύεις την αξιοπρέπειά σου. Κι εφόσον περιφρονείς τον εαυτό σου, είσαι ανίκανος να σεβαστείς το φίλο σου. Δεν μπορείς να πιστέψεις πως οποιοσδήποτε κάθισε στο τραπέζι σου, ή μοιράστηκε το σπίτι σου, είναι ικανός για μεγάλα επιτεύγματα. Αυτός είναι ο λόγος που όλοι οι μεγάλοι άνθρωποι είναι μοναχικοί. Κοντά σου είναι πολύ δύσκολο να στοχάζεται κανείς, ανθρωπάκο. Μπορεί να σε σκέφτεται, ή να σκέφτεται για σένα, μα όχι με σένα· καταπνίγεις κάθε μεγάλη, πρωτότυπη σκέψη.

Αν είσαι μπτέρα, όταν το παιδί σου σκέφτεται λες, «Αυτό δεν κάνει για παιδιά». Αν είσαι καθηγητής βιολογίας, λες, «Αυτά δεν αρμόζουν σε σοβαρούς σπουδαστές. Ακούς εκεί! Να αμφισβητείς ότι υπάρχουν μικρόβια στον αέρα;» Αν είσαι δάσκαλος, λες «Τα καλά παιδιά δεν κάνουν αυθάδικες ερωτήσεις». Κι αν είσαι σύζυγος, λες, «Ανακάλυψη; Κι επειδή έκανες ανακάλυψη; Δεν κοιτάς τη δουλειά σου λέω γ' ών, να θρέψεις την οικογένειά σου!» Μα σαν δημοσιευτεί πήδια ανακάλυψη στις εφημερίδες, ανθρωπάκο, τότε την αποδέχεσαι, είτε την καταλαβαίνεις είτε όχι.

Γι' αυτό σου λέω, ανθρωπάκο, έχεις χάσει την αίσθηση ότι καλύτερου υπάρχει μέσα σου. Την κατέπνιξες. Κι αν τύχει και βρεις κάτι αξιόλογο στους άλλους, στο παιδί σου, τη γυναίκα σου, τον άντρα σου, τον πατέρα ή τη μπτέρα σου, το σκοτώνεις. Είσαι πολύ μικρός, ανθρωπάκο, και θες να παραμείνεις μικρός.

Αναρωτιέσαι πώς τα ξέρω όλα αυτά; Θα σου πω.

Σε γνωρίζω γιατί μοιράστηκα τις εμπειρίες σου· σε γνωρίζω από τον εαυτό μου. Ως γιατρός σε ελευθέρωσα από τη μικρότητα μέσα σου. Ως εκπαιδευτικός σε οδήγησα συχνά στο δρόμο της ακεραιότητας και της ευθύτητας. Ξέρω με πόση λύσσα αντιστέκεσαι στην ακεραιότητά σου, το θανάσιμο φόβο που σε καταλαμβάνει όταν σου γνωρίζω να ακολουθήσεις την αληθινή, την πραγματική σου φύση.

Δεν είσαι πάντα μικρός, ανθρωπάκο. Ξέρω πως έχεις και τις «μεγάλες σπιγμές» σου, τις «εκρήξεις ενθουσιασμού» και τις «εμπνεύσεις» σου. Όμως, σου λείπει το σθένος να επιτρέψεις στον ενθουσιασμό σου να κορυφωθεί, να αφήσεις την έμπνευσή σου να σε ανυψώσει όλο και ψηλότερα. Φοβάσαι να πετάξεις, φοβάσαι τα ύψη και τα βάθη. Στα 'πε κι ο Νίτσε, πριν από χρόνια, πολύ καλύτερα από μένα. Ήθελε να σε εξυψώσει σε υπεράνθρωπο, να ξεπεράσεις το επίπεδο του ανθρώπου. Αλλά υπεράνθρωπος έγινε μονάχα ο Φύρερ σου, ο Χίτλερ. Κι εσύ παρέμεινες αυτός που ήσουν πάντα, υπάνθρωπος.

Θέλω να σε βοηθήσω να πάψεις να είσαι υπάνθρωπος και να γίνεις «ο εαυτός σου». «Ο εαυτός σου», λέω. Οχι η εφημερίδα που διαβάζεις, μήτε η άποψη του μο-

χθηρού σου γείτονα, αλλά «ο εαυτός σου». Εγώ ξέρω τι είσαι κατά βάθος, ενώ εσύ το αγνοείς. Στο βάθος είσαι ό, τι είναι κι ένα ελάφι, ό, τι είναι κι ο Θεός σου, ο ποιητής σου ή ο φιλόσοφός σου. Εσύ, όμως, νομίζεις πως είσαι μέλος του συλλόγου βετεράνων, του αθλητικού ομίλου σου, ή της Κου Κλουξ Κλαν. Κι επειδή έτσι νομίζεις, φέρεσαι ανάλογα. Αυτό σου το 'χουν ξαναπεί, πριν από πολλά χρόνια, ο Χάινριχ Μαν στη Γερμανία, ο Άππον Σινκλέρ κι ο Τζον Ντος Πάσος στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μα εσύ δεν έχεις ιδέα ποιος είναι ο Μαν ή ο Σινκλέρ. Ξέρεις μόνο τον πρωταθλητή του μποξ και τον Άλ Καπόνε. Κι αν είναι να διαλέξεις ανάμεσα σε μια βόλτα μέχρι τη βιβλιοθήκη ή το ματς, σίγουρα θα διαλέξεις το ματς.

Γυρεύεις την ευτυχία δήθεν αλλά θεωρείς τη σιγουριά σπουδαϊκότερη, ακόμα κι αν σου στοιχίζει τα μαλλιοκέφαλά σου ή σου καταστρέφει τη ζωή. Κι εφόσον δεν έμαθες ποτέ ν' αρπάζεις την ευτυχία, να την απολαμβάνεις και να την προστατεύεις, σου λείπει το σθένος της ακεραιότητας. Να σου πω, ανθρωπάκο, τι σόι άνθρωπος είσαι; Ακούς τις διαφημίσεις στο ραδιόφωνο, διαφημίσεις για καθαρτικά, οδοντόπαστες, βερνίκι παπούτσιών, αποσμητικά και όλα τ' άλλα. Μα δεν έχεις συναίσθηση της αβυσσαλέας πλιθιότητας, της απδιαστικής κακογουστιάς στο τραγούδι της σειρήνας, που είναι επιμελώς μελετημένο να τραβάει την προσοχή σου. Αλήθεια, άκουσες ποτέ με προσοχή τα αστεία που λένε για σένα οι κωμικοί; Για σένα, για κείνους, για ολάκερο τον άθλιο κόσμο σου. Άκου τις διαφημίσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του εντέρου και μάθε ποιος και τι είσαι.

Άκου, ανθρωπάκο! Κάθε μικρόψυχη κατεργαριά σου υπογραμμίζει την αθλιότητα της ανθρώπινης ζωής. Κάθε μικρόψυχη πράξη σου μειώνει την ελπίδα να βελτιώσεις, έστω κι ελάχιστα, τη θέση σου. Κι αυτό προκαλεί θλίψη, ανθρωπάκο, βαθιά θλίψη που ραγίζει την καρδιά. Για να ξορκίσεις τούτη ακριβώς τη θλίψη, κάνεις ανόπτα αστειάκια. Κι αυτό το αποκαλείς «αίσθηση του χιούμορ».

Ακούς ένα ανέκδοτο για τον εαυτό σου και γελάς μαζί με τους άλλους. Μα δε γελάς γιατί εκτιμάς το αστείο που γίνεται σε βάρος σου. Γελάς με τον ανθρωπάκο, δίχως να υποπτεύεσαι ότι γελάς με τον εαυτό σου, ότι το αστείο γίνεται σε βάρος σου. Κανένα από τα εκατομμύρια ανθρωπάκια δε συνειδητοποιούν πως το αστείο γίνεται σε βάρος τους. Αλήθεια, γιατί γελούν μαζί σου αιώνες τώρα, τόσο ζεκαρδιστικά, τόσο ανοικτά, με τόση κακεντρέχεια; Παρατήρησες πόσο γελοίο παρουσιάζουν τον κοινό άνθρωπο οι ταινίες του κινηματογράφου;

Θα σου πω γιατί γελούν μαζί σου, ανθρωπάκο· επειδή σε παίρνω στα σοβαρά, πολύ στα σοβαρά.

Το σκεπτικό σου πάντα χάνει την ουσία. Μου θυμίζεις δεινό σκοπευτή που σκόπιμα χάνει το κέντρο του στόχου, από καπρίτσιο. Διαφωνείς; Θα σου το αποδείξω.

Αν η σκέψη σου επικεντρωνόταν στην ουσία, θα 'χες γίνει κύριος της ζωής σου από καιρό. Θα σου δώσω ένα παράδειγμα της σκέψης σου:

«Για όλα φταίνε οι Εβραίοι», λες. «Τι είναι ο Εβραίος;» σε ρωτώ. «Κάποιος που στις φλέβες του κυλάει εβραϊκό αίμα», απαντάς. «Και πώς ξεχωρίζεις το εβραϊκό αίμα από το αίμα των άλλων;» Η ερώτηση σου προκαλεί σύγχυση. Μπερδεύεσαι, κομπιάζεις. 'Υστερα λες, «Εν-

νοούσα ότι ανήκει στην εβραϊκή φυλή». «Τι είναι η φυλή;» σε ρωτώ. «Η φυλή; Αυτό είναι προφανές. Όπως υπάρχει γερμανική φυλή, έτσι υπάρχει κι εβραϊκή». «Και ποια είναι τα χαρακτηριστικά της εβραϊκής φυλής;» «Ο Εβραίος έχει μαύρα μαλλιά, μακριά, γαμψή μύτη και διαπεραστικό βλέμμα. Οι Εβραίοι είναι άπλοστοι και κεφαλαιοκράτες». «Άν δεις ένα Γάλλο της Μεσογείου ή έναν Ιταλό δίπλα σ' έναν Εβραίο, θα τον ξεχωρίσεις;» «Ε, όχι, για να είμαι ειδικρινής...» «Τότε, λοιπόν, τι είναι ο Εβραίος; Το αίμα του δε διαφέρει από το αίμα των άλλων. Η εμφάνισή του δε διαφέρει από εκείνη ενός Γάλλου ή ενός Ιταλού. Και μια και το 'φερε η συζήτηση, έχεις δει Γερμανοεβραίους;» «Μοιάζουν με τους Γερμανούς». «Τι είναι ο Γερμανός;» «Ο Γερμανός ανήκει στη βόρεια φυλή των Αρίων». «Οι Ινδοί είναι Άριοι;» «Ναι». «Είναι βόρειοι;» «Όχι». «Είναι ξανθοί;» «Όχι». «Βλέπεις; Δεν ξέρεις καν τι είναι ο Εβραίος και τι ο Γερμανός». «Μα, υπάρχουν Εβραίοι!» «Ασφαλώς και υπάρχουν. Όπως υπάρχουν Χριστιανοί και Μωαμεθανοί». «Σωστά! Να, αυτό εννοούσα, την εβραϊκή θρησκεία». «Ήταν Ολλανδός ο Ρούσθελ;» «Όχι». «Και γιατί ονομάζεις τον Εβραίο απόγονο του Δαβίδ κι όχι τον Ρούσθελ Ολλανδό;» «Με τον Εβραίο είναι διαφορετικό». «Σε τι διαφέρει;» «Δεν ξέρω».

Τέτοιες κουταμάρες λες, ανθρωπάκο. Και με τέτοιες κουταμάρες, συγκροτείς ένοπλες συμμορίες που σκοτώνουν δέκα εκατομμύρια ανθρώπους επειδή είναι Εβραίοι κι ας μνη ξέρεις να μου πεις τι είναι ο Εβραίος. Να γιατί γελάνε μαρί σου. Να γιατί όποιος θέλει να κάνει κάπι σοβαρό σε αποφεύγει. Να γιατί είσαι χωμένος στο βούρκο μέχρι το λαιμό. Όταν αποκαλείς κάποιον «Εβραίο»,

αισθάνεσαι ανώτερος. Αισθάνεσαι ανώτερος, επειδή νιώθεις κατώτερος. Νιώθεις κατώτερος, επειδή εκείνο που θέλεις να εξοντώσεις στους ανθρώπους που αποκαλείς Εβραίους, είναι ο ίδιος σου ο εαυτός. Και τούτο είναι απλά ένα δείγμα του τι είσαι στ' αλήθεια, ανθρωπάκο.

Όταν αποκαλείς κάποιον περιφρονητικά «Εβραίο», παίσθηση της μπδαμινότητάς σου ξαλαφρώνει. Αυτό το ανακάλυψα μόλις πρόσφατα. Αποκαλείς Εβραίο όποιον σου εμπνέει είτε υπερβολικό, είτε ελάχιστο σεβασμό. Σαν να 'σαι αντιπρόσωπος κάποιας ανώτερης δύναμης επί της γης, ανέλαβες να αποφασίζεις ποιος είναι και ποιος δεν είναι Εβραίος. Αμφισβητώ το δικαίωμά σου να το κρίνεις αυτό, είτε είσαι τιποτένιος Άριος, είτε τιποτένιος Εβραίος. Μόνο εγώ έχω το δικαίωμα να πω τι είμαι. Είμαι βιολογικός και πολιτιστικός μιγάς κι είμαι περήφανος γι' αυτό. Τόσο στο σώμα όσο και στην ψυχή, είμαι παράγωγο όλων των τάξεων, των φυλών και των εθνών. Δεν υποκρίνομαι πως είμαι φυλετικά και κοινωνικά αμιγής όπως εσύ, ούτε σωβινιστής όπως εσύ, ασύμαντε φασίστα, όποια κι αν είναι η εθνικότητά σου, η φυλή και η τάξη σου. Άκουσα πως δε δέχτηκες στην Παλαιοτίνη κάποιον εβραίο μπχανικό, επειδή ήταν απερίτιμος. Δεν έχω τίποτα κοινό με τους εβραίους φασίστες, όπως και με τους υπόλοιπους φασίστες του πλανήτη. Δε με συγκινεί η εβραϊκή γλώσσα, η εβραϊκή θρησκεία, ή η εβραϊκή κουλτούρα. Πιστεύω στο Θεό των Εβραίων όσο και στο Θεό των Χριστιανών ή των Ινδών, μα ξέρω καλά πού βρήκες εσύ το δικό σου. Δεν πιστεύω ότι οι Εβραίοι είναι «ο περιούσιος λαός». Πιστεύω πως κάποια μέρα οι Εβραίοι θα καθούν ανάμεσα στα αμέ-

τροπά ανθρώπινα πλάσματα του πλανήτη κι αυτό θα 'ναι προς όφελος των ίδιων και των απογόνων τους. Δε σ' αρέσει να το ακούς αυτό, εβραίε ανθρωπάκο. Κοπανάς συνέχεια την εβραϊκότητά σου επειδή περιφρονείς τον Εβραίο μέσα σου και γύρω σου. Ο φανατικότερος αντισημίτης είναι ο ίδιος ο Εβραίος. Κι αυτή είναι μια πανάρχαια αλήθεια. Μα δε σε περιφρονώ, ούτε σε μισώ. Απλά δεν έχω τίποτα κοινό με σένα, όχι περισσότερα απ' όσα μ' έναν Κινέζο ή ένα ρακούν, δηλαδή την κοινή μας καταγωγή από την κοσμική ύλη. Αλήθεια, γιατί σταματάς στην Παλαιστίνη, εβραίε ανθρωπάκο; Γιατί δεν επιστρέφεις στο αρχέγονο πρωτόπλασμα; Κατά τη δική μου γνώμη η ζωή ξεκίνησε με την πλασματική συστολή κι όχι με τη ραβινική θεολογία.

Σου πίρε πολλά εκατομμύρια χρόνια να εξελιχθείς από μέδουσα σε δίποδο της ξηράς. Η σημερινή σου βιολογική παρέκκλιση έχει πλικία μερικών χιλιάδων χρόνων, και θα σου πάρει εκατό, πεντακόσια ή πέντε χιλιάδες χρόνια για να ανακαλύψεις ξανά τη φύση μέσα σου, τη μέδουσα μέσα σου.

Ανακάλυψα τη μέδουσα μέσα σου και στην περιέγραψα με σαφήνεια. Την πρώτη φορά που το άκουσες, με ανακήρυξες «νέα ιδιοφυΐα». Θα το θυμάσαι, σίγουρα. Ήταν στη Σκανδιναβία, τότε που έφαχνες καινούργιο Λένιν. Εγώ είχα άλλα πράγματα να κάνω και αποποιήθηκα τον τίτλο. Έπειτα με ανακήρυξες νέο Δαρβίνο, Μαρξ, Παστέρ και Φρόιντ. Από τότε ακόμα σου είπα ότι θα μπορούσες να μιλάς και να γράφεις τόσο καλά όσο εγώ, αρκεί να άφνεις κατά μέρος τα zήτω, εκλεκτέ ανθρωπάκο. Κι αυτό γιατί τούτες οι θριαμβικές γπτωκραυγές θο-

λώνουν τη σκέψη σου και παραλύουν τη δημιουργικότητά σου.

Διώκεις για ανήθικες τις «ανύπαντρες μπτέρες», ανθρωπάκο. Διακρίνεις αυστηρά μεταξύ «νόμιμων» και «παράνομων» παιδιών. Αλήθεια τη αξιοθρήνητο πλάσμα που είσαι, και σ' έχουν και τρέχεις έτσι αμολητός σε τούπη την κοιλάδα των δακρύων! Δεν καταλαβαίνεις καν το νόμιμα των λέξεων της γλώσσας σου.

Λατρεύεις το παιδί-Χριστό. Μα το παιδί-Χριστός γεννήθηκε από μπτέρα που δεν είχε ληξιαρχική πράξη γάμου. Εκείνο που λατρεύεις στο παιδί-Χριστό, φτωχέ ανθρωπάκο, που σε κατατρύχει η εμμονή του γάμου, είναι τη δική σου λαχτάρα για σεξουαλική ελευθερία! Εξύψωσες το «παράνομο» παιδί-Χριστό, τον έκανες υιό του Θεού, που δε θεωρεί κανένα παιδί παράνομο. Άλλα κατόπιν, σκληρός και μικρόψυχος καθώς είσαι, άρχισες, στο πρόσωπο του Απόστολου Παύλου, να διώκεις τα παιδιά της αληθινής αγάπης και να βάζεις τα παιδιά του πραγματικού μίσους κάτω από την προστασία των θρησκευτικών σου νόμων. Είσαι σιχαμερός ανθρωπάκος.

Οι γέφυρες που διασχίζεις καθημερινά με το αυτοκίνητό σου είναι σύλληψη του μεγάλου Γαλιλαίου. Το 'ξερες, ανθρωπάκο όλων των χωρών, ότι ο μεγάλος Γαλιλαίος απέκτησε τρία παιδιά δίκως ληξιαρχική πράξη γάμου; Μα αυτό φυσικά δεν το διδάσκεις στα σχολεία. Σάμπως αυτός δεν ήταν ένας απ' τους λόγους που τον κυνήγησες;

Όσο για σένα, ανθρωπάκο της πατρίδας όλων των σλαβικών λαών, ξέρεις ότι όταν ανέβηκε στην εξουσία ο μεγάλος Λένιν, ο πατέρας όλων των εργατών της υφ-

λίου (ή μήπως μόνο των Σλάβων;) κατάργησε τον υποχρεωτικό γάμο σου; Ξέρεις ότι συζούσε με μια γυναίκα χωρίς να έχει ληξιαρχική πράξη γάμου; Μα αυτό το κράτησες μυστικό, έτσι δεν είναι, ανθρωπάκο; Κι ύστερα, μέσω του μεγάλου σου πηγέτη όλων των Σλάβων, αναβίωσες τους παλιούς γαμήλιους νόμους, γιατί ήσουν ανίκανος να ενσωματώσεις την τρανή πράξη του Λένιν στην ζωή σου.

Δεν τα ξέρεις όλα τούτα. Μα τι είναι για σένα η αλήθεια, η ιστορία κι ο αγώνας για την ελευθερία; Και ποιος είσαι, στο κάτω-κάτω, για να 'χεις δική σου γνώμη;

Ούτε που διανοείσαι καν ότι βρέθηκες να αυτοπεριορίζεσαι με τέτοιους νόμους περί γάμου, εξαιτίας της προστυχης φαντασίας σου και της σεξουαλικής ανευθυνότητάς σου.

Το 'κω ξαναπεί, μα θα το πω και πάλι. Αισθάνεσαι μικρός και άθλιος, βρώμικος και νοντικά ακρωτηριασμένος. Αισθάνεσαι σεξουαλικά ανίκανος, αγχωμένος, άκαμπτος, απονεκρωμένος και άδειος. Δεν έχεις γυναίκα· κι αν έχεις, η μόνη σου σκέψη είναι να την πηδήξεις για να αποδείξεις πως είσαι άντρας. Δεν ξέρεις τι θα πει έρωτας. Είσαι δυσκοῦλος. Παίρνεις καθαρικά. Μυρίζεις άσκημα και η υφή του δέρματός σου είναι γλοιώδης ή τραχιά. Για το παιδί που κρατάς στην αγκαλιά σου δεν νιώθεις το παραμικρό κι έτσι θέλεις να το μεταβάλεις σε δαρμένο σκυλάκι.

Η σεξουαλική ανικανότητά σου σε βασανίζει σ' όλη σου τη ζωή. Τρυπώνει διαρκώς στη σκέψη σου. Ανακατεύεται στη δουλειά σου. Σε παράποτε η γυναίκα σου γιατί δεν μπορούσες να της προσφέρεις αγάπη. Υποφέ-

ρεις από φοβίες, άγχος και νευρώσεις. Δεν μπορείς να βγάλεις το σεξ από το μυαλό σου. Βρέθηκε κάποιος και σου μίλησε για τη θεωρία μου για την οικονομία του σεξ, ότι σε καταλαβαίνω και θέλω να σε βοηθήσω. Θέλω να σε βοηθήσω να ζεις μια ολοκληρωμένη ερωτική ζωή τις νύκτες, για να μπορείς να δουλεύεις το πρωί, ελεύθερος από σεξουαλικές εμμονές. Θέλω να γυναίκα που κρατάς στην αγκαλιά σου να είναι ευτυχισμένη κι όχι απελπισμένη. Θέλω τα παιδιά σου να είναι ροδομάγουλα κι όχι ωχρά, σαν το χαρτί· να 'ναι καλόκαρδα κι όχι απάνθρωπα. Μα εσύ λες, «Το σεξ δεν είναι το μόνο πράγμα στην ζωή. Υπάρχουν άλλα, πιο σημαντικά πράγματα». Έτσι είσαι, ανθρωπάκο.

Μπορεί να είσαι Μαρξιστής, «επαγγελματίας επαναστάτης», μελλοντικός εργατοπατέρας, πηγέτης των προλετάριων όλης της γης, μελλοντικός πατέρας κάποιας σοβιετικής πατρίδας. Θέλεις να λυτρώσεις τον κόσμο από τα βάσανα. Οι παραπλανημένοι εργάτες σε βλέπουν και το βάγουν στα πόδια κι εσύ τρέχεις ξοπίσω τους φωνάζοντας, «Σταθείτε! Σταθείτε βασανισμένες μάζες! Δεν το βλέπετε πως εγώ είμαι ο λυτρωτής σας; Γιατί δεν το αποδέχεστε; Κάτω ο καπιταλισμός!» Δίνω ζωή στις μάζες σου, μικρέ επαναστάτη· τους δείχνω την αθλιότητα της μικρής τους ζωής. Και μ' ακούν, λάμπουν από ελπίδα κι ενθουσιασμό και τρέχουν στις οργανώσεις σου, επειδή περιμένουν να με βρουν εκεί. Κι εσύ, τι κάνεις; «Το σεξ είναι μικροαστική παρέκκλιση», λες. «Τα πάντα εξαρτώνται από οικονομικούς παράγοντες». Και διαβάζεις το εγχειρίδιο του Bav Βέλντε για την τεχνική του έρωτα.

Όταν κάποιος μεγάλος άνθρωπος ξεκίνησε να στήσει ένα επιστημονικό ίδρυμα για την απελευθέρωσή σου, τον υποχρέωσες στη λιμοκτονία. Συνέτριψες την πρώτη εκστρατεία της αλήθειας ενάντια στην εκτροπή σου από τους νόμους της ζωής. Όταν η εκστρατεία του πέτυχε, σε πείσμα της αντίδρασής σου, ανέλαβες τη διοίκηση του ιδρύματος και τη συνέτριψες για δεύτερη φορά. Τη δεύτερη φορά δεν κατάφερε να σε αντικρούσει, γιατί ήταν πια νεκρός. Δεν κατάλαβες ότι μέσω της εργασίας, της δικής σου εργασίας, ανακάλυψε τη χωτική δύναμη που δημιουργεί αξίες. Δεν κατάλαβες ότι σκοπός της κοινωνιολογίας του ήταν να προστατέψει την «κοινωνία» σου από το «κράτος» σου. Δεν κατάλαβες απολύτως τίποτα!

Άλλα και με τους «οικονομικούς παράγοντες» σου, τι κατάφερες; Ένας μεγάλος και σοφός άνθρωπος αφιέρωσε όλη του τη ζωή για να σε διδάξει πως σαν θέλεις να πετύχεις κάπι στη ζωή σου, πρέπει να βελτιώσεις την οικονομία. Πως ένας λαός που διμοκτονεί δεν μπορεί να δημιουργήσει πολιτισμό, αλλά πρέπει να αναπτυχθούν παράλληλα όλοι οι τομείς της ζωής. Πως πρέπει να απαλλάξεις την κοινωνία σου από κάθε είδους καταδυναστεύσεις. Στην προσπάθειά του να σε διαφωτίσει ο πραγματικά μεγάλος εκείνος άνθρωπος, έκανε δυο σφάλματα. Πίστεψε πως όταν θα αποκτούσες την ελευθερία σου, θα ήσουν ικανός να τη διαχειριστείς και να τη διασφαλίσεις. Το δεύτερο λάθος του ήταν που ανακήρυξε εσένα, τον προλετάριο, δικτάτορα.

Κι εσύ ανθρωπάκο, τι έκανες, με την τεράστια πνευματική κληρονομιά που σου άφησε εκείνος ο μεγάλος

άνθρωπος; Σου έδωσε υψηλές, μεγαλεπήβολες ιδέες, μα εσύ κράτησες μόνο μια βαρύγδουπη λέξη: δικτατορία! Απ' όλη εκείνη τη γενναιόδωρη συνεισφορά μιας τρανής, ζεστής καρδιάς... μόνο μια λέξη απέμεινε: δικτατορία! Όλα τα άλλα τα πέταξες στα σκουπίδια –ελευθερία, σεβασμό για την αλήθεια, απελευθέρωση από την οικονομική δουλεία, μεθοδικότητα, εποικοδομητική σκέψη. Μόνο μια άστοχη, αν και καλοπροαίρετη, λέξη σου 'μεινε: δικτατορία!

Από τούτη τη μικρή γκάφα που έκανε ένας άνθρωπος σοφός, εσύ έκτισες ένα κολοσσιαίο σύστημα γεμάτο ψέματα, διώξεις, βασανιστήρια, φυλακές, δήμιους, μυστική αστυνομία, καταδότες και χαφιέδες, στολές, στρατάρχες και μετάλλια. Όλα τα υπόλοιπα τα πέταξες στα σκουπίδια. Καταλαβαίνεις τώρα τι είσαι, ανθρωπάκο; Όχι ακόμα; Ωραία, λοιπόν, ας κάνουμε μια προσπάθεια ακόμα. Μπέρδεψες τους «οικονομικούς παράγοντες» που αφορούν την ευημερία σου στη ζωή και τον έρωτα με τους «μπχανισμούς»· την απελευθέρωση του ανθρώπου με «το μεγαλείο του κράτους»· την προθυμία να θυσιάζεται κανείς για μεγάλους σκοπούς με την ανεγκέφαλη, βλακώδη «κομματική πειθαρχία»· την αφύπνιση των εκατομμυρίων με τις στρατιωτικές παρελάσεις· τη σεξουαλική απελευθέρωση με τον αχαλίνωτο βιασμό των γυναικών, όταν ήρθες στη Γερμανία· την εξάλειψη της φτώχειας με την εξόντωση των φτωχών, των αδύναμων και των αβοήθητων· την παιδεία με την «εκτροφή πατριωτών»· τον οικογενειακό προγραμματισμό με τα μετάλλια «για τις πολύτεκνες μητέρες». Αλήθεια, μήπως έπεσες ο ίδιος θύμα τούτης της τελευταίας ιδέας σου;

Η «Πατρίδα των Προλετάριων» δεν είναι φυσικά η μόνη χώρα όπου εκείνη η δυσοίωνη λέξη, η «δικτατορία», καμπάνισε στα αυτιά σου. Σε άλλα μέρη την έντυσες με μεγαλόπρεπες στολές και γέννησες μέσα από τις τάξεις σου το σεξουαλικά ανίκανο, μυστικοπαθή, σαδιστή μπογιατζή που σε οδήγησε στο Τρίτο Ράιχ κι έστειλε εξήντα εκατομμύρια δικούς σου στον τάφο. Κι εσύ απόποιτος συνέχισες να φωνάζεις: «Ζήτω! Ζήτω! Ζήτω!»

Έτσι είσαι, ανθρωπάκο. Άλλα κανένας δεν τολμάει να στο πει. Επειδή σε φοβούνται, σε θέλουν μικρό.

Καταβροχθίζεις την ευτυχία σου.

Δεν απόλαυσες ποτέ ελεύθερα την ευτυχία σου, ανθρωπάκο. Γι' αυτό την καταβροχθίζεις, γι' αυτό δεν αναλαμβάνεις την ευθύνη να τη διαφυλάξεις. Δεν έμαθες (δε σου δόθηκε ποτέ η ευκαιρία) να καλλιεργείς την ευτυχία σου με φροντίδα και στοργή, όπως καλλιεργεί ο κηπουρός τα λουλούδια του κι ο αγρότης το στάρι του. Οι μεγάλοι επιστήμονες, οι ποιητές και οι φιλόσοφοι πάντα σε αποφεύγουν, ανθρωπάκο, επειδή είναι εύκολο να καταβροχθίζεις την ευτυχία μα δύσκολο να την καλλιεργείς, κι εκείνοι λαχταρούσαν να καλλιεργήσουν τη δική τους.

Δε με «πιάνεις», ανθρωπάκο, έτσι; Καλά, λοιπόν, θα σου εξηγήσω.

Ο πρωτοπόρος εργάζεται σκληρά επί δέκα, είκοσι, τριάντα χρόνια πάνω στην επιστήμη, τα μηχανήματα ή τις ιδέες του. Η καινοτομία είναι βαρύ φορτίο και πρέπει να το σπάσει μόνος του. Στην πορεία των χρόνων υποφέρει από τις ανοσίες σου, τις σαθρές, κίβδολες ιδέες και ιδανικά σου. Μαθαίνει να τα αναλύει, να τα

κατανοεί και τελικά τα αντικαθιστά με καινούργια. Όμως εσύ, ανθρωπάκο, δεν τον βοηθάς στο έργο του. Κάθε άλλο! Δεν πας κοντά του να του πεις, «Φίλε μου, βλέπω πως εργάζεσαι σκληρά. Βλέπω, επίσης, ότι δουλεύεις πάνω στα μηχανήματά μου, ή εργάζεσαι για το παιδί μου, τη γυναίκα μου, το φίλο μου, το χωράφι μου. Χρόνια τώρα με ταλανίζουν τα προβλήματα, αλλά δεν μπορώ να τα βγάλω πέρα μόνος μου. Να σε βοηθήσω να με βοηθήσεις;» Όχι, ανθρωπάκο, ποτέ δε βοηθάς τον ανθρωπο που σε βοηθά. Φωνάζεις ζήτω, παίζεις χαριά, ωρύεσαι στα ματιά, ή δουλεύεις σαν τον σκλάβο στα εργοστάσια και τα ορυχεία. Μα δεν προθυμοποιείσαι ποτέ να βοηθήσεις εκείνον που σε βοηθά. Θα σου πω γιατί. Ξεκινώντας το έργο του ο πρωτοπόρος δεν έχει να προσφέρει παρά μόνον ιδέες· όχι απολαθές, ούτε αυξήσεις, μήτε συλλογικές συμβάσεις για τους μισθούς των εργαζομένων, ούτε χριστουγεννιάτικα δώρα· καμιά οικονομική παροχή. Το μόνο που έχει να μοιραστεί είναι βάσανα κι εσύ δε θέλεις βάσανα, Έχεις, ήδη, αρκετά από μόνος σου.

Τούτη η στάση σου δε θα στεναχωρούσε τον πρωτοπόρο αν, απλά, κοιτούσες τη δουλειά σου, δίχως να τον βοηθάς. Κι αν σκέφτεται, ανησυχεί και καινοτομεί, δεν το κάνει για σένα. Το κάνει ορμώμενος από τη δική του ζωτικότητα. Αφήνει την αρωγή σου, τη φροντίδα σου και τον οίκτο για σένα στους εργατοπατέρες και τους παπάδες. Ο ίδιος πιστεύει ότι είναι πια καιρός να μάθεις να φροντίζεις μόνος σου τον εαυτό σου.

Μα δε σου αρκεί που δεν τον βοηθάς. Τον παρενοχλείς και τον φτύνεις. Όταν, μετά από χρόνια σκληρής

δουλειάς, ο πρωτοπόρος ερευνητής καταλαβαίνει επιτέλους την αιτία που είσαι ανίκανος να προσφέρεις στη γυναίκα σου τη χαρά του έρωτα, γυρίζεις και του λες πως είναι σεξουαλικά διεστραμμένος. Το λες αυτό επειδή εσύ είσαι σεξουαλικά διεστραμμένος και συνεπώς ανίκανος στον έρωτα. Άλλα αυτό ούτε καν περνά απ' το μυαλό σου. Αν κάποιος ερευνητής ανακάλυψε μόδις πρόσφατα την αιτία που πεθαίνουν οι άνθρωποι σαν τις μύγες από καρκίνο και τύχει να 'σαι καθηγητής ογκολογίας, ανθρωπάκο, με καλοπληρωμένη θέση σε κάποια ειδικευμένη κλινική, ισχυρίζεσαι πως είναι απατεώνας, ότι έχει άγνοια σχετικά με τα μικρόβια της αιμόσφαιρας, ότι ξόδεψε ή του έδωσαν μεγάλα ποσά για τις έρευνές του. Τον ρωτάς αν είναι Εβραίος ή ξένος κι επιμένεις να τον περάσεις από εξετάσεις, προκειμένου να διαπιστώσεις αν έχει τα προσόντα να ασχολείται με το δικό σου καρκίνο. Προτιμάς ν' αφήσεις να πεθαίνουν οι καρκινοπαθείς, παρά να παραδεχθείς πως εκείνος ανακάλυψε κάτι που μπορεί να σε βοηθήσει να σώσεις τους ασθενείς σου. Η ακαδημαϊκή θέση, το βιβλιάριο κατέθεσεν ή οι διασυνδέσεις σου με τη βιομηχανία ραδίου σημαίνουν για σένα περισσότερα από ό,τι η αλήθεια κι η γνώση. Ανθρωπάκο, είσαι και παραμένεις φαύλος και μικρός.

Επαναλαμβάνω! Όχι μόνο δεν τον βοηθάς, μα παρεμποδίζεις συστηματικά τη δουλειά που κάνει ο ερευνητής για σένα, ή αντί για σένα. Καταλαβαίνεις τώρα γιατί σε αποφεύγει η ευτυχία; Την ευτυχία την κερδίζει κανείς με κόπο και με μόχθο. Εσύ θέλεις απλά να την

καταβροχθίζεις. Σε αποφεύγει, λοιπόν, γιατί δε θέλει να την καταβροχθίσεις.

Στο μεταξύ ο ερευνητής καταφέρνει να πείσει αρκετούς πως η ανακάλυψή του έχει πρακτική αξία· ότι χάρη σ' αυτήν, είναι πιθανό είτε να γίνουν κατανοητές ορισμένες ψυχικές διαταραχές, είτε να σπάσει ένα βάρος, να ανατινάξει ένα βράχο, να θεραπεύσει όγκους ή να δει μέσα από τη συμπαγή ύλη με τη βοήθεια ακτίνων. Εσύ, όμως, αν δεν το δεις γραμμένο στην εφημερίδα, δεν το πιστεύεις, επειδή δεν εμπιστεύεσαι τα μάτια και την νοημοσύνη σου. Όταν, όμως, η ανακάλυψή του δημοσιευτεί στις εφημερίδες, έρχεσαι τρέχοντας. Ο ίδιος εκείνος ερευνητής που μέχρι πρότινος δυσφήμισες για τσαρλατάνο, πορνογράφο, απατεώνα και απελή για τη δημόσια αιδώ, γίνεται «ιδιοφυΐα». Όμως, ανθρωπάκο, δεν ξέρεις τι είναι η ιδιοφυΐα, όπως δεν ξέρεις τι είναι ο «Εβραίος», η «αλήθεια» ή η «ευτυχία». Θα σου πω πιστεύει ο Τζακ Λόντον για την ιδιοφυΐα, στο βιβλίο του «Μάρτιν Ήντεν». Είμαι βέβαιος πως το έχουν διαβάσει εκατομμύρια ανθρωπάκια, δίκως να αντιληφθούν το νόημά του. «Ιδιοφυΐα» είναι το σήμα κατατεθέν που κολλάς στα επινοήματά σου, σαν θες να τα πουλήσεις. Όταν ο ερευνητής (που μέχρι πριν λίγο ήταν «ακόλαστος» ή «ψυχωτικός»), μετατραπεί σε «ιδιοφυΐα», αδημονείς να καταβροχθίσεις την ευτυχία που προκύπτει ως αποτέλεσμα του έργου του. Κυριολεκτικά τη χλαπακιάζεις, καθώς εκατομμύρια ανθρωπάκια θα ξεχυθούν κραυγάζοντας μαζί σου εν χορώ, «Ιδιοφυΐα, ιδιοφυΐα». Οι άνθρωποι θα καταφθάνουν σε αγέλες και θα τρώνε τα επινοήματά σου μέσα από το χέρι σου. Αν τύχει να 'σαι γιατρός, οι α-

σθενείς θα μαζεύονται σα στίφη. Θα μπορείς να τους βοηθάς πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά και θα βγάζεις πολύ περισσότερα χρήματα από πριν. «Κακό είναι αυτό;» σ' ακούω να ρωτάς, ανθρωπάκο. Όχι βέβαια, δεν είναι κακό. Δεν είναι κακό να βγάζεις λεφτά τίμια, απ' τη δουλειά σου. Κακό, όμως, είναι να μην κάνεις τίποτα για την ίδια την ανακάλυψη κι αντί να την αξιοποιείς, να την εκμεταλλεύεσαι, μόνο και μόνο για να πλουτίσεις. Κι εσύ αυτό ακριβώς κάνεις. Δεν πρωθείς την περαιτέρω εξέλιξη της ανακάλυψης. Τη δέχεσαι μπχανικά, απερίσκεπτα, λαίμαργα, βλακώδικα. Δε βλέπεις τις δυνατότητες ή τους περιορισμούς της. Από τη σπιγμή που δεν έχεις επαφή με την πραγματικότητα, δεν μπορείς να διακρίνεις τις δυνατότητές της και ταυτόχρονα κάνεις κατάχρηση των εφαρμογών της. Παρότι ως γιατρός ή μικροβιολόγος γνωρίζεις ότι ο τυφοειδής κι η χολέρα είναι λοιμώδεις νόσοι, είναι σίγουρο ότι θα χαραμίσεις τριάντα χρόνια έρευνας γυρεύοντας το βάκιλο του καρκίνου. Αφού έμαθες από κάποιον μεγάλο άνθρωπο ότι οι μπχανές δειπνουργούν βάσει συγκεκριμένων νόμων, φτιάχνεις μπχανές που σπέρνουν το θάνατο κι αντιμετωπίζεις τα έμβια όντα σα μπχανές. Σ' αυτό το θέμα τραβάς λάθος δρόμο, όχι επί τρεις δεκαετίες μόνο, μα εδώ και τρεις ολάκερους αιώνες. Έχεις εντυπώσει ανεξίτηλα στρεβλές αντιλήψεις σε χιλιάδες επιστήμονες και, ακόμα κειρότερα, κάνεις άμεση και σοβαρή ςημιά στην ζωή την ίδια. Εξαιτίας τούτης της πλάνης, και προκειμένου να διαφύλαξεις την αξιοπρέπειά σου ή την επαγγελματική σου φήμη, τη θρησκεία, τις καταθέσεις ή την προσωπικότητά σου, διώκεις, δυσφημείς, φυλακίζεις ή βλάπτεις με σ-

ποιον τρόπο περνά από το χέρι σου, εκείνον που προσεγγίζει πραγματικά την κατανόηση των λειτουργιών της ζωής.

Ναι ξέρω, ξέρω· θέλεις «ιδιοφυΐες» κι είσαι πρόθυμος να τις τιμήσεις. Άλλα θέλεις καλές ιδιοφυΐες, κόσμιες, σοβαρές και μετρημένες. Όχι από κείνη την ατίθαση ράτσα που γκρεμίζει φραγμούς κι αντιτίθεται στο κατεσπρόμενο. Εσύ θες μια ιδιοφυΐα συμμαρτυρεύνη, πειθήνια και προσγειωμένη, που να μπορείς να επιδεικνύεις στις παρελάσεις σου, χωρίς τον κίνδυνο να σε φέρει σε δύσκολη θέση.

Ναι, έτσι είσαι, ανθρωπάκο. Καταβροχθίζεις με βουλιμία ό,τι σου προσφέρεται, αλλά εσύ ο ίδιος είσαι ανίκανος να δημιουργήσεις. Γι' αυτό βρίσκεσαι εκεί που βρίσκεσαι, γι' αυτό είσαι αυτό που είσαι. Γι' αυτό περνάς μια ολόκληρη ζωή κλεισμένος σε ένα ζοφερό γραφείο, κτυπώντας μονότονα τα πλήκτρα μιας αριθμομηχανής. Καμπουριάζεις σκυμμένος πάνω από ένα σκεδιαστήριο ή ασφυκτιάς, παγιδευμένος στο σουρλομανδύα του γάμου και στην αιθουσα διδασκαλίας, παρόλο που αντιπαθείς τα παιδιά. Είσαι ανίκανος να αξιοποιήσεις οιδήποτε. Ποτέ δε θα κατεβάσεις μια πρωτότυπη ιδέα κι αυτό γιατί πάντα παίρνεις, δίχως να δίνεις το παραμικρό. Συνίθισες να απλώνεις το χέρι και να παίρνεις εκείνο που σου δίνει έτοιμο κάποιος άλλος.

Μα δεν καταλαβαίνεις γιατί έχουν έτσι τα πράγματα, γιατί πρέπει να 'ναι έτσι; Εγώ, ανθρωπάκο, μπορώ να σου εξηγήσω το γιατί, επειδή όταν ήρθες σε μένα, εσωτερικά άδειος, σεξουαλικά ανίκανος ή ψυχικά διαταραγμένος, έμαθα να αναγνωρίζω το άκαμπτο ςώμα που είσαι

κατά βάθος. Είσαι ικανός μόνο να καταβροχθίζεις και να παίρνεις, είσαι ανίκανος να δημιουργείς και να δίνεις, επειδή τη κύρια σωματική σου διάθεση υπαγορεύει αυτοπεριορισμό και προκλητική δυσπιστία· επειδή πανικοβάλλεσαι κάθε φορά που αναδεύεται μέσα σου το αρχέγονο ένστικτο της αγάπης και της προσφοράς. Γι' αυτό και φοβάσαι να δώσεις. Ουσιαστικά, ο τρόπος που παίρνεις, αποκαλύπτει ότι πρέπει να παραγεμίζεις τον εαυτό σου με χρήμα, φαΐ, ευτυχία και γνώση, επειδή αισθάνεσαι κενός, πεινασμένος και δυστυχής, στερημένος τόσο από την αληθινή γνώση όσο και από τη λαχιτάρα για γνώση. Να γιατί κάνεις τα αδύνατα δυνατά προκειμένου να αποφύγεις την αλήθεια, ανθρωπάκο. Η αλήθεια μπορεί να διεγέρει μέσα σου το αντανακλαστικό της αγάπης. Μπορεί, μάλιστα, να σου αποκαλύψει εκείνο που προσπαθώ, μάλλον αδέξια, να σου δώσω να καταλάβεις. Κι αυτό δεν το θέλεις, ανθρωπάκο. Το μόνο που θες είναι να είσαι καταναλωτής και πατριώτης.

«Τον ακούτε; Επιτίθεται στον πατριωτισμό, το προπύργιο του κράτους και του σπερματικού κυπτάρου, της οικογένειας. Πρέπει να τον σταματήσουμε!»

Έτσι ωρύεσαι, όποτε σου υπενθυμίζει κάποιος την ψυχική δυσκοιλιότητά σου, ανθρωπάκο. Δε θέλεις να ξέρεις, δε θέλεις να ακούσεις. Θέλεις οπωσδήποτε να ζητώ κραυγάζεις. Ωραία, λοιπόν, θα σε αφήσω να ζητώ κραυγάζεις, μα άσε με κι εσύ να σου πω γιατί είσαι ανίκανος να γεντείς την ευτυχία. Βλέπω το φόβο στα μάτια σου, την ερώτησή μου σε πόνεσε βαθιά. Είσαι, λες, υπέρ της «ανεξιθρησκείας». Αξιώνεις το δικαίωμα να ασκείς ελεύθερα τα θρησκευτικά σου καθήκοντα, όποια θρη-

σκεία κι αν ασπάγεσαι. Καλά ως εδώ. Όμως, δε σου φτάνει αυτό. Θέλεις να ασπάζονται και όλοι οι άλλοι τη δική σου θρησκεία. Η ανοχή σου αφορά μόνο τη δική σου θρησκεία, όχι τη θρησκεία των άλλων. Κι όταν κάποιος τύχει και λατρεύει τη φύση αντί για κάποιον πρωσαπικό Θεό, όταν αγαπά τη φύση και προσπαθεί να την κατανοήσει, γίνεσαι έξω φρενών. Όταν ένα παντρεμένο ζευγάρι ανακαλύπτει ότι δεν μπορεί να συνεχίσει να μένει άλλο κάτω από την ίδια στέγη, θέλεις να σέρνει ο ένας τον άλλον στα δικαστήρια, κατηγορώντας αλλήλους για ανηθικότητα ή κτηνωδία. Μικρόψυχε απόγονε μεγάλων επαναστατών, αρνείσαι το συνναινετικό διαζύγιο. Φοβάσαι την ίδια σου τη λαγνεία. Θέλεις να βλέπεις την αλήθεια στον καθρέφτη, από κει που δεν μπορεί να σε αδράξει. Ο σωβινισμός σου, ανθρωπάκο, πηγάζει από τη σωματική σου ακαμψία, από την ψυχική δυσκοιλιότητά σου. Δεν το λεω για να σε θίξω. Το λεω επειδή είμαι φίλος σου, ακόμα κι αν έχεις την τάση να σκοτώνεις τους φίλους που σου λένε την αλήθεια. Για ρίξε μια ματιά στους πατριώτες σου. Δεν περπατούν, παρελαύνουν. Δε μισούν τον πραγματικό εχθρό τους· έχουν κληρονομικούς εχθρούς, που κάθε δέκα χρόνια αλλάζουν από ορκισμένους εχθρούς σε ισόβιους φίλους και ξανά σε ορκισμένους εχθρούς. Δεν τραγουδούν τραγούδια, γκαρίζουν εμβατήρια. Δεν αγκαλιάζουν τις κοπέλες τους, τις ππδάνε, για να ανεβάσουν το σκορ των νυκτερινών τους επιδόσεων. Το πολύ-πολύ να με σκοτώσεις, όπως εξόντωσες τόσους και τόσους από τους αληθινούς φίλους σου: τον Ιησού, τον Ραθενάου, το στοργικό Καρλ Λίμπνεχτ, τον Λίνκολν και τόσους άλλους. Μα ο πατριωτισμός

έχει εξοντώσει εσένα, ανθρωπάκο. Ποδοπάτησε και συνέθλιψε εκατομμύρια δίκους σου. Κι όμως, παρόλα αυτά είσαι αποφασισμένος να παραμείνεις πατριώτης.

Λαχταράς την αγάπη. Αγαπάς τη δουλειά σου και ζεις από αυτήν. Όμως η δουλειά σου στηρίζεται στη γνώση, τη δική μου και πολλών άλλων. Η αγάπη, η δουλειά και η γνώση δεν αναγνωρίζουν πατρίδες, τελωνεία και στολές. Μα θέλεις να είσαι πατριωτάκος, επειδή φοβάσαι την αληθινή αγάπη, φοβάσαι τις ευθύνες της δουλειάς σου και φοβάσαι θανάσιμα τη γνώση. Να γιατί είσαι ικανός μονάχα να καταβροχθίζεις την αγάπη, τη δουλειά και τη γνώση των άλλων και δεν μπορείς ποτέ σου να δημιουργήσεις. Να γιατί κλέβεις την ευτυχία σου σαν τον κλέφτη μες στην υύκτα, να γιατί στη θέα και μόνο της πραγματικής ευτυχίας, πρασινίζεις από φθόνο.

«Σταμάτα κλέφτη! Είναι ξένος, είναι μετανάστης. Ενώ εγώ είμαι Γερμανός, Αμερικανός, Δανός, Νορβηγός!»

Άδικα χολοσκάς, ανθρωπάκο! Είσαι και θα παραμείνεις πάντα μετανάστης και απόδημος. Μετανάστευσες σε τούτον εδώ τον κόσμο ολότελα τυχαία και θα φύγεις από δω δίχως φανφάρες. Στριγκλίζεις επειδή φοβάσαι, φοβάσαι θανάσιμα. Νιώθεις ότι το σώμα σου γίνεται όλο και πιο άκαμπτο, στεγνώνει όλο και περισσότερο. Γι' αυτό φοβάσαι, γι' αυτό φωνάγεις την αστυνομία σου. Μα μπρος στην αλήθεια η αστυνομία σου είναι ανίσχυρη. Σε μένα τρέχει ο αστυφύλακάς σου όταν έχει προβλήματα. Η γυναίκα του δεν είναι καλά, τα παιδιά του είναι άρρωστα. Η στολή και το περίστροφο κρύβουν καλά την ανθρώπινη υπόστασή του. Από μένα όμως δεν μπορεί

να κρυφτεί. Εγώ, βλέπεις, τον είδα γυμνό τον αστυφύλακά σου.

«Είναι δηλωμένος στην αστυνομία; Είναι εντάξει τα χαριτά του; Τους φόρους του, τους πλήρωσε; Για ερευνήστε τον. Κινδυνεύει η τιμή και η ασφάλεια του έθνους.»

Ναι, ανθρωπάκο, ήμουν πάντοτε δηλωμένος, πάντα πλήρωνα τους φόρους μου. Μα δεν ανησυχείς για την τιμή και την ασφάλεια του έθνους. Τρέμεις μπας και σε δείξω στον κόσμο, όπως σε είδα στο ιατρείο μου. Να γιατί αγωνίζεσαι με υύχια και με δόντια να με χώσεις στη φυλακή για στάση. Σε ξέρω καλά, ανθρωπάκο! Βλέπεις, άμα τύχει κι είσαι εισαγγελέας, δε βάζεις στόχο στη ζωή σου την προάσπιση της δικαιοσύνης. Όχι! Απλά, κυνηγάς μια τρανταχτή υπόθεση για να πάρεις προαγωγή. Αυτό κυνηγούν όλα τα ανθρωπάκια που υππρετούν ως εισαγγελείς. Όπως έκαναν και στην περίπτωση του Σωκράτη. Άλλα ποτέ σου δεν κατάφερες να διδαχτείς από τα μαθήματα της ιστορίας. Δολοφόνησες τον Σωκράτη και γι' αυτό είσαι ακόμα κολλημένος στη λάσπη. Μάλιστα! Δολοφόνησες τον Σωκράτη και ακόμα και σήμερα δεν το 'χεις συνειδητοποιήσει. Τον κατηγόρησες πως υπονομεύει την ηθική σου. Ακόμα την υπονομεύει, φτωχέ μου ανθρωπάκο. Δολοφόνησες το σώμα του, όχι το πνεύμα του. Εξακολουθείς να δολοφονείς στο όνομα του νόμου και της τάξης, αλλά με τρόπο μουλωχτό και άνανδρο. Όταν με κατηγορείς για ανηθικότητα, δεν τολμάς να με κοιτάξεις στα μάτια. Ξέρεις ποιος από τους δύο μας είναι ανήθικος, ακόλαστος και διεστραμμένος. Κάποιος είπε κάποτε ότι απ' όλους τους φίλους του μό-

νον έναν δεν άκουσε ποτέ να λεει σόκιν ανέκδοτα· αναφερόταν σε μένα. Είτε είσαι εισαγγελέας, δικαστής ή αρχηγός της αστυνομίας ξέρω καλά τα πρόστιχα ανέκδοτά σου, ανθρωπάκο. Ξέρω κι από πού πηγάζουν. Γι' αυτό σε συμβουλεύω να κρατάς το στόμα σου κλειστό. Ναι, μπορεί να καταφέρεις να αποδείξεις στο λεπτό ότι έκρυψα από την εφορία εκατό δολάρια απ' το πραγματικό μου εισόδημα, ότι έχω σχέσεις με κάποια γυναίκα ή ότι μίλησα όμορφα σε κάποιο παιδάκι. Όμως αυτά πηκούν άσχημα μόνο όταν τα προφέρουν τα δικά σου χείλη, όχι τα δικά μου, κι αυτό εξαιτίας του τρόπου που τα αντιλαμβάνεται το δικό σου θολωμένο, βράμικο μυαλό. Επειδή είσαι ανίκανος να φερθείς διαφορετικά, νομίζεις ότι σου μοιάζω. Όχι, ανθρωπάκο μου, δε σου μοιάζω, δε σου έμοιαζα ποτέ. Δεν έχει σημασία αν με πιστεύεις ή όχι. Γεγονός είναι ότι εσύ έχεις το περίστροφο κι εγώ τη γνώση. Κάθε ανθρωπος στο είδος του.

Άσε με, ανθρωπάκο, να σου εξηγήσω πώς καταστρέφεις τη ζωή σου.

Το 1924 εισηγήθηκα την επιστημονική μελέτη του ανθρώπινου χαρακτήρα. Ενθουσιάστηκες.

Το 1928 φάνηκαν τα πρώτα αποτελέσματα τούτης της εργασίας. Με αποκάλεσες «εξέχοντα διανοητή».

Το 1933 ο εκδοτικός σου οίκος ετοιμαζόταν να κυκλοφορήσει σε βιβλίο τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας. Ο Χίτλερ μόλις είχε ανέβει στην εξουσία κι εγώ σε μάθαινα να κατανοείς ότι ο Χίτλερ έγινε ισχυρός χάρη στη θωράκιση του χαρακτήρα σου. Όμως, αρνήθηκες να δημοσιεύσεις το βιβλίο, στο οποίο σου εξη-

γούσα πως ο Χίτλερ ήταν αποκλειστικά δικό σου δημιούργημα.

Ωστόσο το βιβλίο μου κυκλοφόρησε. Ενθουσιάστηκες και πάλι. Άλλα όταν το απαγόρευσε ο «πρόεδρός» σου, το δολοφόνησες με τη σιωπή σου.

Επί δώδεκα χρόνια και παρά τον άκρατο ενθουσιασμό σου τηρούσες σιγή ιχθύος για το βιβλίο μου.

Επανεκδόθηκε το 1945. Το χαιρέτησες κατενθουσιασμένος ως «κλασικό». Εξακολουθεί να σε ενθουσιάζει.

Είκοσι δύο χρόνια· είκοσι δύο ατέλειωτα, ταραγμένα, δύσκολα χρόνια πέρασαν από τότε που ξεκίνησα να σε μαθαίνω ότι εκείνο που έχει σημασία δεν είναι η ατομική θεραπεία, αλλά η πρόληψη των ψυχικών διαταραχών. Όμως, συμπεριφέρεσαι ακόμα όπως συμπεριφερόσουν εδώ και χιλιάδες χρόνια. Επί είκοσι δύο ατέλειωτα, τρομακτικά χρόνια σε μάθαινα πως οι άνθρωποι υποκύπτουν σε διάφορες μορφές παραφροσύνης ή παγιδεύονται στη δυστυχία, επειδή έγιναν άκαμπτοι στο σώμα και την ψυχή κι επειδή είναι ανίκανοι να απολαύσουν τον έρωτα και να τον προσφέρουν, γιατί τα σώματά τους, αντίθετα από εκείνα όλων των υπόλοιπων ζώων, δε συνταράζονται κατά την ερωτική πράξη.

Είκοσι δύο χρόνια από την πρώτη φορά που στα είπα, λες στους φίλους σου ότι εκείνο που προέχει είναι η πρόληψη και όχι η θεραπεία των ψυχικών διαταραχών. Εξακολουθείς, όμως, να συμπεριφέρεσαι όπως συμπεριφέρεσαι εδώ και χιλιετίες. Εκθέτεις τον υψηλό στόχο, δίχως να αναφέρεις πώς μπορεί να επιτευχθεί. Δεν αναφέρεις την ερωτική ζωή του συνόλου της ανθρωπότητας. Σε ενδιαφέρει «η πρόληψη των ψυχικών διαταρα-

χών» –τούτο επιτρέπεται να το λες, χωρίς να θίγεται ο καθωσπρεπισμός σου– μα δεν ασκολείσαι με το γήπεδο της ολέθριας ερωτικής ζωής των ανθρώπων –αυτό απαγορεύεται. Ακόμα και ως γιατρός, είσαι χωμένος στο βούρκο μέχρι το λαιμό.

Αλήθεια, τι γνώμη θα σκημάτιζες για ένα μπχανικό που αναλύει την τεχνική της πτήσης, δίκως να αποκαλύπτει τα μυστικά της μπχανής και του έλικα; Μα αυτό κάνεις κι εσύ, μπχανικέ της ανθρώπινης ψυχής. Αυτό ακριβώς. Είσαι δειλός. Θέλεις τα κερασάκια από την τούρτα μου μα όχι και τα αγκάθια των ρόδων μου. Μήπως κι εσύ, ανθρωπάκο της ψυχιατρικής, δεν έλεγες σαχλά αστειάκια σε βάρος μου; Δε με γελοιοποίησες σαν τον «προφήτη μεγαλύτερων και καλύτερων οργασμών»; Δεν άκουσες, φαίνεται, ποτέ σου το παραπονεμένο κλάμα της νεαρής συζύγου που το σώμα της βεβιλώθηκε από τον ανίκανο σύζυγό της. Μήτε την αγωνιώδη κραυγή του έφηβου που κοντεύει να εκραγεί από ανικανοποίητο πόθο. Εξακολουθείς, ακόμα, να θεωρείς την ασφάλειά σου σημαντικότερη από τους ασθενείς σου; Πόσο καιρό θα επιμένεις να βάγεις τον καθωσπρεπισμό σου πάνω από την αποστολή σου ως γιατρού; Πόσο ακόμα θα αρνείσαι να δεις ότι η τακτική σου καταστρέφει τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων;

Βάγεις την ασφάλειά σου πάνω από την αλήθεια.

Όταν ακούς για την οργόνη μου δε ρωτάς, «Τι μπορεί να κάνει για τη θεραπεία των ασθενών;» Όχι! Ρωτάς μόνο, «Έχει άδεια εξασκήσεως επαγγέλματος για την πολιτεία του Μέιν;» Δε συνειδητοποιείς ότι παρότι εσύ και οι χαζές άδειές σου μπορείτε να μου δημιουργείτε

μικροεμπόδια στη δουλειά μου, δεν μπορείτε να τη σταματήσετε. Ότι είμαι διάσημος σε όλο τον κόσμο επειδή ανακάλυψα τη συναισθηματική πανούκλα κι ερευνώ τη ζωτική ενέργεια. Ότι ο μόνος που έχει το δικαίωμα να με εξετάσει είναι εκείνος που γνωρίζει περισσότερα από μένα.

Κατασπαταλάς την ελευθερία σου. Κανείς ποτέ δε σε ρώτησε γιατί δεν καταφέρνεις να κερδίζεις την ελευθερία σου, ή γιατί, κι όταν ακόμα το κατορθώνεις, τη χάνεις στα γρήγορα, ορίζοντας καινούργιο αφέντη.

«Το ακούσατε αυτό; Έχει το θράσος να αμφισβητεί τη δημοκρατία και την εξέγερση των προλεταρίων του κόσμου. Κάτω ο ρέμπελος, κάτω ο αντιεπαναστάτης! Κάτω!»

Μην εξάπτεσαι, μικρέ Φύρερ πάντων των δημοκρατών και του παγκόσμιου προλεταριάτου. Πιστεύω ότι οι αληθινές προοπτικές να κερδίσεις την ελευθερία σου εξαρτώνται περισσότερο από την απάντηση σε εκείνη τη μοναδική ερώτηση, παρά από τις χιλιάδες αποφάσεις που αραδιάζουν σωρηδόν οι κομματικές επιτροπές σου.

«Κάτω! Προσέβαλε το έθνος και την προφυλακή του επαναστατικού προλεταριάτου! Κάτω! Στήστε τον στον τοίχο!»

Με τα «Ζήτω» και τα «Κάτω» που φωνάζεις, ανθρωπάκο, δε σιμώνεις κοντύτερα στο στόχο σου, ούτε βήμα. Πάντα νόμιζες ότι μπορούσες να διαφυλάξεις την ελευθερία σου «στήνοντας κάποιους στον τοίχο». Κοίτα καλύτερα να στηθείς μπροστά σε κάνα καθρέφτη...

«Κάτω!...»

Ηρέμησε, ανθρωπάκο. Δε θέλω να σε προσβάλω. Προσπαθώ, απλώς, να σου δώσω να καταλάβεις γιατί δεν κατάφερες ποτέ να κερδίσεις την ελευθερία σου ή να τη διατηρήσεις, έστω και λίγο. Δε σε ενδιαφέρει καθόλου τούτο το zήτημα;

«Κά-α-τω-ω...»

Καλά, λοιπόν. Θα είμαι σύντομος. Άσε με να σου πω πώς συμπεριφέρεται ο ανθρωπάκος μέσα σου, αν τύχει και βρεθείς σε κατάσταση ελευθερίας. Ας υποθέσουμε ότι είσαι φοιτητής σε κάποιο ίδρυμα αφιερωμένο στη σεξουαλική υγιεινή των παιδιών και των εφήβων. Είσαι ενθουσιασμένος με τούτη τη «λαμπρή ιδέα» και θέλεις να συμμετάσχεις στο απελευθερωτικό κίνημα. Το ακόλουθο επεισόδιο διαδραματίστηκε στο δικό μου ίδρυμα:

Οι φοιτητές μου ήταν σκυμμένοι πάνω από τα μικροσκόπια τους, παρατηρώντας τη γήινη βιοενέργεια. Εσύ βρισκόσουν μέσα στο συσσωρευτή οργάνων γυμνός. Σε φώναξα και σου zήτησα να έρθεις να ρίξεις μια ματιά. Βγήκες χοροπιδώντας από το συσσωρευτή, όπως σε γέννησε η μπέρα σου, επιδεικνύοντας τη γύμνια σου σπις γυναίκες και τις νεαρές κοπέλες. Σε κατσάδιασα, μα το γιατί δεν το κατάλαβες. Ομολογώ πως ούτε κι εγώ κατάλαβα, γιατί δεν κατάλαβες. Όταν, αργότερα, το συντήρησαμε διεξοδικά, παραδέχτηκες πως νόμιζες ότι τέτοιου είδους ελευθερία θα έβρισκες σε ένα ίδρυμα αφιερωμένο στη σεξουαλική υγιεινή των παιδιών και της ανθρωπότητας. Με τη βούθειά μου γρήγορα αντιλήφθηκες ότι φέρθηκες άσεμνα, επειδή περιφρόνησες το ίδρυμα και τις ιδέες που αντιπροσώπευε. Έγινα σαφής τώρα; ...Δεν έχεις τίποτα να πεις; Τότε να συνεχίσω.

Άκου, λοιπόν, ένα άλλο παράδειγμα του πώς σπαταλάς την ελευθερία σου:

Το ξέρεις, όπως κι εγώ, όπως το ξέρουν όλοι, ότι είσαι μόνιμα σεξουαλικά πεινασμένος, ότι ψαχουλεύεις νοντικά όποιο μέλος του αντίθετου φύλου τύχει και βρεθεί μπροστά σου, ότι εσύ κι οι φίλοι σου λέτε διαρκώς πρόστυχες ιστορίες γύρω από το σεξ κοντολογίς, ότι η φαντασία σου είναι αποκρουστικά πορνογραφική. Ένα βράδυ σ' άκουσα να παρελαύνεις στους δρόμους και να φωνάζεις, «Θέλουμε γυναίκες! Θέλουμε γυναίκες!»

Ανησύχησα για σένα και δημιούργησα συλλόγους, στους οποίους ήλπιζα πως θα μάθαινες να συνειδητοποιείς την αθλιότητα της καθημερινότητάς σου καθώς και τον τρόπο με τον οποίο μπορείς να την ξεπεράσεις. Μαζευτίκατε στους συλλόγους αυτούς σαν τις μύγες, εσύ και οι φίλοι σου. Γιατί, ανθρωπάκο; Στην αρχή, νόμιζα πως ερχόσαστε επειδή ειδικιρινά σας ενδιέφερε να βελτιώσετε τη γωνία σας. Ομολογώ πως άργησα να καταλάβω την πραγματική αιτία. Νομίζατε πως οι σύλλογοι τούτοι ήταν ένα νέο είδος μπορντέλου, όπου τα κορίτσια εκδίδονταν δωρεάν. Μόλις το κατάλαβα, διέλυσα τους συλλόγους. Όχι γιατί πίστευα ότι ήταν κακό να γνωριστείτε εκεί με μια κοπέλα, μα επειδή φερόσαστε σαν ξαναμμένα γουρούνια. Έτσι οι σύλλογοι διαλύθηκαν και για άλλη μια φορά παραμείνατε κολλημένοι στη λάσπη... Θέλεις, μήπως, να πεις κάτι;

«Το προλεταριάτο έχει διαφθαρεί από την μπουργουαζία. Οι πγέτες του προλεταριάτου ξέρουν πώς να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Θα καθαρίσουν το στάβλο με

το στιβαρό τους χέρι. Εξάλλου, το σεξουαλικό πρόβλημα του προλεταριάτου θα λυθεί από μόνο του!»

Μάλιστα. Κατάλαβα τι εννοείς, ανθρωπάκο. Στην Πατρίδα των Προλετάριων αφήνουν το σεξουαλικό πρόβλημα να λυθεί από μόνο του. Τα αποτελέσματα φάνηκαν στο Βερολίνο, όπου τη μια υύκτα μετά την άλλη οι προλετάριοι στρατιώτες βίαζαν όποια γυναικά έβρισκαν μπροστά τους. Σιωπή! Ξέρεις πολύ καλά πως λέω την αλήθεια. Οι υπέρμαχοι «της επαναστατικής τιμῆς» σου, οι «στρατιώτες της εργατικής ελευθερίας» σου, σε ντρόπιασαν εις τους αιώνες των αιώνων... Λες ότι τούτο «μπορούσε να συμβεί μόνο σε καιρό πολέμου»; Ωραία, λοιπόν, θα σου διηγηθώ μια αληθινή ιστορία ακόμα.

Ένας ανερχόμενος ηγέτης ήταν ενθουσιασμένος με την οικονομία του σεξ, όσο και με τη δικτατορία του προλεταριάτου. Ήρθε, λοιπόν, και μου είπε, «Είσαι καταπληκτικός. Ο Καρλ Μαρξ δίδαξε τους ανθρώπους πώς να απελευθερωθούν οικονομικά κι εσύ τους δίδαξες πώς να απελευθερωθούν σεξουαλικά. Τους είπες, “Ξεχυθείτε και γαμήστε”». Το μυαλό σου διαστρεβλώνει κάθε ιδέα. Στην καθημερινότητά σου το στοργικό μου αγκάλιασμα πήρε πορνογραφικές διαστάσεις.

Δεν έχεις ιδέα για τι πράγμα σου μιλάω, ανθρωπάκο. Γι' αυτό εξακολουθείς να βουλιάζεις πάντα στο βούρκο.

Όσο για σένα, γυναικούλα, αν διδάσκεις δίχως να 'χεις κάποια ιδιαίτερη κλίση τα παιδιά, απλά και μόνο επειδή δεν έχεις δικά σου, κάνεις ζημιά υποσυνείδητα. Η ανατροφή των παιδιών, όταν την παίρνει κανείς στα σοβαρά, συνεπάγεται και τη σεξουαλική τους διαπαιδαγώγηση. Για να κατευθύνεις σωστά την παιδική σεξουα-

λικότητα, πρέπει να γνωρίζεις από πρώτο χέρι τι είναι ο έρωτας. Μα εσύ μοιάζεις με βαρέλι. Είσαι άχαρη και σωματικά απωθητική. Αυτό αρκεί από μόνο του να σε κάνει να νιώθεις ένα πικρόχολο, βαθιά ριζωμένο μίσος για κάθε ελκυστικό, ζωντανό σώμα. Δε σε κατηγορώ, φυσικά, που μοιάζεις με βαρέλι, ούτε που δε γεύτηκες ποτέ σου τον έρωτα (ποιος φυσιολογικός άντρας θα μπορούσε να σε ερωτευθεί);. Δε σε κατηγορώ που δεν κατανοείς τον παιδικό ερωτισμό. Σε κατηγορώ που μετέτρεψες το κατεστραμμένο, χοντροκομμένο σώμα σου, την έλλειψη ομορφιάς και χάρης, καθώς και την ερωτική σου ανικανότητα σε αρετή, καταπνίγοντας τον έρωτα των παιδιών. Αυτό, άσκημη γυναικούλα, είναι έγκλημα. Η ύπαρξή σου καταντά επιζήμια, επειδή στρέφεις τα υγιή παιδιά ενάντια στους υγιείς πατεράδες τους, επειδή θεωρείς τον υγιή παιδικό ερωτισμό παθολογικό σύμπτωμα κι επειδή, άσκημη γυναικούλα, δε σου αρκεί που μοιάζεις με βαρέλι, μα σκέφτεσαι και διδάσκεις σαν βαρέλι. Αντί να αποσυρθείς ταπεινά σε μια ήσυχη γωνίτσα της ζωής, βάζεις τα δυνατά σου να εντυπώσεις την ίδια τη ζωή με την ασκήμια σου, την αδεξιότητα, την υποκρισία σου και με το πικρόχολο μίσος που κρύβεις πίσω απ' το ψεύτικο χαμόγελό σου.

Μα κι εσύ, ανθρωπάκο, αφήνεις τα υγιή παιδιά σου στο έλεος τέτοιων γυναικών, που εμφυσούν την πικρία και το δηλητήριό τους στις υγιείς ψυχούλες τους. Να, λοιπόν, γιατί είσαι έτσι όπως είσαι, γιατί ζεις έτσι όπως ζεις και σκέφτεσαι όπως σκέφτεσαι. Να γιατί ο κόσμος είναι αυτός που είναι.

‘Ακου, για να καταλάβεις τι είσαι, ανθρωπάκο. Ήρθες σε μένα να σου μάθω όσα έμαθα, μετά από πολύ κόπο και μόχθο. Αν δεν ήμουν εγώ, θα ήσουν ένα μικρό, ασήμαντο γιατρούδακι σε κάποια κωμόπολη. Σε εξύψωσα, σου μετέδωσα τις γνώσεις μου και τη θεραπευτική τεχνική μου. Σ’ έμαθα να διακρίνεις πώς, μέρα τη μέρα κι ώρα την ώρα, σθίνει η ελευθερία και καλλιεργείται η δουλεία. Ως εκπρόσωπός μου, σε κάποια μακρινή χώρα, σου δόθηκε μια υπεύθυνη θέση. Ήσουν ελευθερος με όλη τη σημασία της λέξης. Εμπιστευόμουν απόλυτα την ακεραιότητά σου. Μα επειδή δεν κατάφερες να κάνεις τίποτα το αξιόλογο, ένιωθες βαθιά μέσα σου πως εξαρτάσαι από μένα. Με είκες ανάγκη, επειδή από μένα αντλούσες γνώση, αυτοπεποίθηση, ενόραση και, πάνω από όλα, εξέλιξη. Όλα τούτα, ανθρωπάκο, σου τα πρόσφερα με μεγάλη ευχαρίστηση. Δε πήγαινα κανένα αντάλλαγμα. Και ξαφνικά αρχίζεις να λες ότι σε περίσσεις. Έγινες θρασύς, νομίζοντας ότι το θράσος θα σε «απελευθερώνε». Η σύγχυση ανάμεσα στο θράσος και την απελευθέρωση είναι χαρακτηριστικό του σκλάβου. Αρνήθηκες να στείλεις αναφορές για τη δουλειά σου, επικαλούμενος την ελευθερία σου. Σήμερα αισθάνεσαι ελεύθερος... ελεύθερος από τα δεσμά της συνεργασίας και της υπεύθυνότητας. Να, ανθρωπάκο, γιατί βρίσκεστε εκεί που βρίσκεστε, εσύ κι ο κόσμος όλος.

Αναλογίστηκες ποτέ σου, ανθρωπάκο, πώς είναι να ‘σαι αετός και να ‘vai η φωλιά σου γεμάτη αυγά κότας; Ο αετός περιμένει πως σαν θα σκάσουν, θα ξεμυτίσουν αετόπουλα, που θ’ αναθρέψει σε αετούς. Μα καθώς τα τισόφλια σκάζουν ένα-ένα, γεμίζει ο κόσμος κλωσσόπου-

λα. Πάνω στην απόγνωσή του ο αετός αρπάζεται από την ελπίδα πως τα κλωσσόπουλα θα γίνουν αετοί. Μεγαλώνοντας, γίνονται όλα τους κοτόπουλα που κακαρίζουν. Σαν το συνειδητοποιήσει αυτό ο αετός, η αρχική του παρόρμηση είναι να καταβροχθίσει όλα τούτα τα κοτόπουλα και τις κότες που κακαρίζουν. Το μόνο που τον αποτρέπει από τούτο το σοφό έγκλημα, είναι η αμυδρή ελπίδα πως ίσως κάποια μέρα ένα από τα κοτόπουλα αποδειχθεί αετόπουλο, θα εξελιχθεί σε αετό κι από τον ψηλό γκρεμό του θα ‘vai ikanός να βλέπει μακριά και να ανακαλύψει νέους κόσμους, καινούργιες ιδέες, καινούργιους τρόπους ζωής. Μόνο τούτη η αμυδρή ελπίδα αποτρέπει τον μοναχικό, θλιμμένο αετό να καταβροχθίσει τα κοτόπουλα που κακαρίζουν εκνευριστικά. Βλέπεις, δεν ξέρουν πως τα κλώσποσε αετός. Δεν ξέρουν ότι ζουν πάνω σε έναν απόκρημνο βράχο, ψηλά πάνω από τις νοτερές, σκοτεινές κοιλάδες. Δε βλέπουν μακριά, όπως ο μοναχικός αετός. Το μόνο που κάνουν είναι να τρώνε, να τρώνε και δώσ’ του να τρώνε όσα τους κουβαλάει ο αετός. Όταν μαίνεται η καταιγίδα, γαρώνουν να ζεσταθούν κάτω από τις δυνατές φτερούγες του κι εκείνος στέκει μόνος απέναντί της. Όταν τα πράγματα αγριεύουν πολύ, το βάζουν στα πόδια και γαρωμένα στις φωλιές τους του πετούν πετραδάκια για να τον πληγώσουν. Στο πρώτο ξάφνιασμα της προδοσίας τους, ετοιμάζεται να τα καταβροχθίσει. Μα σαν το ξανασκέφτεται, τα λυπάται. Να δεις που κάποια μέρα, σκέφτεται, ανάμεσα από τα αδηφάγα, κοντόφθαλμα κοτόπουλα θα ξεπεταχτεί κάποιο αετόπουλο, που σαν θα μεγαλώσει θα του μοιάζει.

ΑΚΟΥ, ΑΝΘΡΩΠΑΚΟ

Ακόμα και σήμερα, ο μοναχικός αετός δεν απαρνήθηκε τη μεγάλη τουτη ελπίδα. Εξακολουθεί να κλωσσά κοτοπουλάκια...

Όμως εσύ, ανθρωπάκο, δε θέλεις να γίνεις αετός. Γι' αυτό και σε καταβροχθίζουν οι γύπες. Τους αετούς τους φοβάσαι. Γι' αυτό γεις κοπαδιαστά και κοπαδιαστά σε καταβροχθίζουν. Βλέπεις, κάποιες από τις κλώσσες σου κλωσσοσαν αυγά από γύπες. Οι γύπες έγιναν πηγέτες σου στη μάχη κατά των αετών, που θέλουν να σε οδηγήσουν σε μακρινούς, καλύτερους κόσμους. Οι γύπες σε έμαθαν να τρως ψωφίμα, να αρκείσαι στα ψίχουλα και να φωνάζεις, «Ζήτω, μεγάλε γύπα!»

Και τώρα λιμοκτονείς και πεθαίνεις κοπαδιαστά κατά χιλιάδες κι εξακολουθείς να φοβάσαι τους αετούς, που κλωσσούν τα κλωσσοπουλάκια σου.

Έχτισες το σπίτι σου, τη ζωή σου, την κουλτούρα και τον πολιτισμό σου, την επιστήμη και την τεχνολογία σου, τον έρωτα και την ανατροφή των παιδιών σου στην άμμο, ανθρωπάκο. Δεν το ξέρεις, δε θέλεις να το ξέρεις κι όταν στο πει κάποιος μεγάλος, τον θανατώνεις. Μέσα στη δυστυχία σου έρχεσαι με τις ίδιες πάντα ερωτίσεις:

«Το παιδί μου είναι κακόβουλο και σκληρόκαρδο, δυσκολό και χλωμό. Σπάει ό,τι βρίσκει μπροστά του και τις νύκτες ρυπάνα ουρλιάζοντας από τους εφιάλτες. Στο σχολείο δεν πάει καλά. Τι να κάνω; Βοήθησέ με!»

«Η γυναίκα μου είναι ψυχρή, δεν κάνει έρωτα μαζί μου. Με βασανίζει, παθαίνει κρίσεις και στριγκλίζει υστερικά, γυρίζει από δω κι από κει με τον ένα και με τον άλλο. Τι να κάνω; Δώσ' μου μια συμβουλή!»

ΑΚΟΥ, ΑΝΘΡΩΠΑΚΟ

«Κερδίσαμε τον τελευταίο πόλεμο, τον πόλεμο που θα σηματοδοτούσε το τέλος όλων των πολέμων. Και να που ξέσπασε άλλος, πολύ χειρότερος. Βοήθεια! Τι να κάνω;»

«Ο πολιτισμός για τον οποίο ένιωθα τόσο περήφανος καταρρέει κάτω από το βάρος του πληθωρισμού. Εκατομμύρια άνθρωποι λιμοκτονούν, δολοφονούν, κλέβουν και πάνε κατά διαβόλου. Απελπίστηκαν. Βοήθεια! Πες μου τι να κάνω!»

«Τι να κάνω; Τι να κάνουμε;» Αυτή είναι η ερώτηση που επαναλαμβάνεις μονότονα ανά τους αιώνες.

Είναι η μοίρα των μεγάλων επιτευγμάτων, γεννημάτων ενός τρόπου ζωής που θέτει την αλήθεια πάνω από τη σιγουριά, να τα καταβροχθίζεις κι ύστερα να τα χέζεις σα σκατά.

Εδώ και αιώνες άνθρωποι μεγάλοι, θαρραλέοι και μοναχικοί σου λένε και σου ξαναλένε τι πρέπει να κάνεις. Μα επανειλημμένα διαφθείρεις, συρρικνώνεις και καταστρέφεις τις διδασκαλίες τους. Επανειλημμένα παγιδεύεσαι στα αδύναμα σημεία τους. Αντί να παίρνεις για γνώμονα τη μεγάλη αλήθεια, αρπάζεσαι από κάποιο ασήμαντο λάθος τους. Αυτό έκανες, ανθρωπάκο, με το Χριστιανισμό, με το δόγμα του κυρίαρχου λαού, με το σοσιαλισμό, αυτό κάνεις με ό,τι πιάνεις στα χέρια σου. Γιατί το κάνεις αυτό; Δε νομίζω πως θες στα αλήθεια να μάθεις. Αν ακούσεις την αλήθεια, θα εξαγριωθείς και κάποιος μπορεί να το πληρώσει με τη ζωή του.

Χτίζεις παλάτια στην άμμο, επειδή φοβάσαι νί είσαι ανίκανος να νιώσεις την ενέργεια της ζωής να ρέει στις φλέβες σου, επειδή καταπνίγεις και σκοτώνεις την αγάπη

μέσα στο παιδί σου, πριν γεννηθεί καν. Δεν ανέχεσαι καμία ελεύθερη, χωντανή, φυσική κίνηση ή έκφραση. Σε πιάνει πανικός κι αναρωτιέσαι, «Τι θα πει ο κύριος Τζόουνς;»

Φοβάσαι να σκεφτείς, ανθρωπάκο, επειδή η σκέψη πάει χέρι-χέρι με τις έντονες αισθαντικές εντυπώσεις κι εσύ το σώμα σου το φοβάσαι. Πολλοί μεγάλοι σου φώναξαν: Γύρνα στα ουσιώδη! Άκου την εσωτερική φωνή σου, ανταποκρίσου στα πραγματικά συνναισθήματά σου. Να σέβεσαι και να τιμάς τον έρωτα! Μα είσαι κουφός, έχεις ξεχάσει τελείως το νόημα αυτών των λέξεων. Φωνή βοώντος εν τη ερήμω, ανθρωπάκο. Οι μοναχικοί κήρυκες χάνονται στην τρομερή ερημιά της κενότητάς σου, ανθρωπάκο.

Είχες να διαλέξεις. Μπορούσες να πετάξεις στα υπερανθρώπινα ύψη με τον Νίτσε ή να βουλιάξεις στα υπανθρώπινα βάθη με τον Χίτλερ. Φώναξες «Ζήτω! Ζήτω!» και διάλεξεις τον υπάνθρωπο.

Μπορούσες να επιλέξεις ανάμεσα στο γνήσια δημοκρατικό σύνταγμα του Λένιν και τη δικτατορία του Σιάλιν. Επέλεξεις τη δικτατορία του Σιάλιν.

Μπορούσες να διαλέξεις ανάμεσα στο διαφωτισμό του Φρόιντ γύρω από το σεξουαλικό αίτιο των ψυχικών διαταραχών σου και τη θεωρία του περί πολιτισμικής γής. Απέρριψες τη θεωρία της σεξουαλικότητας και κράτησες τη θεωρία του περί πολιτισμικής προσαρμογής, που σε άφησε ζεκρέμαστο.

Μπορούσες να επιλέξεις ανάμεσα στη μεγαλειώδη απλότητα του Ιησού και στον Παύλο, με την αγαμία για τους ιερείς και την ισόβια δέσμευση του γάμου για λό-

γαριασμό σου. Διάλεξες την αγαμία και την παντρειά και λησμόνησες την απλότητα της μπτέρας του Ιησού, που γέννησε το παιδί της από έρωτα, από έρωτα και μόνο.

Μπορούσες να διαλέξεις ανάμεσα στη διορατικότητα του Μαρξ γύρω από την παραγωγικότητα του εργατικού σου δυναμικού και την ιδέα του κράτους. Ξέχασες την ενεργυπτική ζωτικότητα του μόχθου σου και διάλεξες το κράτος.

Στη Γαλλική Επανάσταση είχες να διαλέξεις μεταξύ του απάνθρωπου Ροβεσπιέρου και του μεγάλου Δαντόν. Διάλεξες τη σκληρότητα κι έσπειλες τη μεγαλοψυχία και την καλοσύνη στην γκιλοτίνα.

Στη Γερμανία είχες να επιλέξεις μεταξύ του Γκέρινγκ και του Χίμλερ από τη μια και του Λίμπνεχτ, του Λαντάου και του Μούσαμ απ' την άλλη. Έκανες τον Χίμλερ αρχηγό της αστυνομίας και δολοφόνησες τους μεγάλους φίλους σου.

Μπορούσες να διαλέξεις μεταξύ του Τζούλιους Στράιχερ και του Βάλτερ Ραθενάου. Δολοφόνησες τον Ραθενάου.

Είχες να διαλέξεις μεταξύ του Λοτζ και του Γουΐλσον. Δολοφόνησες τον Γουΐλσον.

Είχες να διαλέξεις ανάμεσα στην απάνθρωπη Ιερά Εξέταση και την αλήθεια του Γαλιλαίου. Βασάνισες και γελοιοποίησες το μεγάλο Γαλιλαίο, αν και επωφελείσαι ακόμα από τις εφευρέσεις του μέχρι σήμερα, στον εικοστό αιώνα. Έδωσες νέα πνοή στις μεθόδους της Ιεράς Εξέτασης.

Είχες να διαλέξεις ανάμεσα στη θεραπεία με ηλεκτροσόκ και την κατανόηση των ψυχικών διαταραχών.

Διάλεξες τα πλεκτροσόκ, από φόβο μην τύχει και δεις το μέγεθος της κακομοιριάς σου. Ήθελες να παραμείνεις τυφλός, εκεί που μόνον η κοφτερή ματιά μπορεί να βοηθήσει.

Μόλις πρόσφατα είχες να επιλέξεις μεταξύ της φονικής πυρηνικής ενέργειας και της ευεργετικής οργονικής ενέργειας. Πάντα συνεπής στη στραβοκεφαλιά σου επέλεξες την πυρηνική ενέργεια.

Σήμερα έχεις να επιλέξεις ανάμεσα στην άγνοια σχετικά με τα καρκινικά κύπταρα και στη δική μου αποκρυπτογράφηση των μυστικών τους, που μπορεί και θα σώσει εκατομμύρια ανθρώπους. Χρόνια ολάκερα επαναλαμβάνεις στις εφημερίδες τις ίδιες βλακείες, αλλά δεν έχεις να πεις λέξη για τη διορατικότητα που μπορεί να σώσει το παιδί σου, τη γυναίκα ή τη μπτέρα σου.

Πεθαίνεις σαν τις μύγες, ανθρωπάκο της Ινδίας, αλλά κπρύσσεις πόλεμο στους Μουσουλμάνους για τις ιερές αγελάδες. Είσαι ρακένδυτος, ανθρωπάκο της Ιταλίας ή Σλάβε της Τεργέστης, αλλά εκείνο που σε νοιάζει είναι αν της Τεργέστη θα 'ναι ιταλική ή γιουγκοσλαβική. Κι εγώ που νόμιζα ότι της Τεργέστη είναι λιμάνι για όλα τα πλοία του κόσμου!

Κρέμασες τους Nazí, αφού σκότωσαν πρώτα εκατομμύρια ανθρώπους. Πού ήσουν και πού είχες το μυαλό σου πριν σκοτώθουν δύλα εκείνα τα εκατομμύρια των ανθρώπων; Δεν αρκούσαν μερικές εκατοντάδες πτώματα να σε βάλουν σε σκέψεις; Πρέπει να γίνουν εκατομμύρια για να αφυπνιστεί η ανθρωπιά σου;

Καθεμία από τις μικρόψυχες και μοχθηρές πράξεις σου αποκαλύπτει την απειρότητα του ανθρώ-

πινου ζώου. «Γιατί γίνεσαι τόσο τραγικός;» ρωτάς. «Νιώθεις υπεύθυνος για κάθε κακό σε τούτον τον πλανήτη;»

Με τέτοια σχόλια, καταδικάζεις τον ίδιο σου τον εαυτό. Αν εσύ, ανάμεσα σε εκατομμύρια ανθρωπάκια σαν κι εσένα, αναλάμβανες έστω και ένα απειροελάχιστο μερίδιο της ευθύνης σου, ο κόσμος θα πάν πολύ διαφορετικός. Οι μεγάλοι φίλοι σου δε θα αφανίζονταν, χτυπημένοι απ' τη μικρότητά σου.

Να γιατί το σπίτι σου στηρίζεται στην άμμο. Το ταβάνι πέφτει να σε πλακώσει, μα εσύ κρατάς την «προλεταριακή» ή την «εθνική» τημή σου. Το πάτωμα υποκωρεί κάτω από τα πόδια σου, μαζί του βουλιάζεις κι εσύ φωνάζοντας, «Ζήτω, μεγάλε Φύρερ μου, ζήτω το γερμανικό, το ρωσικό, το εβραϊκό έθνος!» Οι σωλήνες του νερού σπάζουν και το παιδί σου πνίγεται. Όμως εσύ εξακολουθείς να συνηγορείς υπέρ «του νόμου και της τάξης» και προσπαθείς να τον διδάξεις δια της βίας στα παιδιά σου. Ο αγέρας σφυρίζει μέσα από τους τοίχους σου και η γυναίκα σου είναι στο κρεβάτι με πνευμονία. Όμως εσύ, ανθρωπάκο, εξακολουθείς να θεωρείς εκείνο που θα απέβαινε ακλόνητο θεμέλιο για την ύπαρξή σου ως αποκύημα «της φαντασίας ενός Εβραίου».

Έρχεσαι τρέχοντας και ρωτάς: «Αγαπητέ, καλέ, μεγάλε γιατρέ μου! Τι να κάνω; Τι πρέπει να κάνουμε; Το σπίτι μου καταρρέει συθέμελα, ο αγέρας σφυρίζει μέσα από τις χαραμάδες στους τοίχους, το παιδί μου είναι άρρωστο και η γυναίκα μου δυστυχισμένη. Κι εγώ άρρωστος είμαι. Τι πρέπει να κάνω; Τι να κάνουμε;»

«Χτίστε το σπίτι σας σε βράχο. Κι όταν λέω βράχο, εννοώ τη φύση σου, που βάλθηκες να την καταπνίξεις,

την αγάπη στο κορμάκι του παιδιού σου, το όνειρο της γυναίκας σου για τον έρωτα, τα όνειρα για τη ζωή που έκανες στα δεκάρια σου χρόνια. Αντάλλαξε τις αυταπάτες σου με μια στάλα αλκήθεια. Πέταξε έξω τους πολιτικούς και τους διπλωμάτες σου! Πάρε τη μοίρα σου στα χέρια σου και κτίσε τη ζωή σου στο βράχο. Ξέχνα το γείτονά σου και κοίτα μέσα σου! Να 'σαι βέβαιος ότι κι ο γείτονας θα σ' ευγνωμονεί. Πες στον εργάτη φίλο σου ανά τον κόσμο ότι δεν πρόκειται να ξαναδουλέψεις για το θάνατο, μα μόνο για τη ζωή. Αντί να τρέχεις σε εκτελέσεις και να φωνάζεις zήτω, βγάλε νόμο για την προστασία της ανθρώπινης ζωής και τις ευλογίες της. Ένας τέτοιος νόμος θα γίνει μέρος του γρανιτένιου θεμέλιου που θα σπρίζει το σπίτι σου. Προστάτεψε τον έρωτα των παιδιών σου από τις επιθέσεις λαγνείας ανικανοποίητων αντρών και γυναικών. Κλείσε το σόμα της φαρμακογλωσσης γεροντοκόρης. Έκθεσέ τη δημόσια ή κλείσ' τη στο αναμορφωτήριο, αντί να φυλακίζεις τα νέα παιδιά που λαχταρούν τον έρωτα. Κι αν τύχει να γίνεις εργοδότης, μην προσπαθείς να ξεπεράσεις τον εκμεταλλευτή σου σε εκμετάλλευση. Πέτα το κουστούμι και τη γραβάτα και πάψε να zητάς απ' τη γυναίκα σου την άδεια για να την αγκαλιάσεις. Ένωσε τις δυνάμεις σου μ' εκείνες των συνανθρώπων σου ανά την υφήλιο. Σαν κι εσένα είναι κι αυτοί και η μοίρα σας συνυφασμένη. Άσε τα παιδιά σου να μεγαλώσουν όπως προστάζει η φύση (ή "ο Θεός"). Μην προσπαθείς να βελτιώσεις τη φύση. Μάθε να την κατανοείς και να την προστατεύεις. Άσε τα ντέρμπι και τράβα στη βιβλιοθήκη, πήγαινε σε ξένες χώρες αντί για το Κόνι Αιλαντ. Η σκέψη σου να διέπεται από

απλότητα και ευθύτητα. Μάθε να εμπιστεύεσαι την ήρεμη εσωτερική φωνή που σου λέει τι να κάνεις. Κράτα τη ζωή σου στα χέρια σου, μην την εμπιστεύεσαι σε κανέναν άλλον, πόσο μάλλον στους εκλεγμένους πηγέτες σου. Γίνε ο εαυτός σου! Αυτό στο είπαν πολλοί μεγάλοι».

«Ακούτε τι λέει τούτος ο αντιδραστικός μικροαστός, τούτος ο ατομικιστής; Δεν ξέρει πως η πορεία της ιστορίας είναι αμετάκλητη κι ότι θα τον πετάξει στο περιθώριο; "Γνώθι σεαυτόν", λέει. Μικροαστικές ηλιθιότητες! Το επαναστατημένο προλεταριάτο όλων των χωρών -κάτιο από την καθοδήγηση του αγαπημένου του πηγέτη, του πατέρα όλων των εθνών, όλων των Ρώσων, Πρώσων και Σλάβων- θα απελευθερώσει τους λαούς! Κάτω οι ατομικιστές και οι αναρχικοί!»

Ζήτω οι πατέρες όλων των εθνών και δη των Σλάβων! Ζήτω... zήτω! Άκουσέ με, ανθρωπάκο, φοβάμαι πως σε περιμένουν μπελάδες.

Ετοιμάζεσαι να πάρεις τα πνίγα στα χέρια σου. Το ξέρεις και στην ιδέα και μόνο σε πιάνει πανικός. Στους αιώνες που θα ακολουθήσουν θα δολοφονείς τους φίλους σου και θα zητώκραυγάζεις τους φύρερ όλων των εθνών, όλων των προλετάριων, Ρώσων και Πρώσων. Χρόνο με το χρόνο θα zητώκραυγάζεις τον έναν αφέντη μετά τον άλλον. Δε θ' ακούς το κλαψούρισμα των υπήρχων σου, τα βογκπτά των εφήβων σου, τους καταπιεσμένους πόθους των ανδρόγυνων. Ακόμη κι αν τα ακούς, θα τα απορρίπτεις ως εκφράσεις του μικροαστικού ατομικισμού. Για αιώνες θα συνεχίσεις τις εκατόμβες αντί να διαφυλάπτεις τη ζωή, πεπεισμένος πως με τη βοήθεια του δήμου χτίζεις την ελευθερία σου. Μέρα με τη μέρα,

χρόνο με το χρόνο θα βρίσκεσαι βουτηγμένος στη λάσπη μέχρι τα μπούνια. Επί αιώνες θα συνωστίζεσαι ν' ακούς τον κάθε φαφλατά, θα 'χεις τα λόγια του ευαγγέλιο και θα υποκύπτεις στη σατανική γοντεία του. Στο κάλεσμα της ίδιας σου της ζωής θα κωφεύεις και θα εθελοτυφλείς. Φοβάσαι τη ζωή, ανθρωπάκο, τη φοβάσαι θανάσιμα. Κάνεις τα αδύνατα δυνατά να τη στραγγαλίσεις, πιστεύοντας ότι θεμελιώνεις το «σοσιαλισμό», το «κράτος», το «έθνος» ή «τη δόξα του Ύψιστου». Δε θα ξέρεις, δε θα θέλεις να ξέρεις ότι εκείνο που θεμελιώνεις πραγματικά είναι η δυστυχία σου· ότι δεν καταλαβαίνεις τα παιδιά σου· ότι τους τσακίζεις τη ραχοκοκαλία πριν προλάβουν να ορθώσουν ανάστημα· ότι κλέβεις τον έρωτα· ότι η απλοστία σου στο κυνήγι του χρήματος καταντάει μανία· ότι είσαι αρχομανής· ότι έχεις σκύλο επειδή θέλεις, σώνει και καλά, να 'σαι «αφεντικό». Θα επαναλαμβάνεις τα ίδια λάθη, αιώνα τον αιώνα, μέχρι εσύ κι η ράτσα σου να εξολοθρευτείτε μαζικά, θύματα της παγκόσμιας κοινωνικής εξαθλίωσης· μέχρι η φρίκη της ύπαρξής σου να ανάψει μέσα σου την πρώτη αδύναμη σπίθα αυτογνωσίας. Ύστερα, βήμα το βήμα, οδεύοντας στα τυφλά και με μεγάλη προσοχή, θα μάθεις να αναζητάς και να αναγνωρίζεις το φίλο σου, τον άνθρωπο της αγάπης, του έργου και της γνώσης. Θα μάθεις τότε να τον καταλαβαίνεις, να τον σέβεσαι και να τον τιμάς. Θα αρχίσεις να συνειδητοποιείς ότι η βιβλιοθήκη είναι πολύ ουσιαστικότερη για τη ζωή σου από το ντέρμπι, ότι ένας περίπατος περισυλλογής στο δάσος είναι εποικοδομητικότερος από τις παρελάσεις και η θεραπεία καλύτερη από τους σκοτωμούς· πως είναι προτιμότερο να στηρίζεσαι

στις δυνάμεις σου παρά στο έθνος κι ότι η γλυκομίλητη μετριοπάθεια είναι καλύτερη από τις υστερικές κραυγές, πατριωτικές ή άλλες.

Νομίζεις πως ο σκοπός αγιάζει τα μέσα, ακόμα και τα πιο πρόστυχα. Κι εγώ σου λέω: Ο σκοπός είναι ίδιος με τα μέσα που χρησιμοποιείς για να τον φτάσεις. Κάθε σημερινό σου βήμα είναι η αυριανή ζωή σου. Οι υψηλοί στόχοι δεν επιτυγχάνονται με πρόστυχα μέσα. Το 'χεις αποδείξει ο ίδιος, σε κάθε κοινωνική σου εξέγερση. Η σκληρότητα κι η απανθρωπία των μέσων σε κάνουν σκληρό κι απάνθρωπο και τον τελικό σκοπό ανέφικτο.

Σε ακούω να ρωτάς: «Πώς, λοιπόν, θα πετύχω το σκοπό μου, είτε είναι η χριστιανική αγάπη, ο σοσιαλισμός ή η αμερικανική δημοκρατία;» Η χριστιανική αγάπη, ο σοσιαλισμός και η αμερικανική δημοκρατία σου είναι οι καθημερινές σου πράξεις, ο τρόπος που σκέφτεσαι ολημερίς, το αγκάλιασμα του συντρόφου της ζωής σου και η αγάπη που τρέφεις για το παιδί σου. Είναι η κοινωνικά υπεύθυνη στάση με την οποία αντιμετωπίζεις τη δουλειά σου και η απόφασή σου να μη μοιάσεις στους καταπιεστές της ζωής, που τόσο μισείς.

Όμως εσύ, ανθρωπάκο, καταχράσαι την ελευθερία που σου παρέχουν οι δημοκρατικοί θεσμοί. Βάζεις τα δυνατά σου να τους καταστρέφεις, αντί να τους καλλιεργείς για να ριζώσουν βαθιά στην καθημερινότητά σου.

Σε είδα ως γερμανό πρόσφυγα να καταχράσαι τη σουηδική φιλοξενία. Τότε ήσουν ακόμα ένας πολλά υποσχόμενος πγέτης των ταλαιπωρων της οικουμένης. Θυμάσαι το σουηδικό έθιμο του σμόργκασμπορντ; Μα ναι, σίγουρα θα το θυμάσαι. Άρα ξέρεις τι εννοώ! Είναι

δυνατό να ξέκασες τόσο γρήγορα; Καλά, λοιπόν, θα στο θυμίσω εγώ.

Οι Σουηδοί έχουν το γενναιόδωρο έθιμο να στρώνουν τα τραπέζια τους με κάθε λογής λιχουδιές και να αφήνουν τον καλεσμένο τους να φάει όσο τραβά η ψυχή του. Για σένα, τούτο το έθιμο ήταν παράξενο και πρωτοφανές. Δε χώραγε το μυαλό σου ότι ήταν δυνατό να εμπιστεύεται κανείς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Μου είπες με κακεντρέχεια πως δεν έβαλες, επίτηδες, μπουκιά στο στόμα σου όλη μέρα, ώστε να μπορέσεις να περιδρομιάσεις με την άνεσή σου τσάμπα φαΐ το βράδυ.

«Όταν ήμουν παιδί, υπέφερα από την πείνα...»

Ναι, το ξέρω, ανθρωπάκο. Σε είδα να λιμοκτονείς και ξέρω καλά τι θα πει πείνα. Άλλα εκείνο που αγνοείς, μελλοντικέ σωτήρα των πεινασμένων, είναι ότι κλέβοντας σμόργκασμπορντ, διαιωνίζεις επ' άπειρον την πείνα των παιδιών σου. Υπάρχουν κάποια πράγματα που είναι ανεπίτρεπτα. Όταν σε φιλοξενούν, δεν κλέβεις τα ασπρενια μαχαιροπήρουνα, τη γυναίκα του οικοδεσπότη σου ή τα φαγητά από το τραπέζι! Σε είδα μετά την πτώση της Γερμανίας, να κάθεσαι στο παγκάκι, μισοπεθαμένος από την πείνα. Μου είπες ότι η «Ερυθρά Βούθεια», η κοινωφελής οργάνωση του κόμματός σου, του κόμματος των ταλαιπωρων όλης της οικουμένης, αρνήθηκε να σε βοηθήσει, επειδή δεν μπορούσες να αποδείξεις ότι ήσουν μέλος του κόμματος. Είχες χάσει την κομματική σου ταυτότητα. Οι πγέτες των πεινασμένων τούς κατατάσσουν σε κόκκινους, λευκούς και μαύρους. Εμείς, από την άλλη, δεν κάνουμε διακρίσεις. Αναγνωρίζουμε ένα μόνο πράγμα, τον πεινασμένο οργανισμό.

Να, λοιπόν, πώς φέρεσαι στα μικρά γηπέματα.

Μα και στα μεγάλα, τα ίδια κάνεις, ανθρωπάκο.

Βάλθηκες να εξαλείψεις την εκμετάλλευση των κεφαλαιοκρατών, να θέσεις τέλος στην αδιαφορία των καπιταλιστών για την ανθρώπινη ζωή και να κερδίσεις την αναγνώριση των δικαιωμάτων σου. Είναι γεγονός ότι πριν από εκατό χρόνια υπήρχε εκμετάλλευση, αδιαφορία για την ανθρώπινη ζωή κι αχαριστία. Συγχρόνως, όμως, υπήρχε αφοσίωση κι ευγνωμοσύνη προς το μεγάλο ευεργέτη. Σήμερα, ανθρωπάκο, βλέπω τα αποτελέσματα του έργου σου, όπου κι αν ρίξω το βλέμμα μου.

Όπου εγκατέστησες τους πγέτες σου, η εκμετάλλευση του μόχθου σου είναι πολύ κειρότερη απ' ότι πριν από εκατό χρόνια. Η αδιαφορία για τη ζωή σου είναι ακόμα πιο βάναυση και κάποια δικαιώματα που σου αναγνωρίζονταν, καταργήθηκαν ολοκληρωτικά.

Όπου εξακολουθείς να αγωνίζεσαι για να εγκαταστήσεις τους πγέτες σου, έχεις χάσει κάθε σεβασμό για τα μεγάλα επιτεύγματα. Προτιμάς να κλέβεις τους καρπούς των κόπων των μεγάλων φίλων σου. Δεν ξέρεις τι θα πει ευγνωμοσύνη κι αναγνώριση ενός ευεργετήματος επειδή θαρρείς πως αν δειξείς ευγνωμοσύνη ή σεβασμό για οιδήποτε κι οποιονδήποτε, δε θα 'σαι πια ελεύθερος Αμερικανός, Ρώσος ή Κινέζος. Εκείνο που ήθελες να καταστρέψεις, ακμάζει σήμερα περισσότερο από ποτέ. Εκείνο που θα έπρεπε να είχες διατηρήσει και προστατέψει σα να 'ταν η ζωή σου, το κατέστρεψες. Θεωρείς ότι η αφοσίωση σου είναι «συναισθηματισμός» ή «μικροαστική συνήθεια». όπι ο σεβασμός για τα μεγάλα επιτεύγματα

είναι χαμερπής δουλοπρέπεια. Όμως, αυτό που δε συνειδητοποιείς είναι πως γλείφεις εκείνους που θα 'πρεπε να περιφρονείς και είσαι αχάριστος σ' εκείνους που θα 'πρεπε να είσαι αφοσιωμένος.

Τα βλέπεις όλα ανάποδα και νομίζεις ότι μ' αυτόν τον τρόπο θα βρεθείς στη γη της ελευθερίας. Κάποια μέρα, ανθρωπάκο, θα ξυπνήσεις από τον εφιάλτη σου και θα βρεθείς αβοήθητος στο χώμα, επειδή κλέβεις από εκείνον που σου προσφέρει και δίνεις στον κλέφτη. Έχεις μπερδέψει το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου και την εποικοδομητική κριτική με τη μωρολογία και τα πλίθια ανέκδοτα. Θέλεις να κρίνεις, μα να μη σε κρίνουν και καταλήγεις να κατακρεουργείσαι και να σκοτώνεσαι. Θέλεις να επιτίθεσαι, δίχως να εκτίθεσαι σε επιθέσεις, γι' αυτό πυροβολείς πάντα από ενέδρα.

«Αστυνομία! Αστυνομία! Για κοίτα, είναι εντάξει το διαβατήριό του; Είναι στα αλήθεια γιατρός; Το όνομά του δεν είναι στο Who's Who και ο Ιατρικός Σύλλογος είναι εναντίον του».

Η αστυνομία δεν μπορεί να σε σώσει, ανθρωπάκο. Μπορεί να πιάνει κλέφτες και να ρυθμίζει την κυκλοφορία, αλλά δεν μπορεί να σου εξασφαλίσει την ελευθερία σου, ούτε να τη διαφυλάξει για λογαριασμό σου. Εσύ ο ίδιος κατέστρεψες την ελευθερία σου κι εξακολουθείς να την καταστρέφεις με αξιοθρήνητη συνέπεια. Πριν από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο δεν υπήρχαν διαβατήρια. Μπορούσες να περάσεις από τη μία χώρα στην άλλη χωρίς διατυπώσεις. Τα διαβατήρια καθιερώθηκαν με τον πόλεμο «για την προάσπιση της ειρήνης και της ελευθερίας». Στην Ευρώπη, για ένα ταξίδι τριακοσίων πενήντα

χιλιομέτρων χρειάζεται να ζητήσεις βίζα από δέκα διαφορετικά προξενεία. Έτσι παραμένει η κατάσταση μέχρι σήμερα, μετά το δεύτερο «πόλεμο που θα σηματοδοτούσε το τέλος όλων των πολέμων» κι αναμφίβολα το ίδιο θα ισχύει και μετά τον τρίτο και τον όγδοο «πόλεμο που θα σηματοδοτήσει το τέλος όλων των πολέμων».

«Το ακούσατε αυτό; Σπιγματίζει τον πατριωτισμό μου, την τιμή και τη δόξα της πατρίδας μου!»

Ω! πάψε πια, ανθρωπάκο! Υπάρχουν δυο λογιών ήχοι, το ουρλιαχτό της καταιγίδας στις βουνοκορφές και οι πορδές σου! Δεν είσαι παρά μια πορδή και θαρρείς πως μοσχοβολάς βιολέτα. Θεραπεύω τις ψυχικές αναπρίες σου κι εσύ ρωτάς αν είμαι στο Who's Who. Κατανοώ τη φύση του καρκίνου σου κι ο ανθρωπάκος που διόρισες Υπουργό Υγείας μου απαγορεύει να κάνω πειράματα με ποντίκια. Διδάσκω τους γιατρούς σου να κατανοούν τα προβλήματά σου κι ο Ιατρικός σου Σύλλογος με καταγγέλλει στην αστυνομία. Πάσχεις από νοοτικές διαταραχές κι εκείνοι σου κάνουν πλεκτροσόκ, όπως το Μεσαίωνα, που πάσχιζαν να θεραπεύουν τους ασθενείς με φίδια, αλυσίδες και μαστίγια.

Όχι! Καλύτερα να σωπάσεις, ανθρωπάκο! Η ζωή σου είναι τρισάθλια. Δεν ελπίζω να σε σώσω, μα θα τελειώσω αυτό που έχω να πω, ακόμα κι αν έρθεις τρέχοντας, κουκουλοφορεμένος, με το σκοινί στο ματοβαμμένο χέρι σου, έτοιμος να με κρεμάσεις. Μα δεν μπορείς να με κρεμάσεις δίχως να κρεμαστείς κι εσύ, ανθρωπάκο. Βλέπεις, αντιπροσωπεύω τη ζωή σου, τη συναίσθηση με την οποία αντιλαμβάνεσαι τον κόσμο, την ανθρωπιά σου, τον έρωτά σου και τη χαρά της δημιουργίας σου. Όχι, δεν

μπορείς να με δολοφονήσεις, ανθρωπάκο. Κάποτε σε φοβόμουν, ακριβώς όπως πίστευα πολύ σε σένα. Μα είτε πέταξα πολύ ψηλότερα από σένα. Σήμερα μπορώ και σε βλέπω με προοπτική χιλιετιών, μπροσ και πίσω στο χρόνο. Θέλω να πάψεις να φοβάσαι τον εαυτό σου. Θέλω να ζεις πιο ευτυχισμένος και με περισσότερη αξιοπρέπεια. Θέλω να έχεις ένα κορμί ζωντανό κι όχι άκαμπτο, να αγαπάς τα παιδιά σου αντί να τα μισείς, να κάνεις τη γυναίκα σου ευτυχισμένη αντί να την υποβάλλεις σε «γαμήλια» μαρτύρια. Είμαι ο γιατρός σου κι από τη στιγμή που κατοικείς σε τούτον τον πλανήτη, είμαι γιατρός ολάκερου του πλανήτη. Δεν είμαι Γερμανός, Εβραίος, Χριστιανός ή Ιταλός. Είμαι πολίτης της γης. Μα εσύ βλέπεις παντού μόνο αγγελικούς Αμερικανούς και διαβολικούς Γιαπωνέζους.

«Σταματήστε τον! Ελέγχτε τον! Έχει άδεια εξασκήσεως επαγγέλματος; Εκδώστε βασιλικό διάταγμα που θα του απαγορεύει να εξασκεί το λειτουργημα του γιατρού, χωρίς τη συγκατάθεση του βασιλιά της ελεύθερης χώρας μας. Κάνει πειράματα που σχετίζονται με τη λειτουργία της ευχαρίστησής μου! Χώστε τον στη φυλακή! Απελάστε τον!»

Το δικαίωμα να καταγίνομαι με τη δουλειά μου το χώρο αποκτήσει μόνος μου. Δεν μπορεί να μου το δώσει κανένας άλλος. Θεμελίωσα μια καινούργια επιστήμη που επιπέδους, μετά από πολλά χρόνια, παρέχει τη δυνατότητα να κατανοήσει κανείς εσένα και τη ζωή σου. Κι όπως εδώ κι εκατοντάδες χρόνια αρπάζεσαι από διάφορες διδασκαλίες ςητώντας καταφύγιο την ύστατη ώρα σου, έτσι θα γυρίσεις και στη δική μου, σε δέκα, εκατό

πί χίλια χρόνια. Ο Υπουργός Υγείας σου δεν έχει καμιά εξουσία πάνω μου, ανθρωπάκο. Μόνο αν είχε τα κότσια να αναγνωρίσει την αλήθεια μου, θα μπορούσε να με επηρεάσει. Μα δεν έχει τα κότσια. Γι' αυτό επιστρέφοντας στην χώρα του ανακοινώνει ότι κλείστηκα στο ψυχιατρείο. Διόρισε Γενικό Διευθυντή Νοσοκομείων έναν ανίδεο, που δοκίμασε να αποδείξει με παραπομένα πειράματα ότι δεν υπάρχει λειτουργία της ευχαρίστησης. Όλα αυτά, όμως, δε με εμποδίζουν να σου απευθύνω τούτη την καταγγελία, ανθρωπάκο. Θες κι άλλη απόδειξη ότι οι «αρχές» σου είναι ανίσχυρες; Οι ειδήμονές σου, οι υπουργοί υγείας σου και οι καθηγητές σου δεν κατάφεραν να απαγορεύσουν την ερμηνεία μου για τον καρκίνο σου. Μου απαγόρευσαν ρητά να τον μελετήσω, να τον εξετάσω με το μικροσκόπιο, μα εγώ τους αφήφοσα. Προκειμένου να υπονομεύσουν την εργασία μου ταξίδεψαν μέχρι τη Γαλλία και την Αγγλία αλλά οι προσπάθειές τους απέβησαν άκαρπες. Παραμένουν κολλημένοι στην παθολογία. Μα εγώ σου έσωσα πολλές φορές τη ζωή.

«Όταν οι πγέτες του παγκόσμιου προλεταριάτου αναλάβουν την εξουσία στη Γερμανία, θα τον στήσω στον τοίχο! Διαβάλλει τη νεολαία του προλεταριάτου. Υποστηρίζει ότι η ερωτική ικανότητα του προλεταριάτου είναι ανεπαρκής, όπως και της μπουρζουναζίας. Μετατρέπει τις μαχητικές οργανώσεις της νεολαίας μου σε μπορντέλα. Λέει πως είμαι ζώο. Καταστρέφει την ταξική μου συνείδηση!»

Πράγματι, καταστρέφω τα ιδανικά σου, τα ιδανικά εκείνα που καταρρακώνουν τη λογική σου και θα σου σποιχίσουν τη ζωή σου. Αρνείσαι να έρθεις αντιμέτωπος

με το ύψιστο ιδανικό σου. Θέλεις να το αντικρίζεις μόνο μέσα στον καθρέφτη, όπου δεν μπορείς να το αδράξεις. Μα μόνον η αλήθεια που κρύβεται στη σφιγμένη γροθιά σου μπορεί να σε κάνει αφέντη της γης!

«Διώξτε τον απ' τη χώρα! Κάντε του το βίο αβίωτο! Υπονομεύει το νόμο και την τάξη. Είναι κατάσκοπος, πληρωμένος από τους θανάσιμους εχθρούς μου! Με το χρυσάφι της Μόσχας (ή του Βερολίνου) αγόρασε σπίτι!»

Δεν καταλαβαίνεις, ανθρωπάκο! Ήταν κάποια γριούλα που φοβόταν τα ποντίκια. Φοβόταν ότι θα τρύπωνταν κάτω από τη φούστα κι ανάμεσα στα σκέλια της. Αν είχε γνωρίσει τον έρωτα, δε θα 'χε τέτοιες φοβίες. Ήταν γειτόνισσά μου και γνώριζε πως είχα ποντίκια στο υπόγειο. Μέσω της δουλειάς μου με τούτα τα ποντίκια έμαθα να καταλαβαίνω τον καρκίνο σου. Τούτη, λοιπόν, η φωτακή γυναικούλα σε πίεσε, ανθρωπάκο, ως σπιτονοικοκύρης μου που ήσουν, να μου κάνεις έξωση. Οπλίστηκες με όλο σου το θάρρος, τον υψηπετή ιδεαλισμό και την ηθική σου και μου έστειλες την ειδοποίηση. Έπρεπε, λοιπόν, να αγοράσω σπίτι. Μόνον έτσι θα μπορούσα να συνεχίσω τα πειράματά μου, ανενόχλητος από σένα και τη δειλία σου. Κι εσύ τι έκανες, ανθρωπάκο; Ως φιλόδοξος μικρός εισαγγελέας αποφάσισες να με χρησιμοποιήσεις, ως εξέχουντα φυσιογνωμία που πολλοί θεωρούν επικίνδυνη, για να προωθήσεις την καριέρα σου. Είπες πως ήμουν γερμανός ή ρώσος κατάσκοπος κι έβαλες να με συλλάβουν. Μα άξιζε τον κόπο να σε βλέπω να κάθεσαι απέναντί μου στην ακρόση και να κοκκινίζεις μέχρι τις ρίζες των μαλλιών σου. Ήσουν τόσο αξιοθρήνυτος, που σε λυπάθηκα. Κι όταν οι μυστικοί σου

πράκτορες έφαξαν το σπίτι μου για «ενοχοποιητικά στοιχεία», αυτά που είπαν για σένα πάνταν κάθε άλλο παρά ευχάριστα.

Σε ξανασυνάντησα αργότερα, στο πρόσωπο ενός δικαστάκου από το Μπρονξ, με μεγάλες φιλοδοξίες κι αβέβαιο μέλλον. Έθιξες το γεγονός ότι είχα στη βιβλιοθήκη μου Λένιν και Τρότσκι. Δεν ήξερες σε τι χρησιμεύουν οι βιβλιοθήκες, ανθρωπάκο. Σου είπα κατάμουτρα ότι είχα επίσης Χίτλερ, Βούδα, Ινσού, Γκέτε, Ναπολέοντα και Καζανόβα και σου εξήγησα ότι προκειμένου να κατανοήσει κανείς τη συναισθηματική πανούκλα, πρέπει να την εξετάσει από όλες τις πλευρές της. Αυτό δεν το 'χες ξανακούσει ποτέ, δικαστάκο.

«Βάλτε τον στη φυλακή! Είναι φασίστας! Περιφρονεί το λαό!»

Μα εσύ δεν είσαι «ο λαός», ανθρωπάκο. Αν κάποιος από τους δύο μας περιφρονεί το λαό, αυτός είσαι εσύ. Δε δουλεύεις για τα δικαιώματά του, μα για την καριέρα σου. Κι αυτό σου το έχουν πει πολλοί μεγαλόκαρδοι ανθρωποί. Μα είμαι σήγουρος, ανθρωπάκο, πως δεν τους διάβασες ποτέ. Εγώ δείχνω το σεβασμό μου για το λαό, όταν εκθέτω τον εαυτό μου σε μεγάλο κίνδυνο προκειμένου να του πω την αλήθεια. Θα μπορούσα να χάνω το χρόνο μου και να κάθομαι μαζί σου να παίζω μπριτζή να ξεφουρνίζω πλίθια ανέκδοτα. Μα δε θα καθόμουν ποτέ στο ίδιο τραπέζι μαζί σου. Εσύ είσαι ένας φτωχός συνήγορος της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας.

«Είναι Τρότσκιστής! Χώστε τον στη φυλακή! Ο βρωμοκομουνιστής ξεσπάωνται το λαό!»

Ηρέμποσε, ανθρωπάκο. Δεν ξεσκώνω το λαό, απλά προσπαθώ να αφυπνίσω την αυτοπεποίθηση και την ανθρωπιά σου. Αυτό δεν το ανέχεσαι, γιατί θέλεις να φτιάξεις την καριέρα σου και να μαζέψεις ψήφους, ώστε να γίνεις δικαστής στο ανώτερο δικαστήριο ή πιγέτης του παγκόσμιου προλεταριάτου. Η δικαιοσύνη και η πιγέσια σου, ανθρωπάκο, είναι θηλιά στο λαιμό της ανθρωπότητας. Τι έκανες στον Γούντροου Γουΐλσον, στο μεγαλόκαρδο εκείνον ανθρωπο; Αν είσαι εισαγγελέας στο Μπρονξ, τον βλέπεις ως «ανισόρροπο ιδεαλιστή». Αν είσαι μελλοντικός πιγέτης του παγκόσμιου προλεταριάτου, τον θεωρείς «καπιταλιστή που ρουύφαγε το αίμα του προλεταριάτου». Τον δολοφόνησες, ανθρωπάκο. Τον σκότωσες με την αδιαφορία, τη μωρολογία, το φόβο των ελπίδων σου.

Παραλίγο να δολοφονήσεις κι εμένα, ανθρωπάκο!

Θυμάσαι το εργαστήριο που είχα πριν από δέκα χρόνια; Σε προσέλαβα εκεί ως βοηθό μου. Ήσουν άνεργος. Κάποιος σε σύστησε ως εξέχοντα σοσιαλιστή, μέλος του κυβερνώντος κόμματος. Πληρωνόσουν αδρά και ήσουν ελεύθερος, με όλη τη σημασία της λέξης. Σε καλούσα σε όλες τις συσκέψεις μας, επειδή πίστευα σε σένα και την «αποστολή» σου. Μήπως θυμάσαι, ανθρωπάκο, τι έγινε στη συνέχεια; Η ελευθερία σε κτύπησε στο κεφάλι. Δε δούλευες. Σε έβλεπα καθημερινά να κόβεις βόλτες πέρα-δώθε, με την πίπα στο σόμα. Γιατί δε δούλευες; Δεν μπορούσα να καταλάβω. Όταν μπήκα ένα πρώι στο εργαστήριο, περίμενες προκλητικά να σε καλημερίσω. Μ' αρέσει να καλημερίζω πρώτος, ανθρωπάκο. Άλλα όταν περιμένεις καλά και σώνει να σε χαιρετίσω, εκνευ-

ρίζομαι, γιατί με θεωρείς «ανώτερό» σου κι εργοδότη σου. Σε άφοσα να καταχραστείς την ελευθερία σου μερικές μέρες ακόμα κι έπειτα κουβέντιασα μαζί σου. Παραδέχθηκες με δάκρυα στα μάτια πως δεν μπορούσες να προσαρμοστείς στις νέες συνθήκες. Δεν ήσουν μαθημένος στην ελευθερία. Στην προηγούμενη δουλειά σου δεν σου επιτρεπόταν να καπνίζεις μπροστά στο αφεντικό σου. Για να πεις κάτι, έπρεπε πρώτα να σου απευθύνουν το λόγο, μελλοντικέ πιγέτη του παγκόσμιου προλεταριάτου. Όταν σου δόθηκε ουσιαστική ελευθερία, έγινες αυθάδης και προκλητικός. Δε σε απέλυσα, επειδή σε καταλάβαινα. Κατόπιν έφυγες, πήγες και βρόκες κάποιον σεξουαλικά καταπιεσμένο ψυχίατρο και του μιλήσες για τα πειράματά μου. Ήσουν ο μυστικός πληροφοριοδότης, ένας από τους κατάπινστους υποκριτές που ξαμόλποσαν τις εφημερίδες εναντίον μου. Μα έτοι κάνεις, ανθρωπάκο, μόλις σου δώσουν την ελευθερία σου. Όμως, παρά τις προθέσεις σου, οι διώξεις σου προώθησαν το έργο μου κατά μια δεκαετία.

Λαμβάνοντας όλα αυτά υπόψη σε αποχαιρετώ, ανθρωπάκο. Δε θα σε υπηρετήσω άλλο. Αρνούμαι ν' αφήσω την έγνοια μου για σένα να με στείλει αργά και βασινιστικά στον τάφο. Στα μακρινά μέρη όπου είμαι ταγμένος να φτάσω, εσύ δεν μπορείς να με ακολουθήσεις. Έτσι και υποπτευόσουν όσα σου επιφυλάσσει το μέλλον, θα σ' έπιανε πανικός –αναμφίβολα επειδή έχεις μπει ήδη στη διαδικασία να κληρονομήσεις τη γη, ανθρωπάκο. Η απομόνωση κι η μοναξιά μου είναι μέρος του μελλοντιός σου. Προς το παρόν, όμως, δε σε θέλω για συ-

νταξιδιώτην. Μπορεί ως συνταξιδιώτης σε εκδρομή να 'σαι ακίνδυνος, μα όχι κι εκεί που πάω.

«Σκοτώστε τον! Περιφρονεί τον πολιτισμό που οικοδόμησα εγώ, ο μέσος ανθρωπάκος. Είμαι ελεύθερος πολίτης σ' ένα δημοκρατικό κράτος. Ζήτω!»

'Ένα τίποτα είσαι, ανθρωπάκο! 'Ένα απόλυτο μπδενικό! Τούτον τον πολιτισμό δεν τον έχτισες εσύ, μα μερικοί από τους καλύτερους αφέντες σου. Ακόμα κι όταν κτίζεις, δε γνωρίζεις τι οικοδομείς. Αν σου έλεγα εγώ ή κάποιος άλλος, «πάρε την ευθύνη εκείνου που κτίζεις», θα με αποκαλούσες προδότη του προλεταριάτου και θα κατέφευγες στον Πατέρων όλων των Προλετάριων, που δε λέει τέτοια πράγματα.

Δεν είσαι ελεύθερος, ανθρωπάκο, και δεν έχεις ιδέα τι είναι η ελευθερία. Αν ήσουν ελεύθερος, δε θα ήξερες πώς να zήσεις. Ποιος ανέβασε την πανούκλα στην εξουσία, στην Ευρώπη; Εσύ, ανθρωπάκο! Όσο για την Αμερική, θυμήσου τον Γουϊλσον!

«Ακούτε τι λέει; Με κατηγορεί, εμένα, τον ανθρωπάκο! Μα ποιος νομίζει ότι είμαι; Τι δύναμη έχω εγώ για να ανακατεύομαι με τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών; Εγώ κάνω το καθήκον μου και υπακούω σε εντολές. Δε κώνω τη μύτη μου στην πολιτική».

Όταν σέρνεις χιλιάδες άντρες, γυναίκες και παιδιά στους θάλαμους αερίων, απλά υπακούς εντολές. Έτσι δεν είναι, ανθρωπάκο; Και είσαι τόσο αθώος, που δε γνωρίζεις ότι γίνονται τέτοια πράγματα. Είσαι ένας φτωχοδιάβολος, που η γνώμη του δε μετράει. Άσε που δεν έχεις καν γνώμη. Και ποιος είσαι, στο κάτω-κάτω, που θα ανακατευτείς στην πολιτική; Ξέρω, ξέρω! Τα έχω ξα-

νακούσει αυτά, άπειρες φορές. Μα ύστερα διερωτώμαι: Γιατί δεν κάνεις σιωπηλά το καθήκον σου, όταν κάποιος σοφός σου λέει ότι εσύ και μόνο εσύ είσαι υπεύθυνος για τις πράξεις σου, ή προσπαθεί να σε πείσει να μη δέρνεις τα παιδιά σου, ή σε εκλιπαρεί για χιλιοστή φορά να μην υπακούς σε δικτάτορες; Τι γίνεται το καθήκον σου, η αθώα υπακοή σου, σε τούτη την περίπτωση; Όχι, ανθρωπάκο, όταν μιλάει η αλήθεια, εσύ κωφεύεις. Ακούς μόνον εκείνους που κομπάζουν κι έπειτα φωνάζεις, «Ζήτω! Ζήτω!» Είσαι δειλός και σκληρόκαρδος, ανθρωπάκο. Δεν έχεις συναίσθηση του πραγματικού σου καθήκοντος, το οποίο είναι να είσαι άνθρωπος και να διαφυλάπτεις την ανθρωπότητα. Μιμείσαι τους σοφούς με το χειρότερο τρόπο, ενώ τους τρομοκράτες άφογα. Οι ταινίες και τα ραδιοφωνικά σου προγράμματα είναι γεμάτα φόνους.

Θα σέρνεσαι για αιώνες φορτωμένος τη μικρότητα και την κακία σου, πριν καταφέρεις να γίνεις αφέντης του εαυτού σου. Εγώ σε αποχαιρετώ, ώστε να εργαστώ αποτελεσματικότερα για το μέλλον σου. Σαν θα 'μαι μακριά σου, δε θα μπορείς να με σκοτώσεις. Εξάλλου, όταν μας χωρίζει η απόσταση, σέβεσαι περισσότερο την εργασία μου. Βλέπεις, οτιδήποτε είναι πολύ κοντά σου, το περιφρονείς! Γι' αυτό κι ανεβάζεις σε βάθρα τους στρατηγούς και τους στρατάρχες του προλεταριάτου. Έτσι σου εμπνέουν σεβασμό, όσο ποταποί κι αν είναι. Να γιατί, από την αυγή της ιστορίας, οι μεγάλοι άνθρωποι σε κρατούν όσο το δυνατόν σε μεγαλύτερη απόσταση.

«Ακούτε μεγαλομανία; Ο άνθρωπος είναι θεότρελος!»

Το ξέρω, ανθρωπάκο, ότι συνηθίζεις να βγάζεις αμέσως τρελό όποιον σου λέει αλήθειες που δε σου αρέσουν. Θεωρείς τον εαυτό σου «φυσιολογικό!» Μάντρωσες τους τρελούς και μείνατε οι φυσιολογικοί να κουμαντάρετε τον κόσμο. Τότε, λοιπόν, ποιος φταιέι για όλα τα στραβά και τα ανάποδα; Όχι εσύ, φυσικά. Εσύ κάνεις απλά το καθήκον σου. Επίσης, ποιος είσαι για να 'χεις δική σου γνώμη; Ναι, ξέρω, δε χρειάζεται να μου τα ξαναπείς. Μα δεν είναι για σένα που ανησυχώ, ανθρωπάκο! Όμως, όταν σκέφτομαι τα παιδιά σου, όταν συλλογιέμαι πως τα βασανίζεις, προσπαθώντας να τα κάνεις «φυσιολογικά» σαν κι εσένα, σκεδόν θέλω να γυρίσω πίσω και να κάνω ό,τι περνά από το χέρι μου για να σταματήσω τα εγκλήματά σου. Ξέρω, όμως, ότι έχεις πάρει τα μέτρα σου για να με αποτρέψεις, διορίζοντας υπουργούς παιδείας και κοινωνικής πρόνοιας.

Μακάρι, ανθρωπάκο, να μπορούσα να σε πάρω μαζί μου να γυρίσουμε τον κόσμο, έτσι για να σου δείξω τι είσαι και ήσουν, εσύ, «ο απόστολος και η προσωποποίηση του λαού», στο παρόν και στο παρελθόν, στη Βιέννη, το Λονδίνο και το Βερολίνο. Θα έβλεπες παντού τον εαυτό σου και δε θα δυσκολευόσουν καθόλου να τον αναγνωρίσεις, είτε είσαι Γάλλος, Γερμανός ή Αφρικανός, αρκεί να είχες τα κότσια να αντικρίσεις τον εαυτό σου.

«Με προσβάλλει, βεβηλώνει την αποστολή μου!»

Δε σε προσβάλλω, ανθρωπάκο, ούτε βεβηλώνω την αποστολή σου. Να 'σαι βέβαιος πως αν μου δείξεις ότι έχω άδικο, θα το χαρώ και με το παραπάνω, αν μου αποδείξεις ότι είσαι ικανός να αντικρίσεις τον εαυτό σου και να τον αναγνωρίσεις, αν μου δώσεις τις ίδιες χειρο-

πιαστές αποδείξεις που θα περίμενα κι από τον οικοδόμο που κτίζει ένα σπίτι. Γιατί θα περίμενα να μου δείξει ότι το σπίτι υπάρχει και είναι κατοικήσιμο. Κι αν αποδείξω ότι, αντί να κτίζει σπίτια, απλά μιλάει για την «αποστολή του να κτίζει σπίτια», νομίζω ότι ο συγκεκριμένος οικοδόμος δε θα μπορούσε να με κατηγορήσει πως τον προσβάλλω. Κατά τον ίδιο τρόπο είναι δικό σου zήτημα να αποδείξεις πως είσαι ο απόστολος και η προσωποποίηση του μελλοντος της ανθρωπότητας. Είναι μάταιο να προσπαθείς να κρυφτείς σα δειλός πίσω από την «τιμή» του έθνους ή του προλεταριάτου. Βλέπεις, αποκάλυψες ήδη μεγάλο μέρος της πραγματικής φύσης σου.

Στο ξαναλέω, σε αποχαιρετώ. Έφαγα πολλά χρόνια από τη ζωή μου και ξόδεψα για χάρη σου πολλές άσπινες, βασανιστικές νύκτες. Οι μελλοντικοί πηγέτες του προλεταριάτου δε δυσκολεύουν έτσι τη ζωή τους. Αλλάζουν γνώμη σαν τα πουκάμισα, αντίθετα από μένα που εξακολουθώ να πιστεύω σε σένα και το μέλλον σου. Εφόσον, όμως, είσαι ανίκανος να νιώσεις σεβασμό για οποιονδήποτε κινείται ανάμεσά σου, είμαι υποχρεωμένος να φύγω μακριά σου. Τα δισέγγονά σου θα κληρονομήσουν τους καρπούς του μόχθου μου. Το ξέρω αυτό και δε με πειράζει να περιμένω μέχρι τότε, όπως περίμενα κι εσένα τριάντα ολόκληρα χρόνια να τους αποδεχθείς και τους χρησιμοποιήσεις. Μα εσύ το μόνο που κάνεις είναι να φωνάζεις, «Ζήτω! Ζήτω!» ή «Κάτω το κεφάλαιο» ή «Κάτω το Σύνταγμα».

Πριν από εκατό χρόνια, περίπου, απηχώντας τις ιδέες των φυσικών και των μηχανικών, παπαγάλιζες κι εσύ όπι η ψυχή δεν υπάρχει. Τότε ήρθε ένας μεγάλος και σου

’δειξε την ψυχή σου, μα δεν κατάφερε να σου εξηγήσει πώς ήταν δεμένη τούτη η ψυχή με το σώμα σου. Είπες, λοιπόν, «Η ψυχανάλυση είναι παραλογισμός! Τι κομπογιαννίτικα πράγματα είναι αυτά! Τα ούρα αναλύονται, όχι η ψυχή». Το έλεγες αυτό επειδή το μόνο που καταλάβαινες από ιατρική ήταν η ανάλυση ούρων. Η μάχη για την ψυχή σου κράτησε σαράντα δύσκολα χρόνια. Τη γνωρίζω καλά, γιατί πολέμησα κι εγώ σε αυτή για χάρη σου. Και μια ωραία μέρα, ανακάλυψες ότι από την άρρωστη ανθρώπινη ψυχή μπορούσες να βγάλεις πολλά λεφτά. Σε βόλευε να ’χεις έναν ασθενή να σε επισκέπτεται μια ώρα τη μέρα για κάμποσα χρονάκια κι εσύ να τον χρεώνεις του κόσμου τα λεφτά την ώρα.

Τότε και μόνο τότε πείστηκες για την ύπαρξη της ανθρώπινης ψυχής. Στο μεταξύ η μελέτη του φθαρτού σου σώματος προχωρούσε αθόρυβα. Ανακάλυψα ότι η ψυχή σου αποτελεί λειτουργία της ζωικής σου ενέργειας. Με λίγα λόγια, ότι η ψυχή και το σώμα σου αποτελούν μια ενότητα. Ακολουθώντας αυτό το στοιχείο, ανακάλυψα ακόμα ότι η ζωική σου ενέργεια εκτείνεται όταν αισθάνεσαι χαρά κι αγάπη και συρρικνώνεται, όταν στεναχωρίεσαι κι αγκώνεσαι. Επί δεκαπέντε χρόνια με αγνοούσες. Μα εγώ συνέχισα πάνω στην ίδια γραμμή κι ανακάλυψα ότι τούτη η ζωική ενέργεια, την οποία ονόμασα «օργόνη», υπάρχει κι έξω από το σώμα σου, στο περιβάλλον. Κατάφερα να τη δω στο σκοτάδι και κατασκεύασα μια συσκευή που τη μεγεθύνει και την κάνει ορατή, κατά ριπές. Για δυο χρόνια, ενώ εσύ έπαιζες χαρτιά, πολιτικολογούσες ανόητα, βασάνιζες τη γυναικά σου ή κατέστρεφες το παιδί σου, εγώ περνούσα κάμποσες ώρες

στο σκοτάδι καθημερινά, επαληθεύοντας την ανακάλυψή μου σχετικά με τη ζωική σου ενέργεια. Σιγά-σιγά βρήκα τον τρόπο να τη δείξω και στους άλλους. Σύντομα αποδέικτηκε πως κι εκείνοι έβλεπαν ότι κι εγώ.

Τώρα βέβαια, αν τύχει κι είσαι από εκείνους τους γιατρούς που πιστεύουν πως η ψυχή είναι απέκκριμα των ενδοκρινών αδένων, λες στον ασθενή που κατάφερα να θεραπεύσω ότι η επιτυχία μου οφείλεται στην «υποβολή». Αν, πάλι, τύχει κι υποφέρεις από έμμονες αμφιβολίες και φοβάσαι το σκοτάδι, αποδίδεις το φαινόμενο που μόλις παρατήρησες στην υποβολή, συμπληρώνοντας όπι ένιωσες σαν να πήρες μέρος σε πνευματιστική συγκέντρωση. Έτσι είσαι, ανθρωπάκο! Το 1946 κάνεις παρανοϊκές δηλώσεις για την ψυχή, με την ίδια βεβαιότητα που το 1920 αρνιόσουν την ύπαρξή της. Δεν άλλαξες καθόλου, ανθρωπάκο. Είμαι σίγουρος ότι το 1984 δε θα διστάσεις να βγάζεις παραδάκι από την οργόνη και να δυσφημείς, να γελοιοποιείς και να υποβιβάζεις την ανακάλυψη της ψυχής ή της κοσμικής ενέργειας. Φυσικά θα παραμένεις πάντα ο ίδιος ανθρωπάκος, ο «επικριτικός» ανθρωπάκος που θα αλαλάζει ζήτω, ζήτω ανά την υφήλιο. Θυμάσαι, μήπως, πώς γελοιοποίησες την ανακάλυψη ότι η γη δε στέκει ακίνητη αλλά περιστρέφεται γύρω από τον άξονά της και γύρω από τον ήλιο, δηλώνοντας ότι αν αυτό ήταν αλήθεια, τότε τα ποτήρια στο δίσκο του σερβιτόρου θα κλυδωνίζονταν και θα έπεφταν κάτω. Αυτά έλεγες πριν από μερικές εκατονταετίες, ανθρωπάκο. Ασφαλώς τα έχεις ξεχάσει πια. Οι γνώσεις σου για τον Νεύτωνα περιορίζονται στο ότι είδε κάποιο μήλο να πέφτει από ένα δέντρο κι όσο για τον Ρουσό θυμάσαι

αμυδρά ότι ήθελε να «επιστρέψει στη φύση». Το μόνο που σου 'μεινε από τον Δαρβίνο ήταν «ο αγώνας της επιβίωσης», αλλά το ότι κατάγεσαι από τον πίθηκο, ε, αυτό σου διέφυγε. Και τον Φάουστ του Γκέτε, που τόσο πολύ σου αρέσει να απαγγέλλεις στίχους του, τον καταλαβαίνεις όσο καταλαβαίνει κι η γάτα σου από μαθηματικά. Είσαι βλάκας και ματαιόδοξος, κενός και πιθηκειδής, ανθρωπάκο. Είναι μαθηματικά αποδεδειγμένο ότι χάνεις πάντα την ουσία κι αρπάγεσαι από το επουσιώδες. Στο 'χω ξαναπεί κι άλλοτε. Οι βιτρίνες των βιβλιοπωλείων σου είναι γεμάτες πολυτελείς εκδόσεις για τον Ναπολέοντά σου, εκείνον το χρυσοστόλιστο ανθρωπάκο που το μόνο του κληροδότημα στην ανθρωπότητα ήταν η οικουμενική στρατολόγηση. Όμως, σε κανένα βιβλιοπωλείο σου δε βρίσκεται μήτε ένα αντίγραφο του Κέπλερ, που προείδε την κοσμική σου καταγωγή. Να γιατί είσαι και παραμένεις κολλημένος στο βούρκο, ανθρωπάκο. Να γιατί επιμένεις να πιστεύεις ότι ξόδεψα είκοσι δύσκολα κι οδυνηρά χρόνια, θυσιάζοντας μια ολόκληρη περιουσία, προσπαθώντας να σε πείσω για την ύπαρξη της κοσμικής ενέργειας μέσω «υποβολής». Όχι, ανθρωπάκο. Θυσιάζοντας τα όλα αυτά, κατάφερα να μάθω πώς να θεραπεύω την πανούκλα που κατατρώει το σώμα σου. Μα εσύ δεν πιστεύεις στο έργο μου. Σ' άκουσα στη Νορβηγία να λες, «Όποιος ξοδεύει τόσα λεφτά σε πειράματα, είναι στ' αλήθεια θεοπάλαβος». Κατάλαβα τι εννοούσες. Κρίνεις εξ ιδίων. Μπορείς μόνο να παίρνεις, μα δεν μπορείς να δίνεις. Να γιατί αδυνατείς να συλλάβεις ότι κάποιος μπορεί να αντλεί υπέρτατη χαρά προσφέροντας, όπως δε χωρά το μυαλό σου ότι είναι δυνατόν να

περάσει κανείς τρία λεπτά με ένα μέλος του αντίθετου φύλου δίχως ν' αρχίσει το γ...

Κλέβεις τα αγαθά της ζωής. Αν ήσουν μεγάλος κλέφτης θα σε σεβόμουν, δύνασαι ψιλικατζής και φοβητούσιάρης. Είσαι καπάτος κι επιπήδειος. Όμως, επειδή είσαι νοντικά δυσκούλιος, δεν μπορείς να δημιουργήσεις. Κλέβεις κόκαλα λοιπόν και τα ροκανίζεις. Στα είπε κι ο Φρόιντ κάποτε. Μαζεύεσαι σμάρι γύρω από τον πρόθυμο, χαρούμενο δότη και τον απομυζάς σαν βδέλλα μέχρι να τον στραγγίζεις. Τον απομυζάς και μέσα στη διαστροφή σου τον αποκαλείς και κορδίδο από πάνω. Καταβροχθίζεις ακόρταγα τις γνώσεις, την ευτυχία του, το μεγαλείο της ψυχής του, αλλά δεν μπορείς να χωνέψεις εκείνα που κατάπιες. Τα αποβάλλεις με το σκατό και ζέχνουν ανυπόφορα. Μετά την κλοπή, προκειμένου να διαφυλάξεις την αξιοπρέπειά σου, διασύρεις το θύμα σου, τον αποκαλείς τρελό, τσαρλατάνο ή παιδεραστή.

Μάλιστα, «παιδεραστή! Θυμάσαι, ανθρωπάκο, που με συκοφαντούσες, (εκείνη την εποχή ήσουν πρόεδρος κάποιου επιστημονικού οργανισμού), λέγοντας στον κόσμο ότι ενθάρρυνα τα παιδιά μου να παρακολουθούν την ερωτική πράξη; Μόλις είχα δημοσιεύσει την πρώτη εργασία μου με θέμα τα γενετήσια δικαιώματα των παιδιών. Μια άλλη φορά, θυμάσαι (τότε ήσουν πρόεδρος «ενός πολιτισμικού συνδέσμου» στο Βερολίνο) που έσπειρες τη φήμη ότι παρέσυρα έφηβα κοριτσόπουλα στο αυτοκίνητό μου και τα πήγαινα στο δάσος για να τα αποπλανήσω; Δεν αποπλάνησα ποτέ μου κανένα κοριτσόπουλο, ανθρωπάκο. Αυτά είναι αποκυήματα της δικής σου αρρωστημένης φαντασίας, όχι της δικής μου. Εγώ

αγαπώ τη σύνυγό μου ή τη γυναίκα που έχω στο πλευρό μου. Δε μοιάζω με σένα, που ονειρεύεσαι ότι αποπλανείς κοριτσάκια στο δάσος, επειδή είσαι ανίκανος να αγαπήσεις τη γυναίκα σου.

Κι εσύ, έφθη μικρούλα, μήπως δεν ονειρεύεσαι κάποιον αστέρα του κινηματογράφου; Δεν παίρνεις τη φωτογραφία του κάθε βράδυ στο κρεβάτι σου; Δεν τον πλησιάζεις στα μουλωτά, λέγοντας πως έχεις κλείσει τα δεκαοκτώ και τον αποπλανείς; Κατόπιν τι γίνεται; Δεν τον σέρνεις στα δικαστήρια, κατηγορώντας τον για βιασμό; Τον απαλλάσσουν ή τον καταδικάζουν και οι γιαγιάδες σου του φιλούν τα χέρια! Καταλαβαίνεις πολύ καλά τι λέω, μικρούλα μου!

Ήθελες να κοιμηθείς με το διάσημο σταρ, αλλά δεν είχες τα κότσια να αναλάβεις την ευθύνη της πράξης σου. Έτσι κατηγορείς εκείνον κακόμοιρο, κακοποιημένο πλασματάκι. Το ίδιο ισχύει και για σένα κακομοίρα, βιασμένη γυναικούλα, που απόλαυσες μεγαλύτερη σεξουαλική ευχαρίστηση με τον οδηγό σου παρά με το σύζυγό σου. Εσύ δεν αποπλάνησες το μαύρο οδηγό σου, του οποίου η σεξουαλικότητα έχει ακόμα κάτι από την αφρικανική ζούγκλα; Μήπως δεν τον αποπλάνησες, λευκή γυναικούλα; Κι έπειτα, δεν τον κατηγόρησες ότι σε βίασε καμένο, ανήμπορο πλασματάκι, «θύμα της κτηνωδίας του πρωτόγονου»; Όχι φυσικά. Πώς θα ήταν ποτέ δυνατόν; Εσύ είσαι αγνή και λευκή, μέλος των «Θυγατέρων της όποιας Επανάστασης», μια Βόρεια ή μια Νότια, της οποίας οι πρόγονοι θησαύρισαν σέρνοντας τους μαύρους της Αφρικής σιδηροδέσμιους από τα βάθη της ζούγκλας στην Αμερική! Τόσο αθώα, τόσο αγνή κι αμό-

λυντη, τόσο λευκή. Ο πόθος της μαύρης σάρκας απέχει πολύ από σένα, φτωχή μου γυναικούλα! Δυστυχισμένη δειλή, τερατογέννημα της αρρωστημένης ράτσας των δουλεμπόρων, βλαστάρι του απάνθρωπου Κορτέζ, που έριξε δόλωμα και παρέσυρε χιλιάδες ευκολόπιστους Aztecos σε παγίδα θανάτου.

Αχ, φτωχές θυγατέρες της όποιας επανάστασης! Τι καταλάβατε από τους διακαείς πόθους των πατέρων της αμερικανικής επανάστασης ή του Λίνκολν, που ελευθέρωσε τους σκλάβους σας –τους οποίους δε χάσατε την ευκαιρία να τους ρίξετε στην «ελεύθερη αγορά» της προσφοράς και της zήτησης; Κοιταχτείτε στον καθρέφτη παρθενικές, αθώες θυγατέρες της κόκκινης-άσπρης-μπλε επανάστασης. Ξέρετε τι θα αντικρίσετε; Μια «θυγατέρα της ρωσικής επανάστασης»!

Αν ήσαστε ικανές να προσφέρετε έστω και για μια μόνο φορά τον έρωτά σας σ' έναν άντρα, οι ζωές πολλών καλών μαύρων, Εβραίων και προλετάριων θα είχαν σωθεί. Όμως, με τον ίδιο τρόπο που σκοτώνετε στις παιδικές ψυχές εκείνο που ζει μέσα σας, έτσι δολοφονείτε και στους μαύρους το δικό σας ερωτικό κέντρισμα, τις πνονικές φαντασιώσεις σας, που εκφυλίστηκαν σε ασύμαντα πορνογραφήματα. Τι αβυσσαλέα κακία τρέφουν τα απονεκρωμένα γεννητικά σας όργανα! Όχι, θυγατέρα της όποιας επανάστασης, δεν έχω καμιά διάθεση να γίνω εισαγγελέας ή επίτροπος. Αυτό το αφήνω στα δικά σου άκαμπτα πλάσματα με τις στολές και τις ρόμπες. Εγώ αγαπώ τα πουλιά, τα ελάφια και τους σκίουρους που βρίσκονται κοντά στους μαύρους. Εννοώ τους μαύρους της ζούγκλας, όχι εκείνους που ζουν στο Χάρλεμ, με τα

σκληρά κολάρα και τα κοστούμια. Ούτε τις χοντρές μαύρες, τις κατάφορτες κοσμήματα, που οι καταπιεσμένες επιθυμίες τους έχουν μετατραπεί σε πλεόνασμα λίπους ή θροσκείας. Εννοώ τα λυγερόκορμα κορίτσια της Νότιας Θάλασσας, που σας επιτρέπουν να τις ππδάτε, εσείς, τα σεξουαλικά γυνούνια του όποιου στρατού, αγνοώντας ότι δεν είστε ικανοί να ξεχωρίσετε τον αγνό έρωτά τους από εκείνον που εμπορεύονται τα μπορτέλα του Νιένβερ.

Ναι, λευκή γυναικούλα, ποθείς ένα ανθρώπινο πλάσμα που δε συνειδητοποιεί ακόμα ότι το εκμεταλλεύεσαι και το περιφρονείς. Αν και το γερμανικό σου αντίστοιχο, η θυγατέρα της γερμανικής φυλής, δεν υφίσταται πλέον, εξακολουθείς να είσαι κοντά μας ως ρωσίδα θυγατέρα της ένδοξης εργατικής τάξης ή ως θυγατέρα της αμερικανικής επανάστασης. Όμως σε πεντακόσια ή κιλια χρόνια, όταν υγιείς νέοι, άντρες και γυναίκες, με υγιή σώματα, θα έχουν πια μάθει να αγαπούν και να διαφυλάσσουν τον έρωτα, τίποτα δε θα 'χει απομείνει από σένα, παρά μόνο μια γελοία ανάμνηση.

Καρκίνωμα της θηλυκότητας, αξιολύπτο γύναιο, εσύ δεν είσαι που αρνήθηκες να δεχτείς στους συνναυλιακούς χώρους σου τη Μάριαν Άντερσον, που είναι η ίδια η φωνή της ζωής; Κι όταν κάθε ίχνος της ύπαρξής σου θα 'χει σβηστεί από την επιφάνεια του πλανήτη, το όνομα της Μάριαν Άντερσον θα αντηχεί στους αιώνες. Δεν μπορώ παρά να αναρωτιέμαι αν και η Μάριαν Άντερσον σκέφτεται τους μελλοντικούς αιώνες, ή αν απαγορεύει στο παιδί της την απόλαυση του έρωτα. Δεν ξέρω. Η ζωή έχει τους δικούς της κύκλους και ρυθμούς. Ικανοποιείται

μ' εκείνους που την αφήνουν να ρέει αβίαστη και δεν έχει ανάγκη από κάτι σαν κι ελόγου σου, καρκινική κυρούλα.

Διέδωσες το μύθο, γυναικούλα, πως εσύ, είσαι η «κοινωνία» κι ο ανθρωπάκος σου το 'χαψε. Μα δεν είσαι η κοινωνία. Ανακοινώνεις καθημερινά μέσα από τις μεγάλες εβραϊκές και χριστιανικές σου εφημερίδες ότι η κόρη σου ετοιμάζεται να αγκαλιάσει έναν άντρα, μα κανένας σωφρων άνθρωπος δεν ενδιαφέρεται. Ο μαραγκός, ο οικοδόμος, ο κηπουρός, ο δάσκαλος, ο γιατρός, ο εργάτης, εγώ, να ποια είναι η «κοινωνία». Εμείς κι όχι εσύ, άκαμπτη, καρκινική γυναικούλα, που το μούτρο σου έχει μετατραπεί σε μάσκα! Εσύ δεν είσαι η ζωή, μα η μεγαλύτερη κατάρα της. Όμως, καταλαβαίνω πολύ καλά γιατί κλειδαρμπαρώνεσαι στο κάστρο σου, αγκαλιά με τα λεφτά σου. Δεδομένης της μικρότητας των μαραγκών, των κηπουρών, των γιατρών, των δασκάλων, των οικοδόμων και των εργατών δεν είχες κι άλλη επιλογή. Κυκλωμένη από όλη τούτη την πανούκλα, ήταν το καλύτερο πράγμα που έκανες στη ζωή σου. Μα σε συνδυασμό με τη δυσκοιλότητα, την αρθρίτιδα, τη μάσκα, την άρνηση σου απέναντι στις δυνάμεις της ζωής, η μικρότητα σουύ έγινε δεύτερη φύση. Είσαι δυστυχισμένη, γυναικούλα, επειδή οι γιοι σου πάνε κατά διαβόλου, οι κόρες σου μεγαλώνοντας γίνονται πόρνες, οι σύζυγοί σου μαραίνονται. Mazí τους μαραίνονται οι ρίζες της ζωής σου και τα κύπταρα του σώματός σου. Εμένα δεν μπορείς να με παραμυθιάσεις, μικρή θυγατέρα της επανάστασης. Εγώ σ' έχω δει γυμνή!

Έτσι δειλή ήσουν πάντα, θυγατέρα της όποιας επανάστασης. Κρατούσες την ευτυχία της ανθρωπότητας στην παλάμη του χεριού σου και την άφοσες να κατακερματιστεί και να σκορπίσει. Έφερες στον κόσμο Προδεδρους και τους εμφύσοσες την ασημαντότητα. Μοιράζουν μετάλλια και βγάζουν φωτογραφίες. Χαμογελούν τα αιώνια χαμόγελά τους και φοβούνται ν' αντικρίσουν τη ζωή καταπρόσωπο, μικρή θυγατέρα της επανάστασης. Κρατούσες τον κόσμο ολόκληρο στην παλάμη του χεριού σου και τι έκανες; Έριξες τις ατομικές σου βόμβες στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Ή, μάλλον, τις έριξε ο γιος σου, ως δείγμα των μελλούμενων. Μα εκείνο που έριξες, καρκινική γυναικούλα, ήταν η ταφόπλακά σου. Με εκείνες τις δύο βόμβες έσπειλες ολόκληρη την τάξη και τη φυλή σου στον τάφο δια παντός! Επειδή δεν είχες την ανθρωπιά να προειδοποίησεις τους άντρες, τις γυναίκες και τα παιδιά της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι. Κι επειδή ήσουν πολύ μικρή για να είσαι ανθρώπινη, θα αφανιστείς βουβά, όπως βουλιάζει το βότσαλο στη θάλασσα. Δεν έχει καμιά σημασία τι σκέφτεσαι και τι λες τώρα, γυναικούλα, που έφερες στον κόσμο πλίθιους στρατηγούς. Σε πεντακόσια χρόνια θα σε θυμούνται σαν αξιοπερίεργο ανέκδοτο. Η μόνη αιτία που δε σε αντιμετωπίζουν έτσι από σήμερα, είναι η αξιοθρήνητη κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η ανθρωπότητα.

Nai, vai, ξέρω, γυναικούλα. Τα προσχήματα είναι με το μέρος σου. Πολεμούσες για την πατρίδα σου και τα λοιπά. Το άκουσα αυτό προ καιρού, όταν ήμουν στην Αυστρία. Άκουσες ποτέ σου αμαξά της Βιέννης να φωνάζει, «Ζήτω ο Αυτοκράτοράς μου!»; Όχι; Δεν έχει ση-

μασία. Άκου τον εαυτό σου, τον ίδιο τόνο πιάνετε. Όχι, γυναικούλα, δε σε φοβάμαι. Δεν μπορείς να μου κάνεις τίποτα. Ξέρω, ο γαμπρός σου είναι εισαγγελέας ή ο ανεψιός σου είναι φοροεισprάκτορας στην πόλη μου. Τον καλείς για τσάι και του πετάς δυο αγανακτισμένες κουβέντες για μένα. Εκείνος, πάλι, αδημονεί για προαγωγή και ψάχνει θύμα, κάποιον να θυσιάσει στο νόμο και την τάξη. Ξέρω πώς γίνεται. Μα αυτό δε θα σε σώσει, γυναικούλα. Η αλήθεια μου είναι δυνατότερη από σένα.

«Είναι προκατειλημμένος! Είναι φανατικός! Εγώ δεν έχω καμιά θέση στην κοινωνία;»

Εγώ απλά σας εξήγησα με ποιους τρόπους είστε μικροί και κακοί, ανθρωπάκο και γυναικούλα. Δεν είπα λέξη για τη χρησιμότητα ή την αξία σας. Νομίζετε πως αν ήσασταν ασήμαντοι θα διακινδύνευα τη ζωή μου για να σας μιλήσω; Η ίδια η αξία σας, η τεράστια ευθύνη σας είναι που κάνει τερατώδικη την κακία σας. Λένε ότι είστε πλίθιοι. Εγώ λέω πως είστε έξυπνοι αλλά δειλοί. Λένε ότι είστε η κοπριά που λιπαίνει την ανθρώπινη κοινωνία. Εγώ λέω πως είστε ο σπόρος. Λένε ότι ο πολιτισμός χρειάζεται σκλάβους. Εγώ λέω ότι με σκλάβους δε κτίζεται πολιτισμένη κοινωνία. Αυτός ο τρομερός εικοστός αιώνας γελοιοποίησε όλες τις θεωρίες του πολιτισμού από τον Πλάτωνα και μετά. Ποτέ δεν υπήρξε ανθρώπινος πολιτισμός, ανθρωπάκο. Μόλις τώρα αρχίσαμε να κατανοούμε την τρομερή παρέκκλιση και τον παθολογικό εκφυλισμό του ανθρώπινου ζώου. Αυτή η έκκλιση προς τον ανθρωπάκο ή οτιδήποτε άλλο μπορεί να διατυπωθεί σχετικά σήμερα, όσο σοφό και καλοπροαίρετο, έχει τόση σχέση με τον πολιτισμό που θα αναπτυ-

χθεί σε χιλιαίη πέντε χιλιάδες χρόνια, δση έχει ο πρώτος τροχός που κατασκευάστηκε πριν από χιλιάδες χρόνια με τα σύγχρονα τρένα.

Η συλλογιστική σου, ανθρωπάκο, είναι κοντόφθαλμη. Το πλάνο δράσης σου αφορά το χρονικό διάστημα από το πρωινό μέχρι το γεύμα σου. Πρέπει να μάθεις να σκέφτεσαι μακροπρόθεσμα, αιώνες μπροστά και πίσω. Πρέπει να μάθεις να σκέφτεσαι τη ζωή ως ενότητα, υπολογίζοντας την εξέλιξή σου από το πρώτο αρχετυπικό κύπταρο μέχρι το ανθρώπινο όντο που περπατά ορθό, αλλά εξακολουθεί να σκέφτεται μπερδεμένα. Επειδή δε θυμάσαι αυτά που έγιναν πριν από δέκα ή είκοσι χρόνια, παπαγαλίζεις ακόμα τις ίδιες βλακείες που ξεστόμιζες πριν από δύο χιλιάδες χρόνια. Κι ακόμα χειρότερα, γραπώνεσαι με νύχια και με δόντια από πλιθιότητες όπως «η φυλή», «η τάξη», «το έθνος» και τη υποχρέωση να διαφυλάπτεις μια θρησκεία, καταπιέζοντας τον έρωτά σου. Φοβάσαι να αναγνωρίσεις το βάθος της εξαθλίωσής σου. Σηκώνεις κατά καιρούς το κεφάλι σου από το βούρκο και φωνάζεις «Ζήτω!» Ο βάτραχος που κρώζει στο βάλτο, είναι πιο κοντά στη ζωή από σένα.

«Και γιατί δε με σώζεις απ' το βούρκο; Γιατί δεν έρχεσαι στις κομματικές συγκεντρώσεις μου και στα πολιτικά συνέδρια; Είσαι αποστάτης. Παλιότερα αγωνίζοσουν, υπέφερες και θυσιαζόσουν για χάρη μου. Τώρα με προσβάλλεις.»

Δεν μπορώ να σε σώσω από το βούρκο. Μόνον εσύ μπορείς να το κάνεις αυτό. Δεν πάω ποτέ σε κομματικές συγκεντρώσεις και πολιτικά συνέδρια, γιατί το μόνο που κάνουν εκεί είναι να φωνάζουν, «Κάτω η ουσία! Ζήτω

τα δευτερεύοντα!» Η αλήθεια είναι ότι επί είκοσι πέντε χρόνια αγωνιζόμουν για χάρη σου, θυσιάζοντας την οικογενειακή μου ζωή και την επαγγελματική μου εξασφάλιση. Έδωσα πολλά λεφτά σους οργανισμούς σου και συμμετείχα στις διαδηλώσεις και τις πορείες πείνας σου. Είναι γεγονός ότι ως γιατρός σου αφιέρωσα αφιλοκερδώς χιλιάδες ώρες. Είναι, επίσης, γεγονός ότι με κυνήγησαν από χώρα σε χώρα για χάρη σου, ενώ εσύ φώναζες ζήτω με όλη τη δύναμη των πνευμόνων σου. Ήμουν κυριολεκτικά έτοιμος να δώσω τη ζωή μου για σένα. Στη μάχη ενάντια στην πολιτική πανούκλα σε πηγανόφερνα με το αυτοκίνητό μου με κίνδυνο την ποινή του θανάτου. Στις διαδηλώσεις σε βοήθησα να προστατεύσεις τα παιδιά σου από τις επιθέσεις της αστυνομίας. Ξόδεψα όλη μου την περιουσία στίνοντας ψυχιατρικές κλινικές, όπου μπορούσες να απευθυνθείς για βοήθεια και συμβουλές. Άλλα εσύ το μόνο που έκανες ήταν να παίρνεις. Ποτέ δεν έδωσες τίποτα σε αντάλλαγμα. Ήθελες μόνο να σε σώσουν και στα τριάντα τρομερά χρόνια της πανούκλας δεν έκανες ούτε μια χρήσιμη πρόταση. Όταν τέλειωσε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, γύρισες ακριβώς στο ίδιο σημείο που βρισκόσουν όταν ξεκίνησε, ίσως λίγο πιο «αριστερά» ή «δεξιά», ούτε χιλιοστό μπροστά! Σκόρπισες στον άνεμο τη μεγάλη γαλλική απελευθέρωση και μετέτρεψες την ακόμα μεγαλύτερη ρωσική απελευθέρωση στο χειρότερο εφιάλτη της οικουμένης. Η αποτυχία σου -τη φοβερή αποτυχία σου, που μόνο οι τρανές, μοναχικές καρδιές μπορούν να καταλάβουν δίχως οργή ή περιφρόνηση- βύθισε σε απόγνωση όλους όσουις ήταν έτοιμοι να θυσιαστούν για χάρη σου.

Όλα αυτά τα φρικτά χρόνια ούτε μια λογική, ωφέλιμη κουβέντα δε βγήκε από το στόμα σου. Όχι, μόνο συνθήματα.

Παρόλα αυτά δεν έκανα το κουράγιο μου, επειδή στο μεταξύ καταλάβαινα καλύτερα και βαθύτερα την αρρώστια σου. Ήξερα πως δεν μπορούσες να σκεφτείς και να πράξεις διαφορετικά. Αναγνώριζα τον πανικό σου μπροστά σε κάθε ένδειξη ζωής μέσα σου. Κι είναι αυτός ο φόβος που πάντοτε σε παρασέρνει, ακόμα κι όταν κατορθώνεις να κάνεις μια καλή αρχή. Δεν μπορείς να συνειδητοποιήσεις ότι η ελπίδα πρέπει να πηγάζει από την κατανόση σου. Παραφουσκώνεις τον εαυτό σου με ελπίδες, ποτέ δεν τις διοχετεύεις προς τα έξω. Γι' αυτό, ανθρωπάκο, και δεδομένης της απόλυτης σαπίλας του κόσμου σου, με θεωρείς «αισιόδοξο». Ναι, «είμαι» αισιόδοξος, το μέλλον με γεμίζει. Πώς γίνεται αυτό; Θα σου πω.

Όσο νοιαζόμουν για σένα, η ξεροκεφαλιά σου μου έδινε το ένα χτύπημα μετά το άλλο. Χίλιες φορές ξεκνούσα ποια ήταν η ανταμοιβή που μου έδινες για τη βοήθεια που σου πρόσφερα και χίλιες φορές μου θύμιζες πως ήσουν άρρωστος. Ύστερα, άνοιξα μια μέρα τα μάτια και σε κοίταξα καταπρόσωπο. Στην αρχή ένιωσα να πλημμυρίζω περιφρόνηση και μίσος. Μα λίγο-λίγο έμαθα να αφήνω την κατανόση της αρρώστιας σου να αντενεργεί στο μίσος και την περιφρόνησή μου. Μετά απ' αυτό έπαψα να οργίζομαι μαζί σου επειδή τα θαλάσσωσες στις πρώτες απόπειρές σου στην παγκόσμια πυγεσία. Κατάλαβα ότι ήταν φυσικό κι επόμενο, καθώς επί

χιλιετίες δε σε άφοναν να ζεις, με την πραγματική έννοια της λέξης.

Αγαπητέ μου ανθρωπάκο, όταν ανακάλυπτα το λειτουργικό νόμο της ζωής, εσύ φώναζες από τις ταράτσες, «Είναι τρελός!» Έτυχε εκείνη την εποχή να 'σαι κάποιος μικρός ψυχίατρος με παρελθόν στο κίνημα της νεολαίας και, χάρη στην ανικανότητά σου, μέλλων καρδιοπαθής. Αργότερα η καρδιά σου ράγισε και πέθανες. Βλέπεις, κανένας δεν μπορεί να κλέβει ή να συκοφαντεί απιμώρητος, πόσο μάλλον αν διαθέτει έστω και μια στάλα εντιμότητα. Από αυτή είχες, καταχωνιασμένη κάπου στα μύχια της ψυχής σου. Όταν σου φάνηκε ότι ξόφλησα, έπαψες να 'σαι φίλος μου κι έγινες εχθρός μου. Επιχείρησες, μάλιστα, να μου δώσεις τη χαριστική βολή επειδή, αν και ήξερες ότι είχα δίκιο, ήσουν ανίκανος να συμβαδίσεις μαζί μου. Και τότε, όταν ξεπετάχτηκα δυνατότερος, πιο αποφασισμένος από ποτέ κι έβλεπα καθαρότερα τα πράγματα, πέθανες απ' το φόβο σου. Μα πριν πεθάνεις, πρόλαβες να δεις ότι υπερπήδησα με άνεση τα γιγαντιαία εμπόδια, μερικά από τα οποία ύψωσες εσύ ο ίδιος, προκειμένου να με καταστρέψεις. Στην οργάνωσή σου άλλωστε δε διέδιδες τις διδασκαλίες μου για δικές σου; Σε διαβεβαιώ ότι τα έντιμα μέλη της το γνώριζαν αυτό. Το ξέρω γιατί μου το είπαν. Οι μπαμπεσιές, ανθρωπάκο, σε στέλνουν στον τάφο μια ώρα αρχύτερα.

Είναι επικίνδυνο να σε συναστρέφεται κανείς. Κοντά σου δεν μπορεί να παραμείνει πιοτός στην αλήθεια, δίκως να κινδυνεύει από βιαιοπραγίες και συκοφαντίες. Να γιατί διάλεξα να αποσυρθώ, όχι από το μέλλον σου

μα από το παρόν σου, όχι από την ανθρωπιά μα από την απανθρωπιά και την κακία σου.

Είμαι πάντα έτοιμος για οποιαδήποτε θυσία, μα μόνο για χάρη της ζωής, όχι για σένα, ανθρωπάκο! Μόλις πρόσφατα διαπίστωσα το κολοσσιαίο σφάλμα που έκανα πριν από είκοσι πέντε χρόνια. Αφιέρωσα τη ζωή μου σε σένα, πιστεύοντας ότι ήσουν η ζωή, πως ήσουν η ελπίδα και η ακεραιότητα, ότι ήσουν το μέλλον. Πολλοί αγνοί και αδέκαστοι άνθρωποι γύρεψαν σε σένα τη ζωή κι όλοι τους καταστράφηκαν. Όταν επιτέλους το κατάλαβα, αποφάσισα να μην πέσω θύμα της στενοκεφαλιάς και της μικρότητάς σου, γιατί έχω σοβαρή δουλειά να κάνω. Ανακάλυψα την ενέργεια της ζωής, ανθρωπάκο. Δε σε συγχέω πια με τη δύναμη που ένιωσα μέσα μου και γύρευα σε σένα.

Μόνο όταν διακρίνω το χαρακτήρα και τη συμπεριφορά σου, ανθρωπάκο, ξεκάθαρα και με σαφήνεια, μέσω εκείνων που είναι σ' αλήθεια ζωντανοί, θα μπορέσω να συνεισφέρω ουσιαστικά στη διασφάλιση της ζωής και του μελλοντός σου. Θέλει κότσια για να σε αποκηρύξω, το ξέρω. Μα ξέρω, ακόμα, πως θα μπορέσω να συνεχίσω να εργάζομαι για το μέλλον επειδή δε σε λυπάμαι κι επειδή δεν έχω καμιά επιθυμία να γίνω μέσα από σένα ένας μεγάλος ανθρωπάκος, όπως οι αξιοκατάκριτοι πηγέτες σου.

Ο άνθρωπος κακομεταχειρίζεται την ενέργεια της ζωής μέσα του από παλιά, μα εκείνη μόλις πρόσφατα άρχισε να επαναστατεί. Αυτό είναι ένα μεγάλο βήμα για το μεγάλο μέλλον σου και υπόσχεται ένα τρομερό τέλος

για κάθε είδους μικρότητα που φωλιάζει μέσα στα ανθρωπάκια!

Καταφέραμε να μάθουμε τον τρόπο που δρα η συναισθηματική πανούκλα. Όταν αποφασίζει να καταβροχθίσει την Πολωνία, κατηγορεί την Πολωνία ότι σχεδιάζει ένοπλη επίθεση. Όταν αποφασίζει να δολοφονήσει έναν αντίπαλο, τον κατηγορεί ότι σχεδιάζει φόνο. Όταν επινοεί κάποια πορνογραφική τερατωδία, κατηγορεί τους υγιείς για σεξουαλική εξαχρείωση.

Σε μάθαμε, ανθρωπάκο! Διακρίναμε πίσω από την αξιοθρήνητη μάσκα σου και είδαμε μέσα από τις ικεσίες σου για συμπόνια. Θέλουμε να οικοδομήσεις το μέλλον με τη δουλειά σου και τα επιτεύγματά σου. Δε θέλουμε να αντικαταστήσεις έναν κακό δυνάστη με κάποιον χειρότερο. Αρχίζουμε να απαιτούμε από σένα, ανθρωπάκο, όπως απαιτείς εσύ από τους άλλους, να υποταχθείς στους υόρμους της ζωής και να καταβάλεις τον ίδιο κόπο να βελτιώσεις τον εαυτό σου, όσον αφιερώνεις για να κατακρίνεις τον πλησίον σου. Μαθαίνουμε όλο και περισσότερα για την απλοστία, την ανευθυνότητα, το πάθος σου να κουτσομπολεύεις. Με λίγα λόγια, την καθολική αρρώστια σου που βρωμίζει τούτον τον όμορφο κόσμο μας. Ξέρω, ξέρω, δε σ' αρέσει να ακούς τέτοια πράγματα. Προτιμάς να ζητωκραυγάζεις, προσωποποίησης εσύ του μελλοντος της Πατρίδας των Προλετάριων ή του Τεταρτου Ράιχ. Μα δε νομίζω ότι θα μολύνεις τον κόσμο με την ίδια επιτυχία που το έκανες στο παρελθόν. Βρήκαμε το κλειδί στο επτασφράγιστο μυστικό σου. Πίσω από τη μάσκα της κοινωνικότητας και της φιλίας κρύβεις ένα κτήνος, ανθρωπάκο. Δεν μπορείς να περάσεις μια

ώρα μαζί μου χωρίς να προδοθείς. Δε με πιστεύεις; Άσε με να σου φρεσκάρω τη μνήμη.

Θυμάσαι εκείνο το θαυμάσιο, πλιόλουστο απόγευμα όταν ήρθες στο σπίτι μου σαν ξυλοκόπος, γυρεύοντας δουλειά; Είδες το κουτάβι μου, που σε μύρισε στοργικά και πήδησε πάνω σου χαρούμενο. Πρόσεξες ότι ήταν κυνηγόσκυλο ράτσας και είπες, «Δέσ’ τον να αγριέψει! Ο σκύλος σου παραείναι φιλικός». Κι εγώ απάντησα, «Δε θέλω ένα άγριο, αλυσοδεμένο σκύλο. Δε μου αρέσουν τα άγρια σκυλιά». Έχω πολύ περισσότερους εχθρούς σ' αυτόν τον κόσμο από σένα, φιλικέ μου ξυλοκόπε, κι ωστόσο προτιμώ ένα καλόψυχο σκυλί, φιλικό με τους ξένους.

Θυμάσαι εκείνη τη βροχερή Κυριακή, όταν η έγνοια για τη βιολογική σου ακαμψία με οδήγησε σε κάποιο μπαρ; Καθόμουν κι έπινα το ουίσκι μου –όχι, ανθρωπάκο, δεν είμαι πότης, αν και πίνω κάνα ουίσκι πού και πού. Τέλος πάντων, έπινα ένα ουίσκι με σόδα. Είκες πιει λίγο παραπάνω, ήσουν στον πόλεμο, στον Ειρηνικό, και μόλις είχες γυρίσει στην πατρίδα. Περιέγραφες τους Ιάπωνες ως «κακομούτσουνους πίθηκους». Και τότε, με εκείνη τη χαρακτηριστική γκριμάτσα που σκόπιμα προκαλώ στο ιατρείο μου προκειμένου να θεραπεύσω την πανούκλα σου, είπες, «Ξέρεις τι θα έπρεπε να κάνουμε στους Γιαπωνέζους στη Δυτική Ακτή; Να τους κρεμάσουμε όλους, μέχρι τον τελευταίο. Άλλά όχι μια κι εξω· όχι, πολύ αργά, σφίγγοντας τη θηλιά λίγο-λίγο, μισό πόντο κάθε πέντε λεπτά... πολύ αργά... να, έτσι...» κι έστριβες το χέρι σου για να με διαφωτίσεις πλήρως, ανθρωπάκο. Ο σερβιτόρος θαύμασε την ηρωική σου ανδροπρέπεια.

Κράτησες ποτέ στην αγκαλιά σου ένα μικρό, ένα μωρό Ιάπωνα, πατριωτάκο; Όχι; Θα συνεχίσεις, στους αιώνες των αιώνων, να κρεμάς ιάπωνες κατάσκοπους, αμερικανούς πιλότους, ρωσίδες αγρότισσες, γερμανούς αξιωματικούς, άγγλους αναρχικούς κι έλληνες κομμουνιστές. Θα τους τουφεκίζεις, θα τους στέλνεις στην πλεκτρική καρέκλα, θα τους κάνεις να ασφυκτιούν σε θαλάμους αερίων, όμως αυτό δε θα αλλάξει στο ελάχιστο τη σωματική και νοντική σου δυσκοιλίστητα, τη σεξουαλική σου ανικανότητα, τους ρευματισμούς και τις ψυχολογικές διαταραχές σου. Όσους κι αν σκοτώσεις, όσους κι αν κρεμάσεις, αυτό δε θα σε ξεκολλήσει από το βούρκο. Ρίξε μια ματιά στον εαυτό σου, ανθρωπάκο! Αυτή είναι η μόνη σου ελπίδα.

Κι εσύ, γυναικούλα, θυμάσαι τη μέρα που καθόσουν στο γραφείο μου εκτοξεύοντας κακεντρέχεις για το σύνυγό σου, που μόλις σε είχε παρατίσει; Χρόνια ολόκληρα εσύ, η μάνα σου, οι θειάδες σου, τα ανίψια σου και τα ξαδέρφια σου τον βαραίνατε τόσο ασφυκτικά, που ο άνθρωπος κόντευε να μαραθεί. Έπρεπε να φροντίζει εσένα κι όλο σου το σόι. Σε ένα ύστατο σκίρτημα της ζωής μέσα του, αποφάσισε επιτέλους να ξεκολλήσει από το τέλμα και στράφηκε σε μένα να τον βοηθήσω, επειδή δεν ένιωθε αρκετά δυνατός να ελευθερωθεί εσωτερικά από σένα μονάχος του. Δέχτηκε πρόθυμα να σου πληρώνει διατροφή, τα τρία τέταρτα του εισοδήματός του, όπως προβλέπει ο αποτρόπαιος νόμος. Αυτό ήταν το τίμημα για να ελευθερωθεί από την καταπίεση και δε βαρυγκώμησε γιατί ήταν μεγάλος καλλιτέχνης και ούτε η τέχνη, ούτε η πραγματική επιστήμη μπορούν να ζήσουν

σιδηροδέσμιες. Παρόλο που είχες επάγγελμα, ήθελες να σε συντηρεί αποκλειστικά ο άνθρωπος που μισούσες ολόψυχα. Ήξερες ότι θα τον βοηθούσα να ελευθερωθεί από αδικαιολόγητες υποχρεώσεις κι αυτό σε εξόργισε. Απειλούσες ότι θα μου έστελνες την αστυνομία. Εγώ προσπαθούσα να βοηθήσω έναν άνθρωπο στις πιο σκοτεινές ώρες της ζωής του κι εσύ έλεγες πως ήθελα να του φάω τα λεφτά του. Με άλλα λόγια, φτωχή γυναικούλα φόρτωνες σε μένα τις δίκες σου σατανικές προθέσεις. Δε σκέφτηκες ποτέ να καλλιεργήσεις το ταλέντο σου για τη δουλειά σου. Αυτό θα σε έκανε ανεξάρτητη, ανεξάρτητη από τον άντρα που, χρόνια ολόκληρα, το μόνο σου συναίσθημα γι' αυτόν ήταν το μίσος. Πιστεύεις ότι είναι δυνατό να κτίσεις έτοι έναν καινούργιο κόσμο; Άκουσα ότι είχες φίλους σοσιαλιστές που «γνώριζαν τα πάντα για μένα». Δε βλέπεις ότι δεν είσαι παρά ένας τύπος, ότι υπάρχουν σ' αυτόν τον κόσμο εκατομμύρια σαν κι εσένα κι ότι καταστρέφετε τον κόσμο; Ξέρω, ξέρω. Είσαι αδύναμη και μόνη, είσαι «δεμένη» με τη μπέρα σου, είσαι «ανήμπορη». Μισείς το μίσος σου, δεν αντέχεις τον εαυτό σου και είσαι απελπισμένη. Να γιατί καταστρέφεις τη ζωή του συζύγου σου, γυναικούλα κι αφήνεσαι στο ρεύμα της ζωής, όπως είναι σήμερα. Ξέρω ακόμα ότι έχεις με το μέρος σου πολλούς καλούς δικαστές και εισαγγελείς, αλλά, πίστεψέ με, δεν μπορούν να σε βγάλουν απ' τη μιζέρια σου.

Σε βλέπω και σε ακούω, γυναικούλα, στη στενογράφο του δημοσίου που κρατά σημειώσεις για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον μου, τις πολιτικές μου πεποιθήσεις και τις απόψεις μου περί ιδιοκτησίας, Ρωσίας

και δημοκρατίας. Με ρωτούν, λοιπόν, για την κοινωνική θέση μου. Απαντώ ότι είμαι επίτιμο μέλος σε τρεις επιστημονικές και λογοτεχνικές εταιρείες, συμπεριλαμβανομένης και της Διεθνούς Εταιρείας Πλασμογamίας. Ο υπάλληλος που με εξετάζει εντυπωσιάζεται. Στην επόμενη συνάντησή μας μου λέει, «Εδώ είναι σημειωμένο κάτι παράδοξο. Ο φάκελός σας αναφέρει πως είστε επίτιμο μέλος της Διεθνούς Εταιρείας Πολυγamίας». Γελάμε και οι δύο με το λαθάκι σου. Καταλαβαίνεις τώρα πως βρέθηκα να με ακολουθούν τιμές και κακοήθειες αντάμα, γυναικούλα με την οργιώδη φαντασία; Χάρη στις φαντασίωσεις σου, όχι στον τρόπο της ζωής μου. Γιατί, μήπως δεν αληθεύει ότι το μόνο που θυμάσαι για τον Ρουσσό είναι ότι ήθελε να «επιστρέψει στη φύση», ότι παραμελούσε τα παιδιά του κι ότι τα έστειλε στο ορφανοτροφείο; Είσαι μοχθηρή μέχρι τα βάθη της ψυχής σου. Οι σκέψεις σου προσπερνούν καθετί το όμορφο και γραπτώνται από την ασχήμια!

«Ακούστε, όλοι εσείς, έντιμοι πολίτες! Τον έχω δει να κλείνει τις κουρτίνες του στις 1.00 το πρωί. Γιατί, τι κάνει; Όλη μέρα τις έχεις ορθάνοικτες. Κάπι κρύβεται πίσω από όλα αυτά!»

Αυτή η τακτική ενάντια στην αλήθεια δεν πιάνει πια. Τη μάθαμε για τα καλά. Δε σε ενδιαφέρουν οι κουρτίνες μου. Εκείνο που θέλεις είναι να σταματήσεις την αλήθεια μου. Θέλεις να εξακολουθήσεις να είσαι καρφί και συκοφάντης. Θέλεις να συνεχίσεις να στέλνεις τον αθώο γείτονά σου στη φυλακή, επειδή δε σου αρέσει ο τρόπος ζωής του, επειδή είναι ευγενικός κι ελεύθερος, επειδή εργάζεται και δε σκοτίζεται για σένα. Είσαι πολύ περίερ-

γος, ανθρωπάκο. Χώνεις τη μύτη σου παντού και κακολογείς τους πάντες. Είσαι πολύ τυχερός που η αστυνομία δεν καρφώνει ποτέ τα καρφιά της.

«Ακούστε, συμφορολογούμενοι! Είναι καθηγητής φιλοσοφίας. Κάποιο μεγάλο πανεπιστήμιο θέλει να τον προσδέψει για να διδάσκει τα νιάτα. Είναι εξοργιστικό! Κάτω αυτός! Ζήτω οι φορολογούμενοι! Αυτοί πρέπει να αποφασίζουν ποιος πρέπει να διδάσκει και ποιος όχι!»

Οπότε κι εσύ, ενάρετη νοικοκυρά και φορολογούμενη επίσης, στέλνεις μια επίσημη αναφορά ενάντια σ' αυτόν το δάσκαλο της αλήθειας και χάνει τη θέση του. Μικρή νοικοκυρούλα και φορολογούμενη, ενάρετη μπτέρα που αναθρέφεις πατριώτες, αποδείχτηκες δυνατότερη από τέσσερις χιλιάδες χρόνια φιλοσοφίας και επιστήμης. Μα αρκίσαμε να σε καταλαβαίνουμε. Αργά ή γρήγορα, θα σταματήσουμε τις ενάρετες μπχανορραφίες σου.

«Ακούστε, ακούστε, ευσεβείς φύλακες της δημοσίας αιδούς! Εκεί, πίσω από τη γωνία σει μια μπτέρα με την κόρη της. Η κόρη έχει φίλο που την επισκέπτεται τα βράδια, αργά. Να συλλάβετε τη μπτέρα για μαστροπεία! Φωνάξτε την αστυνομία! Για το συμφέρον της ηθικής, του νόμου και της τάξης!»

Κι η μπτέρα τούτη τιμωρείται επειδή εσύ, πουρίτανέ ανθρωπάκο, χώνεις τη μύτη σου στα ξένα κρεβάτια. Άσε, ξεσκεπάστηκες. Ξέρουμε πια το κίνητρο πίσω από «την ηθική, το νόμο και την τάξη» σου. Εσύ δεν είσαι που προσπαθείς πάντα να τα ρίξεις στις σερβιτόρες; Μάλιστα, θέλουμε οι γιοι κι οι κόρες μας να απολαμβάνουν ανοικτά τον έρωτά τους κι όχι, όπως το θέλεις εσύ, κρυμμέ-

νοι σε σκοτεινές γωνιές. Τιμούμε εκείνους τους θαρραλέους γονείς που καταλαβαίνουν τον έρωτα των έφηβων γιων και θυγατέρων τους και τον προστατεύουν. Τέτοιες μπτέρες και τέτοιοι πατέρες είναι ο σπόρος απ' όπου θα φυτρώσουν οι γενιές του μέλλοντος, υγιείς στο σώμα και το νου, αμόλυντες από τις κοπρολογικές φαντασιώσεις σου, σεξουαλικά ανίκανε ανθρωπάκο του εικοστού αιώνα!

«Ακούστε, συμπολίτες! Τα μάθατε τα τελευταία; Είναι ομοφυλόφιλος. Ρίχτηκε σε έναν από τους ασθενείς του κι ο δύστυχος έφυγε πανικόβλητος με κατεβασμένα τα βρακιά.»

Παραδέξου πως τρέμεις από λαγνεία κάθε φορά που διηγείσαι αυτή την «αληθινή ιστορία». Ξέρεις πώς βγήκε; Αναπτύχθηκε απ' την κοπριά που σωριάζεις μέσα σου, από τη βρώμικη, αρρωστημένη φύση σου, τη δυσκοιλότητά σου και τους σικαμερούς πόθους σου. Δεν είχα ποτέ ομοφυλοφιλικούς πόθους, αντίθετα από σένα, ανθρωπάκο. Δεν επιθύμησα ποτέ να αποπλανήσω ανήλικα κορίτσια, όπως εσύ, ανθρωπάκο. Αντίθετα από σένα, ανθρωπάκο, δε βίασα ποτέ μου γυναίκα και ποτέ δεν υπέφερα από δυσκοιλότητα, όπως εσύ, ανθρωπάκο. Ποτέ δεν αγκάλιασα γυναίκα που δε με ήθελε και δεν την ήθελα, ούτε έκλεψα ποτέ μου τον έρωτα, σαν κι εσένα, ανθρωπάκο. Ποτέ δεν εξέθεσα δημόσια τον εαυτό μου, όπως κάνεις εσύ, ανθρωπάκο, και δεν έχω κοπρολογικές φαντασιώσεις σαν και του λόγου σου, ανθρωπάκο!

«Αυτό το ακούσατε; Παρενοχλούσε σεξουαλικά σε τέτοιο βαθμό τη γραμματέα του, που τον παράτησε σύξυλο. Ζούσαν οι δυο τους στο ίδιο σπίτι, με τραβηγμένες τις

κουρτίνες και τα φώτα στο δωμάτιό του αναμμένα μέχρι της τρεις το πρωΐ!»

Είπες ότι η Λα Μετρί ήταν φιλήδονη και πνίγηκε τρώγοντας γαλαριά. Κάθε που συγκτούσες το μοργανατικό γάμο του Διάδοχου Ροδόλφου, σου 'τρεχαν τα σάλια. Είπες ότι η Έλενορ Ρούσθελ δεν ήταν και πολύ φυσιολογική, ότι ο Πρύτανης του Τάδε Πανεπιστημίου έπιασε τη γυναίκα του στα πράσα κι ότι η δασκάλα του χωριού είχε εραστή. Εσύ δεν τα είπες όλα αυτά, ανθρωπάκο; Εσύ τρισάθλιε, δυστυχισμένε πολύτη τούτου του πλανήτη, που χιλιάδες χρόνια τώρα σκορπίζεις τη ζωή σου και παραμένεις πάντα βουτηγμένος στο βούρκο μέχρι τα μπούνια!

«Συλλάβετέ του! Είναι κατάσκοπος των Γερμανών! Δε θα μου έκανε εντύπωση αν ήταν και κατάσκοπος των Ρώσων και των Ισλανδών. Τον είδα στην Ογδοκοστή έκτη Οδό στη Νέα Υόρκη στις τρεις το απόγευμα. Και το χειρότερο; Είχε και μια γυναίκα μαζί του!»

Έχεις ιδέα, ανθρωπάκο, πόσο ασήμαντος φαντάζει ένας κοριός κάτω από το Βόρειο Σέλας; Όχι; Το περίμενα! Κάποια μέρα θα θεσπιστούν αυστηροί νόμοι ενάντια στην κοριοσύνη σου, ανθρωπάκο, δρακόντειοι νόμοι που θα προστατεύουν την αλήθεια και τον έρωτα! Σήμερα χώνεις τους έφηβους εραστές στη φυλακή, μα κάποια μέρα θα χώσουν εσένα, επειδή πετάς λάσπη σε αξιοπρεπείς ανθρώπους. Θα υπάρχει μια νέα ράτσα δικαστών και δικηγόρων που δε θα δικολαβούν με τυπολατρική στρεψοδικία όπως σήμερα, αλλά θα δικάζουν με βάση την αλήθεια, τη δικαιοσύνη και την καλοσύνη. Θα θεσπιστούν νόμοι, δρακόντειοι νόμοι για την προστασία

της ζωής και θα είσαι υποχρεωμένος να τους τηρείς, ανθρωπάκο, έστω κι αν τους μισείς. Ξέρω, θα συνεχίσεις να κουβαλάς τη συναισθηματική πανούκλα σου, τις συκοφαντίες και τις μπχανορραφίες σου, τις διπλωματικές μανούθρες και τις ανακρίσεις σου για τρεις, πέντε ή δέκα αιώνες ακόμα. Μα στο τέλος θα νικηθείς, ανθρωπάκο. Θα νικηθείς από το ίδιο σου το αίσθημα κάθαρσης, που κρατάς καταχωνιασμένο σήμερα, βαθιά μέσα σου.

Κανένας κάιζερ, κανένας τσάρος, κανένας πατέρας του παγκόσμιου προλεταριάτου δεν κατάφερε να σε κατακτήσει. Σε σκλάβωσαν, αλλά κανένας δεν κατάφερε να σου αποστερήσει την κακία σου. Εκείνο που θα σε νικήσει στο τέλος, ανθρωπάκο, είναι το αίσθημά σου της κάθαρσης, η λαχτάρα σου για τη ζωή. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία για αυτό! Μόλις καθαρθείς από τη μικρότητα και την κακία σου, θα αρχίσεις να σκέφτεσαι. Στην αρχή το σκεπτικό σου θα είναι αξιοθρήνητο και λαθεμένο, αλλά θα σκέφτεσαι στα σοβαρά. Οι σκέψεις σου θα σε κάνουν να υποφέρεις και θα μάθεις να αντέχεις τον πόνο, όπως εγώ και τόσοι άλλοι μάθαμε να σφίγγουμε τα δόντια και να αντέχουμε τον πόνο που προκαλούν οι σκέψεις μας για σένα, εδώ κι αμέτρητα χρόνια. Τα όσα υποφέραμε εξαιτίας σου, θα σε βάλουν σε σκέψεις. Κι αφού θα αρχίσεις πια να σκέφτεσαι, θα εκπλαγείς από τα τελευταία τέσσερα χιλιάδες χρόνια «πολιτισμού» σου. Θα αναρωτιέσαι πώς ανεχόσουν τις εφημερίδες σου, γεμάτες αποκλειστικά με δεξιώσεις, παράτες και μετάλλια, διώξεις κι εκτελέσεις, εξωτερική πολιτική, realpolitik και διπλωματικές ματσαράγκες, κινητοποιήσεις, αντικινητοποιήσεις και επανακινητοποιήσεις, σύμφωνα μη-πολέ-

μου, γυμνάσια και βομβαρδισμούς. Όλα τούτα τα αφομοίωνες με καρτερικόπτα σκλαβωμένου πρόβατου. Αν σταματούσες εκεί, ίσως να κατόρθωνες να κατανοήσεις τον εαυτό σου. Όμως, όχι! Τα υιοθετούσες και τα παπαγάλιζες, αιώνες ολόκληρους. Αμφέβαλλες για τις δικές σου λογικές ιδέες κι αποδεκόσουν τις εσφαλμένες που διάβαζες στις εφημερίδες, επειδή νόμιζες ότι ήταν πατριωτικές. Κι αυτό, ανθρωπάκο, είναι κάπι που θα σου πάρει πολύ χρόνο να το ξεπεράσεις. Θα ντρέπεσαι για την ιστορία σου κι η μοναδική σου ελπίδα είναι ότι η μελέτη της ιστορίας δε θα είναι πια μαρτύριο για τα τρισέγγονά μας. Δε θα μπορείς πια να κάνεις μια μεγάλη επανάσταση για να γυρίσεις πίσω στα χρόνια του «Μεγάλου» Πέτρου.

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ. Δεν ξέρω να σου πω πώς θα είναι το μέλλον σου. Δεν μπορώ να ξέρω αν θα φτάσεις στο φεγγάρι ή στον Άρη με τη βοήθεια της κοσμικής οργάνων που ανακάλυψα. Ούτε γνωρίζω πώς θα απογειώνονται και θα προσγειώνονται τα διαστημικά σου σκάφη, αν θα φωτίζεις τα σπίτια σου με πλιακή ενέργεια, ή αν θα μπορείς να συνομιλείς με κάποιον στην Αυστρία ή τη Βαγδάτη, μέσα από μια σχισμή στον τοίχο του δωματίου σου. Μπορώ, όμως, να σου πω με σιγουριά τι δε θα κάνεις σε πεντακόσια, σε χιλιά ή σε πέντε χιλιάδες χρόνια.

«Ακούτε τι λέει; Έχει παλαβώσει! Θα μου πει, τι δε θα κάνω! Ποιος νομίζει ότι είναι, δικτάτορας;»

Δεν είμαι δικτάτορας, ανθρωπάκο, αν και θα μπορούσα άνετα να γίνω, με τη μικρότητα που σε διέπει. Εξάλλου, το μόνο που μπορούν να σου πουν οι δικτά-

τορές σου, είναι τι απαγορεύεται να κάνεις σήμερα, για να μην καταλήξεις στο θάλαμο αερίων. Δεν έχουν τη δυνατότητα να σου μιλήσουν για το απότερο μέλλον περισσότερο από ό,τι να επισπεύσουν την ανάπτυξη ενός δέντρου.

«Κι εσύ από πού αντλείς αυτές τις γνώσεις σου, διανοούμενε υπηρέτη του επαναστατικού προλεταριάτου;»

Από τα δικά σου βάθη, αιώνιε προλετάριε του ανθρώπινου λογισμού!

«Ορίστε, τον ακούτε; Αντλεί, λέει, τις γνώσεις του από τα βάθη μου! Μα εγώ δεν έχω βάθη. Και τέλος πάντων τι σόι ατομικιστικές κουβέντες είναι αυτές!!»

Κι όμως, ανθρωπάκο, έχεις βάθος, μόνο που δεν το ξέρεις. Φοβάσαι, φοβάσαι θανάσιμα τα εσωτερικά σου βάθη. Να γιατί δεν τα συναισθάνεσαι, ούτε τα διακρίνεις. Να γιατί σε πιάνει ίλιγγος όταν τα ατενίζεις και γιατί παραπατάς, λες και στέκεσαι στο χείλος του γκρεμού. Φοβάσαι μην πέσεις και χάσεις την «προσωπικότητά» σου. Επειδή, όσο κι αν προσπαθείς να ανακαλύψεις τον εαυτό σου, πάντα τον ίδιο σκληρό, φθονερό, άπλοστο και ληστρικό ανθρωπάκο βρίσκεις μπροστά σου. Μα δε θα σου έγραφα τούτη τη μακροσκελή καταγγελία, ανθρωπάκο, αν δεν είχες βάθος. Γνωρίζω, δε, αυτό το εσωτερικό βάθος σου, ανθρωπάκο, επειδή, ως γιατρός, το ανακάλυψα όταν ήρθες σε μένα με την οδύνη σου. Τούτο ακριβώς το βάθος σου είναι το μέλλον σου. Να γιατί μπορώ να σου πω με σιγουριά τι δε θα κάνεις στο μέλλον. Θα 'ρθει μια εποχή που δε θα μπορείς να καταλάβεις πώς κατάφερνες, σε αυτά τα τέσσερα χιλιάδες απολίτιστα

χρόνια, να κάνεις όλα όσα έκανες. Θα με ακούσεις τώρα;

«Γιατί να μην ακούσω μια χαριτωμένη ουτοπία; Όπως και να 'χει, δεν πρόκειται να γίνει και τίποτα, αγαπητέ μου γιατρέ. Θα παραμένω πάντα ο ανθρωπάκος του λαού, δίκως δική μου άποψη. Εξάλλου, ποιος είμαι εγώ για να...;»

Ω, σώπα πια! Κρύβεσαι πίσω από το μύθο του ανθρωπάκου, επειδή φοβάσαι να μπεις στο ποτάμι της ζωής, μην τύχει κι αναγκαστείς να κολυμπήσεις -έστω και μόνο για το χατίρι των παιδιών σου και των παιδιών των παιδιών σου.

Οραία, λοιπόν. Το πρώτο από τα πολλά που δε θα κάνεις στο μέλλον, είναι να θεωρείς τον εαυτό σου ανθρωπάκο, δίκως δική του άποψη, που επαναλαμβάνει μονότονα, «Εξάλλου, ποιος είμαι εγώ για να...;» Έχεις δική σου άποψη και στο μέλλον θα το θεωρείς απιμωτικό να μην τη γνωρίζεις, να μην την εκφράζεις και να μην την υπερασπίζεσαι με σθένος.

«Μα τι θα πει η κοινή γνώμη για την άποψή μου; Άμα την εκφράσω δημόσια, θα με λιώσουν σα σκουλήκι!»

Αυτό που αποκαλείς «κοινή γνώμη», ανθρωπάκο, είναι το συνονθύλευμα της προσωπικής άποψης όλων των ανθρωπάκων, αντρών και γυναικών. Κάθε ανθρωπάκος και κάθε γυναικούλα έχει κατά βάθος μια ορθή άποψη και ένα ιδιαίτερο είδος λαθεμένης άποψης. Οι λαθεμένες απόψεις τους πηγάζουν από το φόβο των λαθεμένων απόψεων όλων των άλλων ανθρωπάκων. Να γιατί δε βγαίνουν στο φως οι ορθές απόψεις. Έτσι, για παρά-

δειγμα, δε θα πιστεύεις πια ότι «δε μετράς». Θα ξέρεις και θα διακριπτείς πως είσαι το θεμέλιο και το στήριγμα τούτης της ανθρώπινης κοινωνίας. Μην το βάζεις στα πόδια! Μη φοβάσαι! Δεν είναι δα και τόσο δυσάρεστο να είσαι ένα υπεύθυνο στήριγμα της κοινωνίας.

«Τι πρέπει να κάνω, λοιπόν, για να γίνω το στήριγμα της κοινωνίας;»

Τίποτα το καινούργιο ή το ασυνήθιστο. Απλά, συνέχισε να κάνεις αυτό που κάνεις και τώρα. Καλλιέργησε το χωράφι σου, δούλευε το σφυρί σου, εξέταζε τον ασθενή σου, πήγαινε τα παιδιά σου στο σχολείο ή στην παιδική χαρά, γράφε άρθρα για τα τρέχοντα γεγονότα, ερεύνησε τα μυστικά της φύσης. Ό, τι κάνεις και σήμερα, μόνο που τα θεωρείς ασήμαντα. Νομίζεις πως σημαντικά είναι μόνο όσα κάνει ή λεει ο Στρατάρχης Παρασημίδης ή ο Πρίγκιπας Μεγαλόσχημος.

«Είσαι ονειροπόλος, γιατρέ. Δε βλέπεις ότι ο Στρατάρχης Παρασημίδης κι ο Πρίγκιπας Μεγαλόσχημος έχουν τους στρατιώτες και τους εξοπλισμούς που χρειάζονται για να κάνουν πολέμους, να με επιστρατεύουν στο δικό τους πόλεμο και να βομβαρδίσουν το χωράφι μου, το εργοστάσιό μου, το εργαστήρι μου ή το γραφείο μου;»

Εσύ φταις που επιστρατεύεσαι, που βομβαρδίζεται το χωράφι και το εργοστάσιό σου, επειδή, όταν σε επιστρατεύουν και βομβαρδίζουν το εργοστάσιο και το χωράφι σου, φωνάζεις ζήτω, ζήτω. Ο Πρίγκιπας Μεγαλόσχημος δε θα 'χε ούτε στρατιώτες μήτε όπλα, αν ήξερες πραγματικά ότι τα χωράφια είναι για να καλλιέργεις στάρι και τα εργοστάσια για να κατασκευάζεις παπούτσια ή έπιπλα,

ότι τα χωράφια και τα εργοστάσια δεν είναι για να βομβαρδίζονται, κι αν στήριζες την άποψή σου τούτη με σθένος. Ο Στρατάρχης Παρασημίδης σου και ο Πρίγκιπας Μεγαλόσχημός σου δεν τα γνωρίζουν αυτά. Δε δουλεύουν στο χωράφι, στο εργοστάσιο ή το γραφείο. Νομίζουν ότι δουλεύεις για το μεγαλείο και τη δόξα της Γερμανίας ή της Πατρίδας των Προλετάριων κι όχι για να ταΐσεις τα παιδιά σου.

«Και τι να κάνω, λοιπόν; Μισώ τον πόλεμο. Όταν με επιστρατεύουν, η γυναίκα μου σπαράζει στο κλάμα. Όταν ο στρατός των προλετάριων καταλαμβάνει τη χώρα μου, τα παιδιά μου λιμοκτονούν και τα πτώματα σποιβάζονται εκατομμύρια... Εγώ δε θέλω παρά να καλλιεργώ το χωράφι μου, να παίζω με τα παιδιά μου όταν σχολάω από τη δουλειά, να κάνω έρωτα στη γυναίκα μου τα βράδια και στις διακοπές να χορεύω, να τραγουδώ και να παίζω μουσική. Τι θα ‛πρεπε να κάνω;»

Απλά, συνέχισε να κάνεις ό,τι κάνεις. Αυτό που ήθελες να κάνεις πάντα. Δούλευε, άφοσε τα παιδιά σου να μεγαλώνουν ελεύθερα κι ευτυχισμένα, κάνε έρωτα με τη γυναίκα σου τα βράδια. Άν ακολουθούσες αυτό το πρόγραμμα συνειδητά κι απαρέγκλιτα, δε θα γίνονταν πόλεμοι. Η γυναίκα σου δε θα γινόταν θήραμα των σεξουαλικά πεινασμένων στρατιωτών της Πατρίδας των Προλετάριων. Τα παιδιά σου δε θα γυρνόσφερναν ορφανά κι πεινασμένα στους δρόμους, ούτε κι εσύ θα κατέληγες σε κάποιο μακρινό «πεδίο τιμῆς», να καρφώνεις με άψυχα μάτια το γαλάζιο ουρανό.

«Μα κι αν υποθέσουμε ότι θέλω να γω για τη δουλειά μου, τη γυναίκα μου και τα παιδιά μου, τι μπορώ να

κάνω όταν οι Ούννοι, οι Γερμανοί, οι Ιάπωνες, οι Ρώσοι, ή οποιοσδήποτε άλλος εισβάλλουν στη χώρα μου, υποχρεώνοντάς με να πολεμήσω; Δεν πρέπει να υπερασπιστώ την οικογένεια και το σπίτι μου;»

Δίκιο έχεις, ανθρωπάκο. Όταν σου επιτίθενται οι Ούννοι ή οποιοδήποτε άλλο έθνος, είσαι υποχρεωμένος να πάρεις τα όπλα. Αυτό που δε βλέπεις είναι ότι και οι «Ούννοι» όλων των εθνοτήτων είναι κι εκείνοι εκατομμύρια ανθρωπάκια σαν κι εσένα, που επιμένουν να φωνάζουν zήτω, zήτω, όταν τους επιστρατεύει ο Πρίγκιπας Μεγαλόσχημος (ο οποίος δεν εργάζεται). Ανθρωπάκια σαν κι εσένα, που πιστεύουν ότι δε μετράνε και ρωτούν, «Ποιος είμαι εγώ για να ‛χω δική μου άποψη;»

Αν, έστω και μια φορά, συνειδητοποιούσες ότι μετράς, ότι έχεις ορθή, δική σου άποψη, ότι το χωράφι και το εργοστάσιό σου υπάρχουν για να σου παρέχουν τα απαραίτητα για τη ζωή κι όχι για το θάνατο, τότε, ανθρωπάκο, θα μπορούσες εσύ ο ίδιος να απαντήσεις στην ερώτηση που μόλις έκανες. Δε θα χρειαζόσουν διπλωμάτες. Θα έπαινες να κραυγάζεις zήτω, zήτω και να καταθέτεις στεφάνια στον τάφο του Άγνωστου Στρατιώτη. (Τον ξέρω τον Άγνωστο Στρατιώτη σου, ανθρωπάκο. Τον γνώρισα όταν πολεμούσα ενάντια στο θανάσιμο εχθρό μου στα βουνά της Ιταλίας. Είναι ένας ανθρωπάκος σαν κι εσένα, που νόμιζε ότι δεν είχε δική του άποψη). Αντί να καταθέτεις την εθνική σου συνείδηση στα πόδια του Πρίγκιπα Μεγαλόσχημου, ή του Στρατάρχη σου του παγκόσμιου προλεταριάτου για να την ποδοπατούν, θα έδειχνες την αντίθεσή σου με την αυτοσυνείδηση της αξίας σου και την υπερηφάνεια για τη δουλειά σου. Θα

μπορούσες να εξοικειωθείς με τον αδερφό σου, τον ανθρωπάκο της Ιαπωνίας, της Κίνας κι οποιασδήποτε άλλης χώρας Ούννων, θα του έλεγες την ορθή σου άποψη για το λειτουργημά σου του γιατρού, του εργάτη, του αγρότη, του πατέρα και συζύγου και θα τον έπειθες τελικά ότι το μόνο που χρειάζεται να κάνει για να εξαλείψει τον πόλεμο είναι να εξακολουθήσει τη δουλειά του και τον έρωτα.

«Μάλιστα. Πολύ ωραία όλα αυτά. Μα τώρα σκαρώνουν και τούτες τις ατομικές βόμβες. Φτάνει μια από δαύτες, για να σκοτώσει εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους!»

Βάλε το μυαλό σου να δουλέψει, ανθρωπάκο! Νομίζεις ότι τις ατομικές βόμβες τις φτιάχνει ο Πρίγκιπας Μεγαλόσχημος; Όχι βέβαια, τις φτιάχνουν ανθρωπάκια που φωνάζουν ζήτω, ζήτω αντί να αρνούνται να τις φτιάξουν. Βλέπεις, ανθρωπάκο, όλα καταλήγουν σε ένα πράγμα, σ' εσένα και το ορθό ή λαθεμένο σκεπτικό σου. Κι εσύ, ο λαμπρότερος επιστήμονας του εικοστού αιώνα, αν δεν ήσουν ένας μικροσκοπικός ανθρωπάκος, θα σκεφτόσουν σε παγκόσμια κι όχι σε εθνική κλίμακα. Η τρανή ιδιοφυΐα σου θα σου υποδείκνυε πώς να κρατήσεις την ατομική βόμβα έξω από την οικουμένη· ή, στην περίπτωση που η λογική της επιστημονικής εξέλιξης καθιστούσε μια τέτοια εφεύρεση αναπόφευκτη, θα χρησιμοποιούσες όλη την επιρροή σου για να εμποδίσεις τη χρήση της. Είσαι παγιδευμένος στο φαύλο κύκλο που μόνος σου έφτιαξες και δεν μπορείς να ξεφύγεις, επειδή η σκέψη και το όραμά σου πήραν λάθος κατεύθυνση. Παρηγόρησες εκατομμύρια ανθρωπάκια λέγοντάς τους πως η ατο-

μική σου ενέργεια θα θεράπευε τον καρκίνο και τους ρευματισμούς τους. Όμως, γνώριζες ότι αυτό ήταν αδύνατο, ότι κατασκεύασες ένα εργαλείο θανάτου και τίποτα περισσότερο. Εσύ κι η φυσική σου καταλήξατε στο ίδιο αδιέξοδο. Το ξέρεις, μα δε θες να το παραδεχθείς! Ξόφλησες! Και σήμερα και για πάντα! Σου πρόσφερα τις θεραπευτικές δυνάμεις της κοσμικής μου ενέργειας, ανθρωπάκο! Το ξέρεις, στο 'χω πει ξεκάθαρα. Μα παραμένεις βουβός, εξακολουθείς να πεθαίνεις από καρκίνο κι από ραγισμένη καρδιά και στο νεκροκρέβατό σου ακόμα ξεφωνίζεις, «Ζήτω ο πολιτισμός και η τεχνολογία!» Κι εγώ σου λέω, ανθρωπάκο, ότι έσκαψες τον τάφο σου εν γνώσει σου. Νομίζεις πως χάραξε η νέα «εποχή της ατομικής ενέργειας». Ναι, χάραξε σίγουρα, αλλά όχι με τον τρόπο που νομίζεις. Όχι στην κόλασή σου, μα στο ήσυχο, δραστήριο εργαστήρι μου σε μια γωνιά της Αμερικής.

Εξαρτάται αποκλειστικά από σένα, ανθρωπάκο, αν θα πας ή δε θα πας στον πόλεμο. Αν ήξερες, μονάχα, ότι δουλεύεις για τη ζωή κι όχι για το θάνατο! Αν ήξερες ότι όλα τα ανθρωπάκια του πλανήτη είναι ακριβώς σαν κι εσένα κι η μοίρα σας κοινή.

Κάποια μέρα (το πόσο σύντομα εξαρτάται αποκλειστικά από σένα) θα πάψεις να φωνάζεις ζήτω, ζήτω. Θα πάψεις να καλλιεργείς χωράφια και να δουλεύεις σε εργοστάσια που μοίρα τους θα είναι η καταστροφή. Κάποια μέρα, στο λέω, δε θα 'σαι πια διατεθειμένος να δουλεύεις για το θάνατο, μα μόνο για τη ζωή.

«Θες να κπρύξω γενική απεργία;»

Δεν είμαι σίγουρος. Η γενική απεργία σου είναι αδύναμο όπλο. Θα σε κατηγορήσουν -δίκαια, μάλιστα- ότι αφήνεις τη γυναίκα και τα παιδιά σου να πεινάσουν. Δεθα επιδείξεις τη μεγάλη ευθύνη σου για την ευημερία ή την καταστροφή της κοινωνίας σου απεργώντας. Απεργία θα πει να μην εργάζεσαι. Εγώ σου είπα ότι κάποια μέρα θα δουλεύεις για τη ζωή, όχι ότι θα πάψεις να δουλεύεις. Αν επιμένεις στη λέξη «απεργία», πες την «απεργία εργασίας». Απέργυσε δουλεύοντας για τον εαυτό σου, τα παιδιά σου, τη γυναίκα ή τη σύζυγό σου, την κοινωνία σου, την παραγωγή ή το αγρόκτημά σου. Ξεκαθάρισε πως δεν έχεις χρόνο για πολέμους, ότι έχεις σπουδαϊκότερα πράγματα να κάνεις. Διάλεξε ένα χωράφι έξω από κάθε μεγάλη πόλη της γης. Μάντρωσέ το με ψηλά τείχη κι άσε εκεί όλους τους διπλωμάτες και τους στρατάρχες της γης να αλληλοσκοτωθούν. Θα μπορούσες να το κάνεις αυτό, ανθρωπάκο, αρκεί μόνο να έπαυνες να φωνάζεις ζήτω, ζήτω. Αρκεί να έπαυνες να πιστεύεις ότι είσαι ένας κανένας, δίχως δική του άποψη...

Όλα από σένα εξαρτώνται, ανθρωπάκο. Όχι μόνο το σφυρί ή το σπιθοσκόπιό σου, αλλά η ζωή σου και η ζωή των παιδιών σου. Κουνάς το κεφάλι σου. Θαρρείς πως είμαι ουτοπιστής, αν όχι «Κομμουνιστής».

Με ρωτάς, ανθρωπάκο, πότε επιτέλους θα έχεις μια καλή, μια εξασφαλισμένη ζωή. Η απάντηση σε ξενίζει.

Θα 'χεις μια καλή, εξασφαλισμένη ζωή όταν το δώρο της ζωής θα σημαίνει για σένα περισσότερα από την εξασφάλιση, ο έρωτας περισσότερα από το χρήμα, η ελευθερία σου περισσότερα από την κοινή ή κομματική γνώμη· όταν το αίσθημα που εμπνέει η μουσική του

Μπετόβεν ή του Μπαχ γίνει το κυρίαρχο αίσθημα της ζωής σου -το έχεις μέσα σου, ανθρωπάκο, κάπου βαθιά, στα μύκια της ύπαρξής σου. Όταν το σκεπτικό σου εναρμονιστεί, αντί να συγκρούεται, με τα συνναισθήματά σου· όταν μάθεις να αναγνωρίζεις δύο πράγματα στον καιρό τους, τα χαρίσματά σου και το πέρασμα του χρόνου από πάνω σου. Όταν θα επιπρέψεις στον εαυτό σου να καθοδηγείται από τις σκέψεις των μεγάλων σοφών κι όχι από τα εγκλήματα των μεγάλων πολεμιστών. Όταν θα πάψεις να δίνεις περισσότερο βάρος στα πιστοποιητικά γάμου, παρά στον έρωτα μεταξύ του άντρα και της γυναίκας. Όταν θα μάθεις να αναγνωρίζεις έγκαιρα τα λάθη σου κι όχι κατόπιν εορτής, όπως κάνεις σήμερα. Όταν θα πληρώνεις τους άντρες και τις γυναίκες που διδάσκουν τα παιδιά σου περισσότερα από όσα δίνεις στους πολιτικούς σου. Όταν θα σε εμπνέουν οι αλήθειες και οι τυπικότητες θα σε απδιάζουν· όταν θα επικοινωνείς με τους συντρόφους εργάτες σου στις άλλες χώρες άμεσα, δίχως διπλωματικούς μεσολαβητές. Όταν η ερωτική ευτυχία της έφηβης κόρης σου αντί να σε εξοργίζει, όπως κάνει σήμερα, θα πλημμυρίζει χαρά την καρδιά σου. Όταν θα κουνάς απλά το κεφάλι σου στην ανάμνηση της εποχής που τιμωρούσαν τα μικρά παιδιά επειδή άγγιζαν τα γεννητικά τους όργανα. Όταν τα ανθρώπινα πρόσωπα που θα συναντάς στο δρόμο, δε θα είναι τραβηγμένα από τη δυστυχία και τη θλίψη αλλά θα λάμπουν από αίσθημα ελευθερίας, ζωτικότητα κι εσωτερική γαλήνη. Όταν τα σώματα των ανθρώπων θα πάψουν να κινούνται επί της γης μονοκόμματα, με άκαμπτες λεκάνες και παγωμένα γεννητικά όργανα.

Ζητάς συμβουλές και καθοδήγηση, ανθρωπάκο. Χιλιετίες ολόκληρες σου δίνουν συμβουλές και σε καθοδηγούν, καλώς ή κακώς. Όχι ότι οι συμβουλές ήταν κακές. Η μικρότητά σου φταιέι για την αδιάλειπτη δυστυχία σου. Θα μπορούσα να σου δώσω μερικές καλές συμβουλές, αλλά δεδομένου του τρόπου που σκέφτεσαι κι αυτού που είσαι, δε θα μπορούσες να τις μετατρέψεις σε πράξεις ευεργετικές για το κοινό συμφέρον.

Αν, για παράδειγμα, σε συμβούλευα να σταματήσεις τη διπλωματία και να την αντικαταστήσεις με τους επαγγελματικούς ή ιδιωτικούς συλλόγους όλων των τσαγκάρηδων, σιδεράδων, μαραγκών, μπχανικών, μπχανολόγων, γιατρών, εκπαιδευτικών, συγγραφέων, υπαλλήλων, μιναδόρων κι αγροτών της Αγγλίας, της Γερμανίας, της Ρωσίας, των Ήνωμένων Πολιτειών, της Αργεντινής, της Βραζιλίας, της Παλαιστίνης, της Αραβίας, της Τουρκίας, της Σκανδιναβίας, του Θιβέτ, της Ινδονησίας και ούτω καθεξής· να αφήσεις τους τσαγκάρηδες όλης της γης να συσκεφτούν με θέμα τον καλύτερο τρόπο να εφοδιάσουν όλα τα παιδιά της Κίνας με παπούτσια· να αφήσεις τους μιναδόρους να βρουν τον καλύτερο τρόπο να θερμαίνονται οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο· ν' αφήσεις τους εκπαιδευτικούς όλων των χωρών κι όλων των εθνών να αποφασίσουν ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να προφυλάξουν τα παιδιά του κόσμου από την ανικανότητα και τις ψυχικές διαταραχές που τα απειλούν ως ενήλικες και ούτω καθεξής. Τι θα έκανες σε μια τέτοια περίπτωση, ανθρωπάκο, αντιμέτωπος με τούτες τις αυτονότες αλήθειες;

Αν υποθέσουμε προς στιγμήν ότι δε θα μ' έχωνες στη φυλακή για «Κομμουνιστή», θα μου απαντούσες κατ' ιδίαν είτε δια εκπροσώπου του κόμματος, του θρησκεύματος, του επιπδεύματος, του συνδικάτου ή της κυβέρνησης:

«Και ποιος είμαι εγώ για να αντικαταστήσω τις διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των χωρών με διεθνείς σχέσεις που στηρίζονται στο έργο και την κοινωνική προσφορά;»

Η: «Δεν υπάρχει τρόπος να ξεπεράσουμε τις ασυμφωνίες στην οικονομική και την κοινωνική ανάπτυξη μεταξύ των διαφόρων χωρών.»

Η: «Δε ήταν σφάλμα να συνάψουμε σχέσεις με τους γερμανούς ή ιάπωνες φασίστες, τους ρώσους κομμουνιστές ή τους αμερικανούς καπιταλιστές;»

Η: «Εμένα με ενδιαφέρει πρώτα και πάνω από όλα η ρωσική, αμερικανική, αγγλική, εβραϊκή ή αραβική πατρίδα μου.»

Η: «Έδω ίσα που τα βγάζω πέρα με τα δικά μου προβλήματα και δυσκολεύομαι να βγάλω άκρη με τους συναδέλφους μου στο σωματείο ενδυματοποιών. Ας ασχοληθεί κάποιος άλλος με τους ενδυματοποιούς των άλλων χωρών.»

Η: «Μην τον ακούτε αυτόν τον καπιταλιστή, Μπολσεβίκο, φασίστα, Τροτσκιστή, οικουμενιστή, σεξουαλιστή, Εβραίο, ξένο, διανοούμενο, ονειροπόλο, ουτοπιστή, απατεώνα, εκκεντρικό, παλαβιάρη, ατομιστή κι αναρχικό! Πού πήγε ο αμερικανικός, ρωσικός, γερμανικός, αγγλικός ή εβραϊκός πατριωτισμός σας;»

Ναι, σίγουρα κάποια από αυτές τις δηλώσεις θα έκανες, ή κάποια άλλη, παρόμοια, σαν δικαιολογία για να

αποσείσεις την ευθύνη σου στο ςήτημα της επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων.

«Είμαι, λοιπόν, τελείως άχροστος; Δε μου αναγνωρίζεις ίχνος αξιοπρέπειας. Με εξευτέλισες. Για σκέψου, όμως. Δουλεύω σκληρά, φροντίζω τη γυναικά μου και τα παιδιά μου, αγωνίζομαι να ζήσω αξιοπρεπώς, υπηρετώ την πατρίδα μου. Δεν μπορεί να είμαι δα και τόσο κακός όσο λες!»

Το ξέρω πως είσαι ένα αξιοπρεπές, εργατικό, συνεργάσιμο ζώο. Μπορεί κανείς άνετα να σε παραβάλει με τις μέλισσες και τα μερμήγκια. Εγώ το μόνο που έκανα ήταν να ξεγυμνώσω τον ανθρωπάκο μέσα σου, αυτόν που σου καταστρέφει τη ζωή εδώ και χιλιάδες χρόνια. Είσαι μεγάλος, ανθρωπάκο, όταν δεν είσαι κακός και μικρόψυχος. Το μεγαλείο σου είναι η μοναδική ελπίδα που μας απόμεινε. Είσαι μεγάλος όταν αγαπάς τη δουλειά σου, όταν απολαμβάνεις το σκάλισμα, το χτίσιμο, τη γωγραφική, το όργωμα και το θέρισμα, το γαλάζιο ουρανό, τα ελάφια και τη δροσιά του πρωινού, τη μουσική και το χορό, την ανατροφή των παιδιών σου και την ομορφιά στο κορμί της πίστης συζύγου σου· όταν πας στο πλανητάριο να μελετήσεις τα αστέρια, στη βιβλιοθήκη να διαβάσεις τις σκέψεις που έκαναν άλλοι, άντρες και γυναίκες, για τη ζωή. Είσαι μεγάλος όταν το εγγόνι σου κάθεται στα πόδια σου και του μιλάς για τα χρόνια τα παλιά κι απενίζεις το αβέβαιο μέλλον μέσα από την τρυφερή, παιδιάστικη περιέργειά του. Είσαι μεγάλο, μπτέρα, όταν νανουρίζεις το μωρό σου· όταν προσεύχεσαι με λαχτάρα, με δάκρυα στα μάτια, να 'χει ευτυχισμένο

μέλλον κι όταν, ώρα την ώρα, χρόνο το χρόνο, κτίζεις τούτη την ευτυχία στο παιδί σου.

Είσαι μεγάλος, ανθρωπάκο, όταν τραγουδάς τα όμορφα, τρυφερά λαϊκά σου τραγούδια, ή όταν χορεύεις παλιούς χορούς στους ίχνους του ακορντεόν γιατί τα λαϊκά τραγούδια κάνουν καλό στην ψυχή κι είναι τα ίδια σε όλον τον κόσμο. Κι είσαι μεγάλος όταν λες στο φίλο σου:

«Ευχαριστώ τη μοίρα μου που κατόρθωσα κι έζησα τη ζωή μου ελεύθερος από τη βρωμιά και την απλοστία, που βλέπω τα παιδιά μου να προκόβουν· που τα άκουσα να ψελλίζουν τα πρώτα τους λογάκια κι είδα να μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τα χεράκια τους, να κάνουν τα πρώτα τους βήματα, να παίζουν, να κάνουν ερωτήσεις, να γελούν και να ερωτεύονται· που μπόρεσα να διατηρήσω, μ' όλη της την ελευθερία και την αγνότητά της, την ευαισθησία μου στην άνοιξη και το απαλό αεράκι, στο κελάρυσμα του ρυακιού που περνά κοντά από το σπίτι μου και στο κελάπδισμα των πουλιών στα δάση· που δε συμμετείχα στα κουτσομπολιά των μοχθηρών γειτόνων μου· που έζησα τη χαρά στην αγκαλιά της πίστης συζύγου μου και ένιωσα τη ζωή να κυλάει στο σώμα μου· που δεν έχασα το δρόμο μου στους δύσκολους καιρούς και που η ζωή μου είχε νόημα και συνέχεια. Γιατί πάντα άκουγα την τρυφερή φωνή μέσα μου που έλεγε, "Μόνο ένα πράγμα έχει σημασία: ζήσε μια γεμάτη, ευτυχισμένη ζωή. Κάνε αυτό που σου λεει η καρδιά σου, ακόμα κι αν σε βγάλει σε μονοπάτια που οι αδύναμες ψυχές αποφεύγουν. Ακόμα κι όταν η ζωή είναι μαρτύριο, μπν την αφήνεις να σε σκληραίνει"».

Όταν τα ήρεμα βραδάκια μετά τη δουλειά κάθομαι στο λιβάδι, μπροστά στο σπίτι μου, με την αγαπημένη μου ή το παιδί μου και νιώθω την ανάσα της φύσης, τότε ένα αγαπημένο μου τραγούδι πησεί μέσα μου, το τραγούδι της ανθρωπότητας και του μέλλοντός της: «Seid umschlungen, Millionen...» Τότε εκλιπαρώ τούτη τη ζωή να διεκδικήσει τα δικαιώματά της και να αλλάξει τις καρδιές των σκληρών ή φοβισμένων ανθρώπων που εξαπολύουν πολέμους. Το κάνουν μόνο και μόνο επειδή η ζωή τους διαφεύγει. Σφίγγω στην αγκαλιά μου το αγοράκι μου, που μου λεει, «Μπαμπά! Ο πήλιος έφυγε. Πού πήγε ο πήλιος; Θα γυρίσει γρήγορα;» κι εγώ του λέω, «Ναι, αγόρι μου, ο πήλιος θα γυρίσει γρήγορα για να μας φέρει τη γλυκιά ζεστασιά του».

Εδώ τελειώνει η καταγγελία μου προς εσένα, ανθρωπάκο. Θα μπορούσα να σου μιλώ αιώνια. Μα αν διάβασες τα λόγια μου προσεκτικά και με ειλικρίνεια, θα αναγνωρίσεις τον ανθρωπάκο μέσα σου ακόμα και σε πράγματα που δεν ανέφερα. Γιατί πίσω από όλες τις μοχθηρές σου πράξεις και σκέψεις βρίσκεται ένας, ο ίδιος πάντα, τρόπος σκέψης.

Άσχετα από όσα μου έκανες και θα μου κάνεις, αν θα με δοξάσεις ως ιδιοφυΐα ή θα με κλείσεις για τρελό στο ψυχιατρείο, αν θα με λατρέψεις σαν σωτήρα ή θα με βασανίσεις για κατάσκοπο, αργά ή γρήγορα η δυστυχία σου θα σε υποχρεώσει να συνειδητοποιήσεις ότι ανακάλυψα τους νόμους που διέπουν την ενέργεια της ζωής και σου έδωσα ένα εργαλείο με το οποίο μπορείς να κουμαντάρεις τη ζωή σου με τη συνειδητή πρόθεση που μέχρι σήμερα εφάρμοσες μόνο στο χειρισμό των

μπχανών. Υπήρξα πιστός μπχανικός του οργανισμού σου. Τα εγγόνια σου θα ακολουθήσουν τα χνάρια μου και θα γίνουν σοφοί μπχανικοί της ανθρώπινης φύσης. Εγώ σου άνοιξα το ακανές βασίλειο της ζωντανής ενέργειας που ρέει μέσα σου, την κοσμική σου ουσία. Αυτή ήταν κι η μεγάλη μου ανταμοιβή.

Όσο για τους δικτάτορες και τους δυνάστες, τους πανούργους και τους κακοήθεις, τα όρνια και τις ύαινες, τους απευθύνω τα λόγια τούτα που έγραψε ένας αρχαίος σοφός:

Στέριωσα το λάθαρο λόγων ιερών σε τούτον
εδώ τον κόσμο.
Κι όταν πια ο φοίνικας θα έχει μαραθεί
Κι ο βράχος γίνει σκόνη,
Όταν οι αστραφτεροί μονάρχες
Θα 'χουν εξανεμιστεί, σαν τη σκόνη των φύλλων
του φθινοπώρου,
Μετά από κάθε κατακλυσμό
Χιλιάδες Κιβωτοί θα μεταφέρουν το λόγο μου:
Θα υπερισχύσει.

καταδίκη του ερήμην, αφού ο ίδιος αρνήθηκε να παρουσιαστεί ως κατηγορούμενος στη δίκη. Πέθανε στη φυλακή τον Νοέμβριο του 1957.

Ακατάβλητος αγωνιστής και βαθύς γνώστης της ανθρώπινης ψυχής, ο Ράιχ τόλμησε να πει απερίφραστα την αλήθεια για τον άνθρωπο. Υπήρξε ο πινευματικός πατέρας των κινημάτων του '68 και της ιδέας της σεξουαλικής απελευθέρωσης. Το μεγαλείο της σκέψης του αναγνωρίστηκε μετά θάνατον από τη νεολαία του σύγχρονου κόσμου. Αναγνωρίστηκε, βέβαια, για να βυθιστεί και πάλι στη λήθη, καθώς εκείνοι που ως νεολαίοι ενστερνίστηκαν τις απόψεις του υποχώρησαν άτακτα μπρος στην πίεση του συντηρητισμού και της αδράνειας.

Σε τούτο το έργο, που γράφτηκε ως απάντηση στους επικριτές του, Ο Βίλχελμ Ράιχ τολμά να πει απερίφραστα την αλήθεια για τον σύγχρονο άνθρωπο, υποδεικνύοντας ταυτόχρονα την αιτία των δεινών του. Είναι μια καταγγελία και έκκληση συνάρματης πρωτοπόρου που κυνηγήθηκε αδυσώπητα από το κατεστημένο της εποχής του και τιμωρήθηκε απάνθρωπα για το ελεύθερο πνεύμα του.

Εδώ ο Ράιχ παρακολουθεί στην αρχή με αφέλεια, κατόπιν με απορία και τέλος με τρόμο το τι κάνει ο Άνθρωπακός στον εαυτό του, πόσο υποφέρει και πώς δολοφονεί τους αληθινούς του φίλους. Μας δείχνει, επίσης, πώς συμπεριφέρεται στους συνανθρώπους του όταν αποκτά κάποια δύναμη και πόσο θηριώδης μπορεί να γίνει όταν η δύναμη τον καταλαμβάνει.

Το έργο αυτού του μεγάλου οραματιστή που αγάπησε τον άνθρωπο και τον πίστεψε όσο λίγοι, δυστυχώς παραμένει πάντα επίκαιρο. Οι αλλαγές που έγιναν από το θάνατό του μέχρι σήμερα στην ανθρώπινη συνείδηση είναι πολύ λίγες και τούτο φαίνεται στη σημερινή παγκόσμια κατάσταση. Αρνούμαστε να κοιτάξουμε τον εαυτό μας στον καθρέφτη. Αρνούμαστε να αποδεχθούμε τις απλές αλήθειες της ζωής και να αφεθούμε στο ορμητικό ρεύμα της. Συρόμαστε πίσω από μεγαλόσχημους φαφλατάδες που μας εμπλέκουν σε οδυνηρούς και ανόητους πολέμους. Για όλα αυτά τα δεινά ευθύνεται ο ανθρωπάκος που πεισματικά εξακολουθούμε να κρύβουμε και να διατηρούμε μέσα μας, πίσω από τα πολλά ετερόφωτα προσωπεία μας.